

Tarragona

Passejades per la història

Paseos por la historia

Walks through history

Promenades dans l'histoire

Rutes per Tarragona

RAFAEL LÓPEZ-MONNÉ

oneixeu la història, la cultura i les tradicions de la ciutat mitjançant un recorregut per la Tarragona: romana, medieval i modernista.

En el passeig per la Tarragona romana, visitareu, entre d'altres, el conjunt arqueològic romà de Tàrraco que comprèn els principals monuments conservats de l'època romana, el qual va aconseguir el novembre de l'any 2000 la declaració de Patrimoni Mundial per la UNESCO.

Tarragona però conserva importants monuments del seu

passat medieval, i a la importància que assoleixen les restes romanes, cal sumar el patrimoni artístic medieval, encapçalat per la Catedral que constitueix un conjunt molt notable. Aproveu-vos també al llegat modernista repartit per Tarragona, a través d'un altre itinerari en què experimentareu l'estètica que va guarnir la ciutat: els llocs d'oci o de treball, les cases o els objectes de culte.

Totes elles rutes culturals enriquidores que esdevenen un autèntic plaer per als sentits. Gaudiu-les!

El Patronat Municipal de Turisme de Tarragona no es responsabilitza dels errors o omissions que es puguin trobar en aquesta guia. La informació és la vigent en el moment de la seva publicació i per tant està subjecta a canvis. Per a properes actualitzacions us agrairíem que ens comunicéssiu qualsevol error o informació omesa.

El Patronato Municipal de Turismo de Tarragona no se responsabiliza de los errores u omisiones que se puedan encontrar en esta guía. La información es la vigente en el momento de su publicación y por lo tanto está sujeta a cambios. Para próximas actualizaciones os agradeceríamos que nos comunicara cualquier error o información omitida.

Rutas por Tarragona

Conoce la historia, la cultura y las tradiciones de la ciudad por medio de un recorrido por la Tarragona romana, medieval y modernista.

En el paseo por la Tarragona romana visitaréis, entre otros elementos, el conjunto arqueológico romano de Tarraco que comprende los principales monumentos conservados de la época romana, y que en noviembre de 2000 fue declarado Patrimonio Mundial por la Unesco.

Pero Tarragona conserva importantes monumentos de su pasado medieval y a la importancia de los restos romanos debe sumársele el patrimonio artístico medieval, encabezado por la Catedral, que constituye un conjunto muy notable.

Asimismo, podréis acercaros al legado modernista repartido por Tarragona a través de otro itinerario en el que seréis testigos de la estética que imperó en la ciudad: los lugares de ocio o de trabajo, las casas o los objetos de culto.

Todas las anteriores son rutas culturales enriquecedoras que constituyen un auténtico placer para los sentidos. ¡Disfrutadlas!

Routes in Tarragona

Get to know the city's history, culture and traditions by taking a route through the Roman, medieval and modernist Tarragona.

On the route through Roman Tarragona you will visit, amongst other things, the Roman archaeological complex of Tarraco which includes the main monuments that survive from the ancient Roman era. In November 2000 the city succeeded in being declared a World Heritage Site by UNESCO.

Nevertheless, Tarragona still has significant monuments from its medieval past and this medieval artistic heritage, the Cathedral being the most prominent, along with the importance of the Roman remains, creates a remarkable complex.

You can also come and visit the modernist heritage spread throughout Tarragona in a route where you can discover the aesthetics that prevailed in the city: the work and leisure centres, the houses and the objects of worship.

All of them are enriching cultural routes that are a real pleasure for our senses. Enjoy them!

Itinéraires dans Tarragone

Venez connaître l'histoire, la culture et les traditions de la ville dans une randonnée au cœur de la Tarragone romaine, médiévale et moderniste.

Au long de votre promenade dans la Tarragone romaine, vous visiterez entre autres l'ensemble archéologique romain de Tarraco, qui comprend les principaux monuments conservés de l'époque romaine, et qui a été inscrit au patrimoine mondial de l'Unesco en 2000.

Mais Tarragone conserve d'importants monuments de son passé médiéval, et outre l'importance des restes romains, il faut souligner le patrimoine artistique médiéval, en commençant par la Cathédrale, qui constitue un ensemble remarquable.

Par ailleurs, un autre itinéraire vous permettra de connaître l'héritage moderniste dont Tarragone est parsemée, et vous pourrez témoigner de l'esthétique qui a régné dans la ville : les lieux de loisirs ou de travail, les maisons ou les objets de culte.

Tous ces itinéraires sont des randonnées culturelles enrichissantes qui constituent un véritable plaisir pour les sens. Profitez-en !

The Tarragona Municipal Tourism Board is not responsible for any errors or omissions that may be found in this guide. The information provided here was valid at the time of publication, but is subject to change. To improve and update future versions, please inform us of any errors or omitted information you might find.

L'Office Municipal du Tourisme de Tarragone décline toute responsabilité en cas d'erreurs ou d'omissions dans le contenu de ce guide. L'information est celle qui est en vigueur au moment de la publication, et peut donc subir des changements. Pour les prochaines mises à jour, nous vous prions de bien vouloir nous communiquer les éventuelles erreurs ou omissions décelées.

06 Plànol

- | Plano
- | Map
- | Plan

08 Història

- | Historia
- | History
- | Histoire

08 La maqueta de la Tàrraco Romana

- | La maqueta de la Tarraco Romana
- | The Model of Roman Tarraco
- | La maquette de la Tarraco romaine

11 Les Muralles

- | Las Murallas
- | The Walls
- | Les murailles

12 El Temple (recinte de culte)

- | El Temple (recinto de culto)
- | The Temple (Imperial Cult Complex)
- | Le temple (enceinte de culte)

13 El Fòrum provincial

- | El Foro provincial
- | The Provincial Forum
- | Le Forum provincial

14 El Circ

- | El Circo
- | The Roman Circus
- | Le cirque romain

15 L'Amfiteatre

- | El Anfiteatro
- | The Amphitheatre
- | L'amphithéâtre

16 El Museu Nacional Arqueològic

- | El Museo Nacional Arqueológico
- | The National Archaeological Museum
- | Le Musée National Archéologique

17 El Fòrum local

- | El Foro local
- | The Local Forum
- | Le Forum local

18 La Necròpolis paleocristiana i el Conjunt paleocristià del Francolí

- | La Necrópolis paleocristiana y el Conjunto paleocristiano del Francolí
- | The Paleochristian Necropolis and Francolí River Paleochristian Complex
- | La nécropole paléochrétienne et l'ensemble paléochrétien du Francolí

19 La vil·la de Centelles

- | La villa de Centelles
- | The Centelles Villa
- | La villa de Centelles

20 L'Aqüeducte

- | El Acueducto
- | The Aqueduct
- | L'aqueduc

21 La torre dels Escipions

- | La torre de los Escipiones
- | The Scipio Tower
- | La tour des Scipions

22 La pedrera del Mèdol

- | La cantera del Mèdol
- | The Mèdol Quarry
- | La carrière du Mèdol

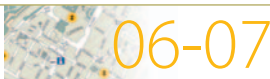
23 La vil·la dels Munts

- | La villa de Els Munts
- | The Roman Villa of Els Munts
- | La villa Els Munts

24 L'arc de Berà

- | El arco de Berà
- | The Berà Arch
- | L'Arc de Berà

Ruta per Tarragona Ruta por Tarragona

Route through Tarragona Itinéraire dans Tarragone

- 0 **Maqueta Tarraco Romana (MHT)**
Volta del Pallol - tel. 977 253 759
- ☉ 1 **Muralles / Murallas (MHT)** (s. III - II aC)
Av. Catalunya, s/n - tel. 977 245 796
- ☉ 2 **Temple (recinte de culte) / Templo (recinto de culto)**
Pla de la Seu - tel. 977 223 671
- ☀☉ 3 **Plaça de Representació del Fòrum Provincial
Plaza de Representación del Foro Provincial (MHT)** (s. I dC)
Plaça del Pallol - Plaça del Fòrum - Plaça del Rei
- ☉ 4 **Circ / Circo (MHT)** (s. I dC) - Rambla Vella - tel. 977 230 171
- ☉ 5 **Amfiteatre / Anfiteatro (MHT)** (s. II dC)
Parc del Miracle - tel. 977 242 579
- 6 **Museu Nacional Arqueològic
Museo Nacional Arqueológico (MNAT)**
Plaça del Rei, 5 - tel. 977 236 209
- ☉ 7 **Fòrum local / Foro local (MHT)** (s. I dC)
C. Lleida - tel. 977 242 501
- ☉ 8 **Necròpolis paleocristiana i Conjunt paleocristià del Francolí
Necrópolis paleocristiana y Conjunto paleocristiano del Francolí (MNAT)**
Av. Ramón y Cajal, 80 - tel. 977 211 175
Parc Central, Av. Vidal i Barraquer, 15-17 - tel. 977 228 797

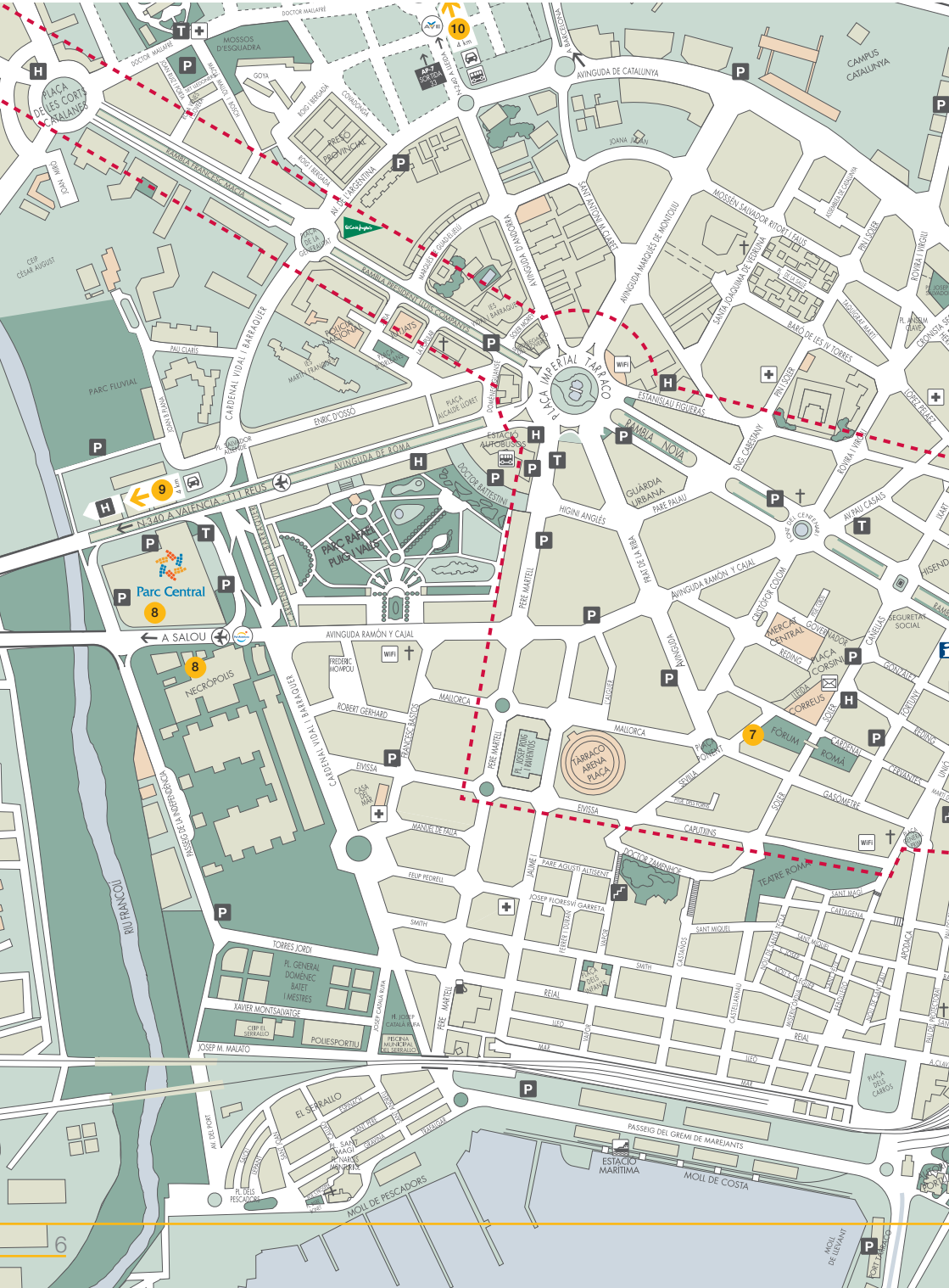
Fora de la ciutat Fuera de la ciudad

- ☉ 9 **Vil·la de Centelles / Villa de Centelles (MNAT)** (s. I-IV dC)
Afores s/n - Constantí (4 km) - tel. 977 523 374
- ☀☉ 10 **Aqüeducte / Acueducto (MHT)** (s. I dC) - N-240 a Lleida (4 km)
- ☀☉ 11 **Torre del Escipions / Torre de los Escipiones (MNAT)** (s. I dC)
N-340 a Barcelona (6 km)
- ☉ 12 **Pedrerà del Mèdol / Cantera del Mèdol (MHT)** (s. I dC)
N-340 a Barcelona - Àrea de Servei del Mèdol (8 km)
tel. 977 242 220
- ☉ 13 **Vil·la Els Munts / Villa de Els Munts (MNAT)** (s. I-III dC)
Passeig del Fortí, s/n - Altafulla (14 km) - Tel. 977 652 806
- ☀☉ 14 **Arc de Berà / Arco de Berà (MNAT)** (s. I aC)
N-340 - Roda de Berà (20 km)

- 0 **Model of Roman Tarraco / Maquette romaine (MHT)**
Volta del Pallol - tel. 977 253 759
- ☉ 1 **Walls (3rd - 2nd c. B.C.) / Murailles (3e - 2e s. av. J.-C.) (MHT)**
Av. Catalunya, s/n - tel. 977 245 796
- ☉ 2 **Temple (Imperial Cult Complex) / Temple (enceinte de culte)**
Pla de la Seu - tel. 977 223 671
- ☀☉ 3 **Provincial Forum (1st c. A.D.)
Forum provincial (1er s. ap. J.-C.) (MHT)**
Plaça del Pallol - Plaça del Fòrum - Plaça del Rei
- ☉ 4 **Roman Circus (1st c. A.D.) / Cirque (1er s. ap. J.-C.) (MHT)**
Rambla Vella - tel. 977 230 171
- ☉ 5 **Amphitheatre (2nd c. A.D.) / Amphithéâtre (MHT)** (2e s. ap. J.-C.)
Parc del Miracle - tel. 977 242 579
- 6 **National Archaeological Museum
Musée National Archéologique (MNAT)**
Plaça del Rei, 5 - tel. 977 236 209
- ☉ 7 **Local Forum (1st c. A.D.) / Forum local (MHT)** (1er s. ap. J.-C.)
C. Lleida - tel. 977 242 501
- ☉ 8 **Paleochristian Necropolis and Francolí River Paleochristian Complex
Nécropole paléochrétienne et ensemble paléochrétien du Francolí (MNAT)**
Av. Ramón y Cajal, 80 - tel. 977 211 175
Parc Central, Av. Vidal i Barraquer, 15-17 - tel. 977 228 797

Outside the city À l'extérieur de la ville

- ☉ 9 **Centelles Villa (1st - 4th c. A.D.)
Villa de Centelles (MNAT)** (1er - 4e s. ap. J.-C.)
Afores s/n - Constantí (4 km) - tel. 977 523 374
- ☀☉ 10 **Aqueduct (1st c. A.D.) / Aqueduc (MHT)** (1er s. ap. J.-C.)
N-240 a Lleida (4 km)
- ☀☉ 11 **Scipio Tower (1st c. A.D.) / Tour des Scipions (MNAT)**
(1er s. ap. J.-C.) - N-340 a Barcelona (6 km)
- ☉ 12 **Mèdol Quarry (1st c. A.D.) / Carrière du Mèdol (MHT)**
(1er s. ap. J.-C.)
N-340 a Barcelona - Àrea de Servei del Mèdol (8 km)
tel. 977 242 220
- ☉ 13 **Els Munts Villa (1st - 3rd c. A.D.) / Villa Els Munts (MNAT)**
(1er - 3e s. ap. J.-C.)
Passeig del Fortí, s/n - Altafulla (14 km) - Tel. 977 652 806
- ☀☉ 14 **Berà Arch (1st c. B.C.) / Arc de Berà (MNAT)** (1er s. av. J.-C.)
N-340 - Roda de Berà (20 km)

Tarragona
essència mediterrània

 CENTRE COMERCIAL LA T DE TARRAGONA

Història

Tarragona entra a la història amb els romans, tot i que al segle v a. C. ja existia un poblat ibèric. En el marc de la segona guerra púnica, l'any 218 a. C., Cneu Corneli Escipió va desembarcar a Tarragona i va establir una guarnició que acabaria esdevenint, amb el temps, la principal base militar de la Hispània. Des d'allí es va conquerir la Península Ibèrica durant els 200 anys següents i la civilització llatina va penetrar per tota la Hispània.

Al segle II a. C. s'estructurà també la ciutat, amb la construcció de la muralla i la definició de la xarxa de carrers. La seva importància va anar creixent durant els segles II i I a. C., amb l'arri-

bada de nous pobladors. Va rebre el títol de colònia de mans de Juli Cèsar, probablement l'any 45 a. C. Els anys 26-25 a. C. l'emperador August hi va residir, va dirigir les lluites contra càntabres i asturs i va governar l'Imperi, per primera vegada, des de fora de la mateixa Roma. En aquesta època es produeixen noves transformacions urbanístiques, entre les quals destaquen la reforma de la xarxa viària, la construcció del teatre i l'erectió de l'altar testimoniari per les fonts clàssiques.

Als segles I i II d. C. Tàrraco, com a capital de la província de la Hispània citerior -la més gran de l'Imperi, que comprenia més de mitja Península Ibèrica-, va assolir una gran importància i la màxima expansió urbana. La ciutat es va omplir de monuments: el fòrum fou ampliat, es construïren termes públiques i l'amfiteatre. A més, a l'acròpoli es va edificar el complex arquitectònic grandiosos del fòrum provincial i del circ.

També es va construir el famós temple d'August, del qual parla Tàcit, que va servir d'exemple per a totes les províncies de l'Imperi i que fou restaurat per l'emperador Adrià en la visita que va fer els anys 122/123 d. C.

L'any 259 foren martiritzats a l'amfiteatre el bisbe Fructuós i els seus diaques Auguri i Eulogi. Consta que ja existia una comunitat cristiana ben organitzada. La crisi del segle III va afectar Tàrraco i es constaten incendis, tant a la capital com a algunes vil·les del camp. La ciutat es va recuperar lentament durant els segles IV i V, però algunes zones van quedar definitivament abandonades. D'aquesta època hi ha monuments notables, com la vil·la tardoromana de Centelles i la necròpolis paleocristiana amb les dues basíliques. És un moment en què el poder del bisbe de Tarragona, com a primat d'Hispània, assoleix un paper predominant.

0

Maqueta elaborada pel Museu d'Història de Tarragona, on es representa la ciutat romana de Tàrraco a l'època del seu màxim apogeu (segle II d. C.)

Maqueta elaborada por el Museo de Historia de Tarragona, donde se representa la ciudad romana de Tarraco en la época de su máximo apogeo (siglo II d. C.)

Model of Roman Tarraco at its peak (2nd century A.D.), made by the Tarragona History Museum.

Maquette élaborée par le Musée d'Histoire de Tarragone, représentant la ville romaine de Tarraco à l'époque de son plus grand apogée (IIe siècle après J.-C.)

La importància de Tàrraco ha quedat reflectida en els monuments que la història ha llegat. El temps, i sobretot l'evolució de la pròpia Tarragona, n'han propiciat la desaparició de molts. En els darrers anys, però, es treballa en la seva revalorització per mostrar-los al públic, conscients de la seva importància.

Historia

Tarragona entra en la historia con los romanos, aunque en el siglo v a. de C. ya existía un poblado ibérico. En el marco de la segunda guerra púnica, en el año 218 a. de C., Cneo Cornelio Escipión desembarcó en Tarragona y estableció una guarnición que acabaría siendo, con el tiempo, la principal base militar de Hispania. Desde aquí se conquistó la Península Ibérica a lo largo de los siguientes 200 años y penetró la civilización latina por toda Hispania.

En el siglo II a. de C. se estructuró también la ciudad, con la construcción de la muralla y la definición de la red de calles. Su importancia fue creciendo a

lo largo de los siglos II y I a. de C. con la llegada de nuevos pobladores. Recibió el título de colonia de manos de Julio César, probablemente en el año 45 a. de C. En los años 26-25 a. de C. el emperador Augusto residió aquí, dirigió las luchas contra cántabros y astures y gobernó el Imperio, por primera vez, desde fuera de la misma Roma. En esta época se producen nuevas transformaciones urbanísticas, entre las que destacan la reforma de la red viaria, la construcción del teatro y la erección del altar testimoniado por las fuentes clásicas.

En los siglos I y II d. de C. Tarraco, como capital de la provincia de Hispania citerior -la más grande del Imperio, comprendía más de media Península Ibérica-, alcanzó una gran importancia y la máxima expansión urbana. La ciudad se llenó de monumentos: el foro fue ampliado, se construyeron termas públicas y el anfiteatro. Además, en la acrópolis se edificó el grandioso complejo arquitectónico del foro provincial y el circo. También se construyó el famoso templo de Augusto, del cual habla Tácito, que sirvió de ejemplo para todas las provincias del Imperio y que fue restaurado por

el emperador Adriano en la visita que efectuó en los años 122/123 d. de C.

En el año 259 fueron martirizados en el anfiteatro el obispo Fructuoso y sus diáconos Augurio y Eulogio. Consta que ya existía una comunidad cristiana bien organizada. La crisis del siglo III afectó Tarraco y se constatan incendios, tanto en la capital como en algunas villas del campo. La ciudad se recuperó lentamente a lo largo de los siglos IV y V, pero algunas zonas quedaron definitivamente abandonadas. De esta época son monumentos notables como la villa tardorromana de Centelles y la necrópolis paleocristiana con las dos basílicas. Es un momento en el cual el poder del obispo de Tarragona, como primado de Hispania, alcanza un papel predominante.

La importancia de Tarraco ha quedado reflejada en los monumentos que la historia nos ha legado. El tiempo, y sobre todo la evolución de la propia Tarragona, han propiciado la desaparición de muchos de ellos. En los últimos años, se trabaja en su revalorización para mostrarlos al público, conscientes de su importancia.

History

The history of what is today Tarragona began with the ancient Romans, although the region was already populated by the 5th century B.C. As part of the Second Punic War, in 218 B.C., Cnaeus Cornelius Scipio landed in Tarragona and set up a garrison that would, over time, become the main military base in Hispania. Over the next 200 years, the entire Iberian Peninsula was conquered from this base and Roman civilisation penetrated all Hispania.

In the 2nd century B.C., the city itself was established through the con-

struction of its wall and the planning of its roads. It became increasingly important over the 2nd and 1st centuries B.C. with the arrival of new settlers. Julius Caesar granted it the title of colony most likely in 45 B.C. From 26 to 25 B.C., the emperor Augustus made the city his home, using it to oversee the fight against the Cantabrians and Asturians and, for the first time, to rule the empire from outside Rome. In this period, the city underwent several additional transformations, including the refurbishment of its road system, the construction of its theatre and the building of its altar, as recorded in several classical sources.

Over the 1st and 2nd centuries A.D., Tarraco, as capital of the empire's larg-

est province, Hispania Citerior, which spanned over half the Iberian Peninsula, became a major hub and underwent its period of greatest urban growth. The city was filled with monuments, the forum was enlarged and the *thermae*, or public baths, and amphitheatre were built. Likewise, the magnificent architectural complex consisting of the provincial forum and circus was built on the acropolis. Moreover, the famous Temple of Augustus, mentioned by the Roman historian Tacitus, was built, which served as an example for all the empire's provinces and was restored by the emperor Adrian during his visit to the city in 122 and 123 A.D. In the year 259 A.D., the bishop Fructuoso and his deacons Augurios and

Eulogius were martyred in the amphitheatre. Records bear witness to the existence of an already well organised Christian community in the city. The crisis in the 3rd century A.D. affected Tarraco, and accounts have survived of fires, both in the capital city and in several villages in the countryside. The city slowly recovered over the 4th and 5th centuries A.D., but some areas were permanently abandoned. Notable monuments from this period include the late-Roman Centcelles villa and the paleochristian necropolis with its two basilicas. At this point, the power of the bishop of Tarragona, as Primate of Hispania, was at its greatest.

The importance of Tarraco remains clear in the legacy of monuments and ruins that history has bequeathed us. Time and, above all, the city's own evolution have caused many to disappear. However, in recognition of their importance, substantial efforts have been made in recent years to recover and restore these sites so that they can be shown to the public.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

à 25 av. J.-C., l'empereur Auguste résida dans la ville, il dirigea les luttes contre les Cantabres et les Astures, et gouverna l'Empire, pour la première fois, en dehors de Rome. À cette époque, de nouvelles transformations urbanistiques eurent lieu, parmi lesquelles il convient de citer la réforme du réseau routier, la construction du théâtre, l'élévation de l'autel dont témoignent les fontaines classiques.

Entre les 1er et 1^{le} siècles ap. J.-C., Tarraco, en tant que capitale de la province de l'Hispanie citérieure et la plus grande de l'empire, comprenait plus de la moitié de la Péninsule ibérique et atteignit une grande importance et une expansion maximale urbaine. La ville se remplit de monuments, le forum fut agrandi, et des thermes publics, ainsi que l'amphithéâtre furent construits. C'est également à cette époque que furent construits l'immense complexe architectural du forum provincial et le cirque dans l'acropole. Le fameux temple d'Auguste fut également édifié à ce moment, celui-là même dont parle Tacite, et qui servit d'exemple pour toutes les provinces de l'Empire. Ce dernier fut restauré sur ordre de l'empereur Adrien lors de la visite qu'il réalisa au cours des années 122 et 123 après J.-C.

En 259, l'évêque Fructueux et ses diacres Augure et Eulogien furent martyrisés dans l'amphithéâtre. Nous savons également qu'il existait déjà une communauté chrétienne bien organisée. La crise du 1^{le} siècle toucha Tarraco, et il semble que des incendies eurent lieu tant dans la capitale que dans certains bourgs de la campagne. La ville se releva lentement tout au long des 1er et 2es siècles, bien que certaines zones fussent définitivement abandonnées. C'est de cette époque que datent des monuments notoires tels que la villa romaine tardive de Centcelles et la nécropole paléochrétienne dotée de deux basiliques. Il s'agit d'un monument à travers lequel le pouvoir de l'évêque de Tarragone, en tant que primat de l'Hispanie, acquiert un rôle prédominant.

L'importance de Tarraco est restée reflétée dans les monuments que l'histoire nous a légués. Le temps, et surtout l'évolution de Tarragone, a engendré la disparition de bon nombre d'entre eux. Au cours des dernières années, un important travail a été réalisé pour la revalorisation de ces monuments, en vue de les porter à la connaissance du public et lui faire prendre conscience de leur importance.

Histoire

Tarragone entre dans l'histoire avec l'Empire romain, bien qu'au 5e siècle av. J.-C., il existait déjà un village ibérique. Lors de la deuxième guerre punique, en 218 av. J.-C., Cneus Cornelius Scipion débarqua à Tarragone, et établit une garnison qui finirait par devenir avec le temps, la principale base militaire de l'Hispanie. À partir de ce moment, la Péninsule ibérique fut conquise au cours des 200 années qui suivirent, et la civilisation latine se répandit dans toute l'Hispanie.

Au 1er siècle av. J.-C., la ville fut structurée moyennant la construction d'une muraille et d'un réseau de rues. Son importance augmenta au cours des 1er et 2es siècles av. J.-C. avec l'arrivée de nouveaux colonisateurs. Jules César lui attribua le titre de colonie, probablement en 45 av. J.-C. Au cours des années 26

Les Muralles

TÀCTIL COMUNICACIÓ

El segle II a. C. es va dotar Tàrraco d'una gran muralla que delimitava el perímetre urbà. La seva longitud era d'uns 3.500 m., dels quals se'n conserven actualment 1.100, que envolten el Casc Antic. La part més interessant es pot visitar al Passeig Arqueològic, on es poden observar diversos panys perfectament conservats, que mostren el sòcol particular de blocs megalítics, així com dues de les sis portelles i una porta d'accés al trànsit rodat. De les tres torres destaquen la de l'Arquebisbe, amb notables reformes medievals, i la de Minerva, que conté l'escultura i la inscripció romanes més antigues de la Península Ibèrica.

Las Murallas

En el siglo II a de C. Tarraco se dotó de una gran muralla que delimitaba el perímetro urbano. Su longitud era de unos 3.500 m., de los que se conservan actualmente 1.100 que rodean el Casco Antiguo. La parte más interesante se puede visitar en el Paseo Arqueológico, donde se pueden observar diversos lienzos perfectamente conservados, que muestran el particular zócalo de bloques megalíticos, así como también dos de las seis poternas y una puerta de acceso al tráfico rodado. De las tres torres destacan la del Arzobispo, con notables reformas medievales, y la de Minerva, que contiene la escultura y la inscripción romanas más antiguas de la Península Ibérica.

The Walls

In the 2nd century B.C., a great wall was built around Tarraco, delimiting the municipal boundaries. The wall originally ran some 3500 metres. Today, approximately 1100 metres remain, bordering present day Tarragona's Old Quarter. The most interesting portion of the surviving wall is to be found along the Passeig Arqueològic, or Archaeological Promenade. There, several perfectly conserved sections can still be seen, revealing the unusual megalithic foundations, as well as two of the original six posterns, or smaller entrances, and a larger gate that was used for vehicular traffic. Of the three surviving bastions, special attention should be paid to the Archbishop's Tower, which underwent considerable alterations in the Middle Ages, and the Minerva Tower, which is the site of the oldest Roman sculpture and inscription in the Iberian Peninsula.

Les murailles

Au cours du IIe siècle av. J.-C., Tarraco a édifié une grande muraille qui délimitait le périmètre urbain. Sa longueur était d'environ 3.500 m, dont 1.100 m ont été conservés jusqu'à nos jours; il s'agit de ceux entourant le Quartier Ancien. La partie la plus intéressante peut être visitée sur le Parcours Archéologique, où il est possible d'observer différents pans de mur parfaitement conservés, lesquels laissent découvrir un socle particulier fait de blocs mégalithiques, ainsi que deux des six poternes et une porte d'accès au trafic roulant. En ce qui concerne les trois tours, il convient de signaler celle de l'Archevêque, ayant subi d'importantes réformes au cours du Moyen-âge, ainsi que celle de Minerve, laquelle contient la sculpture et l'inscription romaines les plus anciennes de la Péninsule ibérique.

El Temple (recinte de culte)

En la segona meitat del segle I d. C. l'acròpoli de la ciutat es va monumentalitzar amb la construcció del Fòrum provincial i el circ, que, amb una superfície de 7,5 hectàrees, és el complex més gran d'aquest tipus de tot el món romà. El Fòrum provincial s'estructurava en dues places a diferents alçades. La plaça superior (recinte de culte) estava envoltada d'un pòrtic, del qual queden notables restes al claustre de la Catedral. En posició axial s'aixecava una aula, que s'ha identificat com la cel·la d'un grandíol temple de culte a l'emperador.

RAFA PÉREZ

El Templo (recinto de culto)

En la segunda mitad del siglo I d. C. la acrópolis de la ciudad fue monumentalizada con la construcción del Foro provincial y el circo, con una superficie de 7,5 hectáreas, que lo convierten en el mayor complejo de este tipo de todo el mundo romano. El Foro provincial se estructuraba en dos plazas a diferentes alturas. La plaza superior (recinto de culto) estaba rodeada por un pórtico, del cual quedan notables restos en el claustro de la Catedral. En posición axial se erigía una aula, que se ha identificado como la celda de un grandioso templo de culto al emperador.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The Temple (Imperial Cult Complex)

In the second half of the 1st century A.D., the city's acropolis achieved monumental status through the construction of the Provincial Forum and the Roman circus. With a joint area of 7.5 hectares, the complex was the largest of its kind in the Roman world. The Provincial Forum was built around two terraced squares. The upper square (the imperial cult complex) was surrounded by a portico, large portions of which can still be seen in the cloister of the city's cathedral. At one end was a large hall, which has been identified as the cella, or inner sanctuary, of a magnificent temple of the imperial cult.

Le temple (enceinte de culte)

Au cours de la deuxième moitié du Ier siècle après J.-C., l'acropole de la ville fut monumentalisée moyennant la construction du Forum provincial et du cirque, d'une superficie de 7,5 hectares, faisant d'elle le plus grand complexe de ce type de tout l'Empire romain. Le Forum provincial était structuré en deux places situées à différentes hauteurs. La place supérieure (enceinte de culte) était entourée d'un portique, dont nous conservons d'importants restes dans le cloître de la cathédrale. Une salle s'élevait en position axiale, laquelle a été identifiée comme étant la cella d'un immense temple de culte voué à l'empereur.

EL Fòrum provincial

TÀCTIL COMUNICACIÓ

La plaça inferior del Fòrum provincial era un enorme recinte rectangular de 318 x 175 m., envoltat per tres costats d'una estructura complexa de pòrtics. L'interior estava ornat probablement amb jardins i nombroses estàtues, de les quals resten molts pedestals amb inscripció, per exemple, al carrer Merceria. Actualment es poden observar restes d'aquests pòrtics als edificis de l'Antiga Audiència (torre sud-occidental, amb portes i escalinates), a la plaça del Pallol (porta, volta i pilastres de l'Antic Beateri), plaça del Fòrum (mur angular) i l'anomenat Pretori (torre sud-oriental amb portes, voltes i pilastres). Aquest darrer va ser transformat en castell de rei.

El Foro provincial

La plaza inferior del Foro provincial era un enorme recinto rectangular de 318 x 175 m., rodeado por tres de sus lados de una compleja estructura de pórticos. El interior estaba ornamentado probablemente con jardines y numerosas estatuas, de las que quedan numerosos pedestales con inscripción, por ejemplo, en la calle Merceria. Actualmente se pueden observar restos de estos pórticos en los edificios de la Antigua Audiencia (torre suroccidental con puertas y escalinatas), en la plaza del Pallol (puerta, bóveda y pilastras del Antiguo Beaterio), plaza del Fòrum (muro angular) y el llamado Pretorio (torre suroriental, con puertas, bóvedas y pilastras). Este último fue transformado en la Edad Media en castillo del rey.

The Provincial Forum

The Provincial Forum's lower square was a vast rectangular space measuring 318 x 175 m and surrounded on three sides by an intricate portico. The inside was most likely decorated with gardens and statuary, and indeed today several inscribed pedestals can still be seen, for example, along Carrer Merceria. The remains of the portico also survive in the buildings of the ancient court of justice (southwest tower with entranceways and staircases), in Plaça del Pallol (entranceway, vault and pilasters of the ancient nunnery), in Plaça del Fòrum (angular wall) and in the Praetorium (southeast tower with entranceways, vault and pilasters). This latter structure was substantially altered in the Middle Ages to serve as a castle for the king.

Le Forum provincial

La place inférieure du Forum provincial était une énorme enceinte rectangulaire de 318 x 175 m, entourée sur trois de ses côtés par une structure complexe de portiques. L'intérieur était orné probablement de jardins et de nombreuses statues, dont il reste de nombreux piédestaux dotés d'une inscription, notamment celui dans la rue Merceria. Actuellement, il est possible d'observer des restes de ces portiques dans les édifices de l'Ancienne Audience (tour orientée sud-ouest dotée de portes et de perrons), sur la place del Pallol (porte, voûte et poutres de l'Ancien Béguinage), sur la place del Fòrum (mur rectangulaire) et le dénommé Prétoire (tour orientée sud-est, dotée de portes, voûtes et poutres). Ce dernier fut transformé au Moyen-âge en château du roi.

El Circ

El circ es disputaven les carreres de carros, generalment de dos cavalls (bigues) o de quatre (quadrigues). El circ de Tarragona està entre els més ben conservats d'Occident, tot i que gran part de la seva estructura continua oculta sota vells edificis del segle XIX. Actualment es pot visitar l'extrem oriental, on a més de la façana monumental i les grades, poden contemplar-se les voltes de Sant Hermenegild i de l'Enrajolat. Ha quedat al descobert un altre sector a la plaça Sedassos i algunes voltes són visibles també a locals dels carrers Trinquet Vell i la plaça de la Font.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The Roman Circus

The Roman circus was the site of horse-drawn chariot races, usually between two-horse chariots, known as bigae, or four horse chariots, known as quadrigae. Tarragona's circus is one of the best conserved in all the Western world, despite the fact that much of the structure remains hidden under a series of 19th century buildings. Currently, the eastern side can be visited, including the decorative façade and stands, as well as the Sant Hermenegild and Carrer Enrajolat vaults. Another section has been uncovered in Plaça Sedassos, and several vaults can also still be seen along Carrer Trinquet Vell and in Plaça de la Font.

Le cirque romain

Le cirque était la scène de courses de chars, généralement de deux chevaux (biges) ou de quatre chevaux (quadriges). Le cirque de Tarragone fait partie des mieux conservés d'Occident, malgré le fait que la plupart de sa structure continue à être enterrée sous de vieux édifices du XIXe siècle. Actuellement, il est possible de visiter l'extrême oriental, où en plus de la façade monumentale et des gradins, il est également possible d'admirer les voûtes de Saint Hermenegildo et du Enrajolat. Un autre secteur est resté à découvert sur la place Sedassos, et certaines voûtes sont également visibles dans des locaux de la rue Trinquet Vell et celles de la place de la Font.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

El Circo

En el circo se disputaban las carreras de carros, generalmente de dos caballos (bigas) o de cuatro (cuadrigas). El circo de Tarragona está entre los mejor conservados de Occidente, a pesar de que la mayor parte de su estructura sigue oculta bajo viejos edificios del siglo XIX. Actualmente se puede visitar el extremo oriental, donde además de la fachada monumental y las gradas, pueden contemplarse las bóvedas de San Hermenegildo y del Enrajolat. Otro sector ha quedado al descubierto en la plaza Sedassos y algunas bóvedas son visibles también en locales de las calles Trinquet Vell y la plaza de la Font.

L'Amfiteatre

TÀCTIL COMUNICACIÓ

amfiteatre era un edifici per a espectacles de lluites de feres, de gladiadors i execucions públiques. El de Tàrraco fou construït a principis del segle II d. C. i fou objecte de reformes l'any 221, com indica la inscripció de 140 m., la més llarga de tot l'Imperi, que coronava el pòdium. Actualment es conserva part de la grada tallada a la roca, molt erosionada, i una part de la grada meridional, aixecada sobre voltes de formigó. Aquí patiren martiri l'any 259 sant Fructuós i els seus diaques. Per commemorar-ho, s'edificà a principis del segle VI una basílica visigòtica, sobre la qual s'establí l'església medieval de Santa Maria del Miracle.

El Anfiteatro

El anfiteatro era un edificio para espectáculos de luchas de fieras, de gladiadores y ejecuciones públicas. El de Tarraco fue construido a principios del siglo II d. de C. y fue objeto de reformas en el año 221, como indica la inscripción de 140 m., la más larga de todo el Imperio, que coronaba el podio. Actualmente se conserva parte de la grada tallada en la roca, muy erosionada, y una parte de la grada meridional, sustentada sobre bóvedas de hormigón. Aquí sufrieron martirio en el año 259 san Fructuoso y sus diaconos. Para conmemorarlo se edificó, a inicios del siglo VI, una basílica visigoda, sobre la cual se estableció la iglesia medieval de Santa María del Milagro.

The Amphitheatre

The Amphitheatre was used for entertainment, including fights between wild beasts and gladiators and public executions. Tarraco's amphitheatre was built at the turn of the 2nd century A.D. and underwent alterations in 221 A.D., as recorded in the 140-metre inscription that crowns the podium, the longest such inscription in the empire. Today, a heavily eroded section of the stands carved directly into the rock survives, as does a section of the southern stands, supported by concrete vaults. The Amphitheatre was also the site of the martyrdom of Saint Fructuosus and his deacons in 259 A.D. To commemorate the event, a Visigoth basilica was built on the site at the turn of the 7th century, over which the medieval church of Santa Maria del Miracle was subsequently established.

L'amphithéâtre

L'amphithéâtre était un édifice destiné aux spectacles de luttes de bêtes sauvages, de gladiateurs et d'exécutions publiques. L'amphithéâtre de Tarraco fut construit au début du IIe siècle après J.-C., et restauré en 221, tel que l'indique l'inscription de 140 m -la plus longue de tout l'empire- qui couronnait le podium. Actuellement, nous conservons une partie du gradin taillé dans la roche, très érodée, ainsi qu'une partie du gradin méridional, soutenu par des voûtes de béton. C'est ici qu'en 259, Saint Fructueux et ses diacones souffrirent le martyre. Pour commémorer leur mort, une basilique wisigothe fut édifée au début du VIe siècle, sur laquelle fut édifée par la suite l'église médiévale de Santa Maria del Miracle.

El Museu Nacional Arqueològic

TÀCTIL COMUNICACIÓ

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The National Archaeological Museum

This museum, founded in the 19th century, is the result of the merger of two earlier museums, the Monument Committee Museum and the Tarragona Archaeological Society Museum. Located in the central Plaça del Rei, it houses an invaluable collection of Roman ruins, including several fascinating architectural fragments, sculptures, inscriptions, mosaics, pottery and more found in Tarragona itself. In the basement, visitors can moreover view a segment of the original ancient Roman wall.

Le Musée National Archéologique

Il fut créé au XIXe siècle comme résultat de l'union de deux musées : celui de la Commission de Monuments et celui de la Société Archéologique de Tarragone. Situé sur la place du Rei au centre-ville, il contient une collection de restes romains d'une grande valeur, parmi lesquels se trouvent des fragments architectoniques, des sculptures, des inscriptions, des mosaïques, des céramiques, etc. en provenance de la ville de Tarragone même.

Dans le sous-sol, il est possible de contempler également un pan de la muraille romaine.

a néixer el segle XIX com a resultat de la unió de dos museus: el de la Comissió de Monuments i el de la Societat Arqueològica Tarraconense. Ubicat a la cèntrica plaça del Rei, conté una valuosíssima col·lecció de restes romanes, entre les quals destaquen fragments arquitectònics, escultures, inscripcions, mosaics, ceràmiques, etc., procedents de la mateixa Tarragona. Al soterrani es pot contemplar també un pany de muralla romana.

El Museo Nacional Arqueológico

Nació en el siglo XIX, como resultado de la unión de dos museos: el de la Comisión de Monumentos y el de la Sociedad Arqueológica Tarraconense. Ubicado en la céntrica plaza del Rei, contiene una valiosísima colección de restos romanos, entre los cuales destacan fragmentos arquitectónicos, esculturas, inscripciones, mosaicos, cerámicas, etc., procedentes de la misma Tarragona. En el subterráneo se puede contemplar también un lienzo de muralla romana.

El Fòrum local

TACTIL COMUNICACIÓ

El Fòrum era el centre de la vida ciutadana. Al voltant d'una gran plaça s'aixecaven els principals edificis: la cúria, la basílica, els temples i moltes botigues. El fòrum de Tàrraco es va destruir pels eixamples del segle XIX i només en resta la basílica, estructurada com un gran edifici de tres naus separades per columnes. Un altre sector de les ruïnes que es poden visitar mostra la part posterior del temple capitolí, carrers i diverses cases.

El Foro local

El Foro era el centro de la vida ciudadana. En torno a una gran plaza se alzaban los principales edificios de la ciudad: la curia, la basílica, los templos y numerosas tiendas. El Foro de Tarraco fue destruido en los ensanches del siglo XIX y sólo queda la basílica, estructurada como un gran edificio de tres naves separadas por columnas. Otro sector que se puede visitar de las ruinas muestra la parte posterior del templo capitolino, calles y diversas casas.

The Local Forum

The forum was the hub of daily life. A vast square, it was rimmed by the most important buildings in the city: the curia, the basilica, temples and countless shops. Unfortunately, much of Tarraco's forum was destroyed as a result of urban expansion in the 19th century. Today only a portion of the basilica, a large building divided into three naves separated by columns, remains. Another section of the ruins that has survived reveals the back of the capital city's temple and several streets and homes.

Le Forum local

Le forum était le centre de la vie citoyenne. Les principaux édifices de la ville s'agençaient autour d'une grande place : la curie, la basilique, les temples et de nombreux magasins. Le forum de Tarraco fut détruit au début du XIXe siècle, et il ne reste plus que la basilique, structurée comme un grand édifice de trois nefs séparées par des colonnes. Un autre secteur de ces ruines pouvant être visitées montre la partie postérieure du temple capitolin, des rues et différentes maisons.

TACTIL COMUNICACIÓ

I voltant d'una de les vies de sortida de la ciutat es va formar, a partir de mitjans del segle III d. C., un cementiri que va créixer considerablement des que hi foren enterrades les restes de sant Fructuós. La comunitat cristiana va fer-ne de la tomba un santuari i va construir-hi dues basíliques a principis del segle V, a més d'altres edificis i nombroses tombes (mausoleus, sarcòfags, laudes musives, etc.). Actualment es pot visitar una àrea a la Necròpolis paleocristiana (que a més acull les principals troballes al Museu monogràfic) i un altre sector als soterranis d'un centre comercial.

La Necròpolis paleocristiana y el Conjunto paleocristiano del Francolí

Alrededor de una de las vías de salida de la ciudad se formó, a partir de mediados del siglo III d. C., un cementerio que creció considerablemente desde que fueron enterrados los restos de san Fructuoso. La comunidad cristiana hizo de su tumba un santuario y construyó allí dos basílicas a principios del siglo V, además de otros edificios y numerosas tumbas (mausoleos, sarcófagos, laudas musivas, etc.). Actualmente se puede visitar una área en la Necròpolis paleocristiana (que además acoge los principales hallazgos en el Museo monográfico) y otro sector en los subterráneos de un centro comercial.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

La Necròpolis paleocristiana i el Cojunt paleocristià del Francolí

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The Paleochristian Necropolis and Francolí River Paleochristian Complex

In the mid-3rd century A.D., a burial ground was started near one of the roads leading out of the city. The cemetery grew considerably following the burial there of the remains of Saint Fructuosus. The early Christian community turned his tomb into a sanctuary and built two basilicas on the site at the turn of the 5th century, as well as several other buildings and graves (mausoleums, sarcophagi, mosaics and stone markers, etc.). Today, visitors can tour a section of the paleochristian necropolis housing a museum with the burial site's main findings, as well as a section of the complex uncovered during construction of a local shopping centre and now open to the public in the centre's basement.

Le nécropole paléochrétienne et l'ensemble paléochrétien du Francolí

Vers la moitié du IIIe siècle après J.-C., un cimetière, qui grandit considérablement depuis que les restes de Saint Fructueux y furent enterrés, se forma autour d'une des voies de sortie de la ville. La communauté chrétienne fit de la tombe de ce dernier un sanctuaire, et construisit à cet endroit deux basíliques vers le début du Ve siècle, en plus d'autres édifices et de nombreuses tombes (mausolées, sarcophages, sépultures en mosaïque, etc.). Actuellement, il est possible de visiter une zone dans la nécropole paléochrétienne (dont le Musée monographique présente les principales trouvailles), ainsi qu'un autre secteur dans le sous-sol d'un centre commercial.

La vil·la de Centcelles

TÀCTIL COMUNICACIÓ

La vil·la romana situada al terme municipal de Constantí. Amb indicis d'ocupació que es remunten als segles II-I a. C., tingué una llarga vida fins a finals de l'època romana. Les restes visibles actualment corresponen a una vil·la construïda probablement al segle IV entre el riu Francolí i la via que unia Tàrraco amb l'interior. Destaquen dues sales de planta central, una de les quals en conserva la coberta en cúpula i una possible cripta. En destaquen els magnífics mosaics que decoren la cúpula de la sala central, d'una qualitat i vàlua excepcionals. També es conserven restes dels banys de la vil·la.

La villa de Centcelles

Villa romana situada en el término municipal de Constantí. Con indicios de ocupación que se remontan a los siglos II-I a. de C., tuvo una larga vida hasta finales de la época romana. Los restos actualmente visibles corresponden a una villa construida probablemente en el siglo IV entre el río Francolí y la vía que unía Tarraco con el interior. Destacan dos salas de planta central, una de las cuales conserva su cubierta de cúpula y una posible cripta. Destacan los magníficos mosaicos que decoran la cúpula de la sala central, de una calidad y valor excepcionales. También se conservan restos de los baños de la villa.

The Centcelles Villa

A Roman villa located within the municipal boundaries of Constantí. With signs of habitation dating back to the 2nd and 1st centuries B.C., it had a long existence lasting through the end of the Roman era. The remains still visible today are of a villa that was probably built in the 4th century A.D. between the Francolí river and the road linking Tarraco to the inland. Of special interest are the two rooms on the main floor, one of which still conserves its domed roof, and what is thought to have been a crypt. The room was a mausoleum that once held the remains of an unknown notable. Also of note are the spectacular mosaics that grace the dome of the main room, which are of exceptional quality and value. Remains of the villa's baths have also been preserved.

Le villa de Centcelles

Villa romaine située dans le territoire municipal de Constantí. Il semble qu'elle aurait été occupée vers le II - Ier siècle avant J.-C., et elle a connu une longue vie jusqu'à la fin de l'époque romaine. Les ruines actuellement visibles proviennent d'une villa construite probablement au IVe siècle entre la rivière Francolí et la voie qui unissait Tarraco et l'intérieur du pays. Il convient de citer deux salles situées au centre, dont une conserve son toit en coupole et probablement une crypte. Cette villa contient de magnifiques mosaïques qui décorent la coupole de la salle centrale, d'une qualité et d'une valeur exceptionnelle. Des restes des thermes de la villa ont également été conservés.

L'Aqüeducte

El segle I es van construir dos llargs aqüeductes per abastar d'aigua la ciutat. El primer prenia l'aigua del riu Gaià i tenia una longitud d'uns 40 km. El segon la prenia del Francolí i en tenia 15. El tram més espectacular conservat pertany a aquest últim aqüeducte i és un pont d'uns 200 m. de llarg i 26 d'alçada màxima, que salvava un barranc. Està construït amb grans carreus col·locats en sec, que formen una doble línia d'arcades. Popularment es coneix com Pont del Diable o Aqüeducte de les Ferreres.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

El Acueducto

En el siglo I se construyeron dos largos acueductos para abastecer de agua la ciudad. El primero tomaba el agua del río Gaià y tenía una longitud de unos 40 km. El segundo la tomaba del Francolí y su longitud era de unos 15 km. El tramo más espectacular conservado pertenece a este último y es un puente de unos 217 m. de largo y 26 m. de altura máxima que salvaba un barranco. Está construido con grandes sillares colocados a hueso, formando una doble línea de arcadas. Popularmente se conoce como Pont del Diable o Acueducto de las Ferreres.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The Aqueduct

In the 1st century A.D., two long aqueducts were built to supply the city with water. The first was fed by the Gaià river and was approximately 40 km long. The second was fed by the Francolí river and was some 15 km long. The most spectacular surviving stretch belongs to the second aqueduct and consists of a 217-metre segment that stands 26 metres tall at its highest point and bridges a ravine. It was built from large ashlars stacked without mortar to form two tiers of arches. It is popularly known as the *Pont del Diable* (Devil's Bridge) or the "Les Ferreres" Aqueduct.

L'aqueduc

Au Ier siècle, deux longs aqueducs furent construits en vue d'approvisionner la ville en eau. Le premier prenait l'eau de la rivière Gaià, et avait une longueur d'environ 40 km. Le deuxième prenait l'eau de la rivière Francolí, et sa longueur était d'environ 15 km. Le tronçon le plus spectaculaire conservé appartient à ce dernier et constitue un pont d'environ 217 m de long et 26 m de hauteur maximale au-dessus d'un ravin. Il a été construit au moyen de grandes pierres de taille assemblées sans mortier, formant une double ligne d'arches. Il est populairement connu comme le Pont du Diable ou Aqueduc des Ferreres.

La torre dels Escipions

TÀCTIL COMUNICACIÓ

Monument sepulcral situat als peus de l'antiga via Augusta, a 6 km. de distància de Tarragona en direcció a Barcelona. Està construït amb grans carreus, és de planta quadrada i data del primer quart del segle I d. C. La construcció està formada per tres cossos superposats. Sobre un sòcol hi ha un primer cos, amb dues figures esculpides (probablement Attis funeraris) i una inscripció dedicatòria. El bloc superior, amb unes arcades senzilles que aixopluguen dues figures en baix relleu, es conserva parcialment, i el coronament, potser piramidal, ha desaparegut.

La torre de los Escipiones

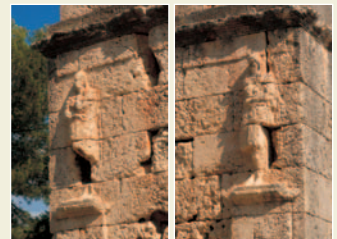
Monumento sepulcral situado a los pies de la antigua vía Augusta, a 6 km. de distancia de Tarragona en dirección a Barcelona. Está construido con grandes sillares, es de planta cuadrada y data del primer cuarto del siglo I d. de C. La construcción está formada por tres cuerpos superpuestos. Sobre un zócalo se dispone un primer cuerpo, con dos figuras esculpidas (probablemente Attis funerarios) y una inscripción dedicatòria. El bloque superior, con unas sencillas arcadas que cobijan dos figuras en bajorrelieve, se conserva parcialmente, y el coronamiento, quizás piramidal, ha desaparecido.

The Scipio Tower

This funeral monument, located just off the former Via Augusta, 6 km outside Tarragona heading toward Barcelona, was built out of large ashlar, has a square floor plan and dates back to the first quarter of the 1st century A.D. The structure is comprised of three stacked segments. The first segment consists of a square base. The second segment includes two sculpted figures (probably representing the funeral god Attis), as well as a dedicatory inscription. The third and uppermost segment, which is partially conserved, is made up of simple arches that shelter a bas-relief depicting two figures. The crown, which was perhaps pyramidal in shape, has been lost.

La tour des Scipions

Monument sépulcral situat als peus de l'antigua Via Augusta, a 6 km de Tarragona en direcció de Barcelona. Il a été construit moyennant de grandes pierres de taille ; sa base est carrée, et il date du premier quart du Ier siècle après J.-C. La construction est formée de trois corps superposés. Un premier corps est disposé sur un socle, avec deux figures sculptées (probablement des Attis funéraires), ainsi qu'une inscription commémorative. Le bloc supérieur, doté d'arcades simples abritant deux figures en bas-relief, est conservé partiellement, et le couronnement, probablement pyramidal, a disparu.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

La pedrera del Mèdol

Is romans van extreure el material per a construir els edificis de diverses pedreres als voltants de Tarragona, les quals donaven tipus i qualitats diverses de pedra. La més espectacular que es conserva és la del Mèdol, a uns 8 km. en direcció a Barcelona. S'hi poden observar diversos fronts de talla, blocs a mig extreure i especialment l'anomenada Agulla del Mèdol, un impressionant monòlit de 16 m. d'alçada que es va deixar com a testimoni de la cota inicial d'extracció. L'exuberant vegetació ha fet d'aquesta pedrera, a més, un lloc encisador.

La cantera del Mèdol

Los romanos extrajeron el material para construir los edificios de diversas canteras de los alrededores de Tarragona, que ofrecían tipos y calidades diversas de piedra. La más espectacular de las conservadas es la del Mèdol, a unos 8 km. en dirección a Barcelona. Pueden observarse diversos frentes de talla, bloques a medio extraer y especialmente la llamada Agulla del Mèdol, un impresionante monolito de 16 m. de altura que se dejó como testimonio de la cota inicial de extracción. La exuberante vegetación ha hecho de esta cantera, además, un bello lugar.

The Mèdol Quarry

The ancient Romans extracted the material they needed for their buildings from several local quarries, each offering a different type and quality of stone. The most spectacular of the surviving quarries is the Mèdol Quarry, located approximately 8 km outside the city heading toward Barcelona. Many of the walls from which the blocks of stone were extracted are still visible, as are several half-extracted blocks. Of special note is the emblematic *Agulla del Mèdol*, or Mèdol Spire, a stunning monolith rising to a height of 16 m. left as testimony to the pit's original height. The lush vegetation that has grown up since the quarry fell into disuse has only added to its beauty.

La carrière du Mèdol

Les Romains s'approvisionnaient du matériel nécessaire pour la construction des édifices dans différentes carrières situées aux alentours de Tarragone, lesquelles offraient divers types et qualités de pierre. La plus spectaculaire de celles qui ont été conservées est la carrière du Mèdol, à environ 8 km en direction de Barcelone. Il est possible d'y observer différents murs de taille, des blocs à moitié extraits, et particulièrement la dénommée Aiguille du Mèdol, un impressionnant monolithe de 16 m de hauteur qui fut laissé pour témoigner de la cote initiale d'extraction. L'exubérante végétation a fait de cette carrière un endroit d'une grande beauté.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

La vil·la dels Munts

TÀCTIL COMUNICACIÓ

il·la romana situada al terme municipal d'Altafulla. Construïda en època d'August, va ser habitada, al menys, fins el segle VII d. C. i va patir una llarga evolució, en la qual cal assenyalar l'incendi i destrucció del segle III. Destaca l'extensió i riquesa d'aquesta casa de camp, que aixopluga tres conjunts termals, un dels quals amb més d'una dotzena d'estances. Diferents àmbits estan decorats amb mosaics, plaques de marbre de diferents procedències i estatuària. Part dels materials es troben exposats al Museu Nacional Arqueològic de Tarragona.

La villa de Els Munts

Villa romana situada en el término municipal de Altafulla. Construida en época de Augusto, fue habitada, al menos, hasta el siglo VII d. de C. Tuvo una larga evolución, en la cual cabe señalar su incendio y destrucción en el siglo III. Destaca la extensión y riqueza de esta casa de campo, que contaba con tres conjuntos termales, uno de ellos con más de una docena de estancias. Diferentes ámbitos están decorados con mosaicos y placas de mármol de diferentes procedencias y estatuaria. Parte de los materiales se encuentran expuestos en el Museo Nacional Arqueológico de Tarragona.

The Roman Villa of Els Munts

A Roman villa located inside the municipal boundaries of Altafulla. Built in the time of Augustus, it was inhabited until at least the 7th century A.D. The villa underwent a considerable evolution and was even destroyed by fire in the 3rd century A.D. The sheer size and wealth of this country manor, which had three separate bathing complexes, one with over a dozen rooms, stand out. Many of the surviving rooms are decorated with mosaics and marble plaques of diverse origin, as well as statues. Some of the materials found on the site are on display at the Tarragona National Archaeological Museum.

La villa Els Munts

Villa romaine située sur le territoire municipal d'Altafulla. Construite à l'époque d'Auguste, elle fut habitée au moins jusqu'au VIIe après J.-C. Elle a connu une longue évolution, au cours de laquelle il convient de citer son incendie et sa destruction au IIIe siècle. Il est intéressant d'observer également l'extension et la richesse de cette maison de campagne, qui était dotée de trois ensembles thermaux, dont un avec plus d'une douzaine de salles. Différents espaces sont décorés de mosaïques et de plaques en marbre de différentes origines et formes. Une partie des matériaux est exposée au Musée National Archéologique de Tarragona.

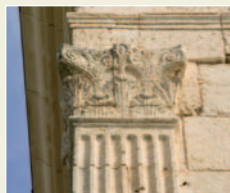
TÀCTIL COMUNICACIÓ

L'arc de Berà

rc situat a 20 km. de Tàrraco sobre la mateixa via Augusta, prop del poble de Roda de Barà, a l'extrem oriental de la comarca del Camp de Tarragona. És un arc senzill bastit amb carreus, decorat amb falses pilastres acanalades, coronades per capitells corintis que sostenen l'entaulament. Fou aixecat a finals del segle I a. C. per disposició testamentària de L. Licini Sura, segons sabem per la inscripció parcialment conservada que hi ha al mateix monument.

El arco de Berà

Arco situado a 20 km. de Tarraco sobre la misma vía Augusta, cerca del pueblo de Roda de Barà, en el extremo oriental de la comarca del Campo de Tarragona. Es un arco sencillo, construido con sillares, decorado con falsas pilastras acanaladas y coronadas por capiteles corintios, que sostienen el entablamento. Fue erigido a finales del siglo I a de C. por disposición testamentaria de L. Licinio Sura, según sabemos por la inscripción parcialmente conservada que existe en el mismo monumento.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The Berà Arch

This triumphal arch is located 20 km outside Tarragona along the Via Augusta, near the town of Roda de Barà on the eastern border of the Camp de Tarragona region. It is a simple arch, made from large ashlars, decorated with false fluted pilasters and crowned with Corinthian capitals that hold the entablature. It was built in the late 1st century B.C. by testamentary order of Lucius Licinius Sura, which we know from the partially conserved inscription still visible on the arch itself.

L'Arc de Berà

Arco situé à 20 km de Tarraco sur la Via Augusta, près du village de Roda de Barà, à l'extrême orientale de la région du Camp de Tarragona. Il s'agit d'un arc simple, construit à l'aide de pierres de taille, et décoré de fausses poutres cannelées et couronnées de chapiteaux corinthiens qui soutiennent l'entablement. Il fut érigé vers la fin du Ier siècle après J.-C. conformément à une disposition testamentaire de L. Licinio Sura, tel que l'indique l'inscription partiellement conservée se trouvant sur ce monument.

28 **Plànol**
| Plano
| Map
| Plan

30 **Història**
| Historia
| History
| Histoire

34 **La Muralla**
| La Muralla
| The Wall
| La muraille

35 **El Pla de la Seu**
| El Pla de la Seu
| The Square of the See
| Le Pla de la Seu

36 **La Catedral**
| La Catedral
| The Cathedral
| La Cathédrale

38 **El Claustre**
| El Claustro
| The Cloister
| Le cloître

39 **El Museu Diocesà**
| El Museo Diocesano
| The Diocesan Museum
| Le Musée Diocésain

40 **Les capelles de St. Pau i Sta. Tecla**
| La capillas de Sn. Pablo y Sta. Tecla
| The Chapels of St. Paul and St. Tecla
| Les chapelles de Sant Pau et Santa Tecla

41 **L'església de Sant Llorenç**
| La iglesia de San Lorenzo
| The Church of St. Lawrence
| L'église de Sant Llorenç

42 **L'antic Hospital de Santa Tecla**
| El antiguo Hospital de Santa Tecla
| The Ancient Hospital of St. Tecla
| L'ancien hôpital de Santa Tecla

43 **El call jueu**
| La judería
| The Jewish Quarter
| Le quartier juif

44 **El castell del Rei**
| El castillo del Rey
| The King's Castle
| Le château du Roi

45 **El castell del Paborde**
| El castillo del Paborde
| The Provost's Castle
| Le château du Paborde

46 **L'església de Sta. Maria del Miracle**
| La iglesia de Sta. María del Milagro
| The Church of Our Lady of the Miracle
| L'église de Santa Maria del Miracle

47 **Tamarit**
| Tamarit
| Tamarit
| Tamarit

Ruta per Tarragona Ruta por Tarragona

- ☀ **1a Torre d'Arandes** (s. XII) - C. Ferrers
- **1b Torre de les Monges / Torre de las Monjas** (s. XIV)
Rambla Vella - tel. 977 230 171
- ☀ **1c Torre d'en Tintoré** (s. XIV) - Via de l'Imperi romà
- ☀ **2a Casa Balcells** (s. XIV-XV) - Pla de la Seu
- **2b Antic Ajuntament**
Antiguo Ayuntamiento (s. XIV-XV)
C. Major, 39 - tel. 977 251 861
- ☀ **2c Porxos / Soportales** (s. XIV) - C. Merceria
- **3 Catedral** (s. XII-XIV)
Pla de la Seu - tel. 977 223 671
- **4 Claustre / Claustro** (s. XII-XIV)
C. Claustre - tel. 977 223 671
- **5 Museu Diocesà / Museo Diocesano**
C. Claustre - tel. 977 238 685
- **6a Capella de Sant Pau**
Capilla de San Pablo (s. XIII)
C. Sant Pau, 4 - tel. 977 232 611
- ☀ **6b Capella de Santa Tecla la Vella**
Capilla de Santa Tecla la Vieja
(s. XIII) - C. Les Coques
- **7 Església de Sant Llorenç**
Iglesia de San Lorenzo (s. XIV)
Plaça de la PAGESIA - tel. 977 242 967
- ☀ **8 Antic Hospital de Santa Tecla**
Antiguo Hospital de Santa Tecla
(s. XII-XV) - Consell Comarcal del Tarragonès
C. Les Coques, 3
- ☀ **9a Call jueu / Juderia** (s. XIV) - Plaça dels Àngels
- ☀ **9b Inscripció hebrea / Inscriptión hebrea** (s. XIV)
C. Escrivanies Velles
- **10 Castell del Rei / Castillo del Rey** (s. XII-XIV)
Plaça del Rei - tel. 977 221 736
- **11 Castell del Paborde / Castillo del Paborde** (s. XIII-XIV)
Av. Catalunya, s/n - tel. 977 245 796
- **12 Església de Santa Maria del Miracle**
Iglesia de Santa María del Milagro (s. XII-XIII)
Parc del Miracle - tel. 977 242 579

Fora de la ciutat Fuera de la ciudad

- ☀ **13 Tamarit / N-340**, km 1171 - Tarragona - Altafulla (10 km)

Route through Tarragona Itinéraire dans Tarragona

- ☀ **1a Arandes Tower** (12th c.) / **Tour d'Arandes** (XIIe s. ap. J.-C.)
C. Ferrers
- **1b Monges Tower** (14th c.) / **Tour des Monges** (XIVe s. ap. J.-C.)
Rambla Vella - tel. 977 230 171
- ☀ **1c Tintoré Tower** (14th c.) / **Tour d'en Tintoré** (XIVe s. ap. J.-C.)
Via de l'Imperi romà
- ☀ **2a Casa Balcells** (14th-15th c.) / **Maison Balcells** (XIV-XVe s. ap. J.-C.)
Pla de la Seu
- **2b Former City Council Building** (14th-15th c.) / **Ancienne Mairie**
(XIV-XVe s. ap. J.-C.) C. Major, 39 - tel. 977 251 861
- ☀ **2c Archways on Carrer Merceria** (14th c.)
Portiques rue Merceria (XIVe s. ap. J.-C.)
- **3 Cathedral** (12th-14th c.) / **Cathédrale** (XII-XIVe s. ap. J.-C.)
Pla de la Seu - tel. 977 223 671
- **4 Cloister** (12th-14th c.) / **Cloître** (XII-XIVe s. ap. J.-C.)
C. Claustre - tel. 977 223 671
- **5 Diocesan Museum / Musée Diocésain**
C. Claustre - tel. 977 238 685
- **6a Chapel of St. Paul** (13th c.) / **Chapelle de Saint Paul** (XIIIe s. ap. J.-C.)
C. Sant Pau, 4 - tel. 977 232 611
- ☀ **6b Chapel of St. Tecla** (13th c.) / **Chapelle de Santa Tecla**
(XIIIe s. ap. J.-C.) - C. Les Coques
- **7 Church of St. Lawrence** (14th c.) / **Église de Saint Llorenç**
(XIVe s. ap. J.-C.) - Plaça de la PAGESIA - tel. 977 242 967
- ☀ **8 Ancient Hospital of St. Tecla** (12th-15th c.)
Ancien Hôpital de Santa Tecla (XII-XVe s. ap. J.-C.)
Consell Comarcal del Tarragonès - C. Les Coques, 3
- ☀ **9a Call (The Jewish Quarter)** (14th c.) / **Quartier Juif**
(XIVe s. ap. J.-C.) - Plaça dels Àngels
- ☀ **9b Hebrew inscription** (14th c.) / **Inscription hébraïque**
(XIVe s. ap. J.-C.) - C. Escrivanies Velles
- **10 King's Castle** (12th-14th c.) / **Château du Roi** (XII-XIVe s. ap. J.-C.)
Plaça del Rei - tel. 977 221 736
- **11 Provost's Castle** (13th-14th c.) / **Château du Paborde**
(XIII-XIVe s. ap. J.-C.) - Av. Catalunya - tel. 977 245 796
- **12 Church of Our Lady of the Miracle** (12th-13th c.)
Église de Santa Maria del Miracle (XII-XIIIe s. ap. J.-C.)
Parc del Miracle - tel. 977 242 579

Outside the city À l'extérieur de la ville

- ☀ **13 Tamarit / N-340**, km 1171 - Tarragona - Altafulla (10 km)

Història

a Tarragona visigòtica acaba amb la conquesta de la ciutat pels àrabs sobre l'any 713. Comença llavors un període fosc, del qual no es conserva documentació, en què la ciutat restà pràcticament abandonada. La seva mateixa ubicació, en terra de frontera entre cristians i musulmans, provoca una inseguretat que no contribuïa en res a una repoblació efectiva.

La situació canvià el segle *x*, amb l'expansió cristiana vers les terres del Baix Gaià. L'any 1118 el comte Ramon Berenguer III va concedir la ciutat i el seu territori al bisbe de Barcelona Oleguer i als seus successors. L'any 1129 Oleguer va cedir la ciutat a un mercenari normand, Robert Bordet, que va ser nomenat "príncep de Tarragona". Va ser així com es va fer efectiva la primera repoblació de Tarragona que es va consolidar al voltant del castell que va construir Robert, encara conservat parcialment —el castell del Rei—. L'any 1146 va començar l'edificació

del castell del Patriarca, residència de l'arquebisbe, i uns anys més tard, de la Catedral, cosa que va propiciar la formació d'una acrópolis eclesiàstica i d'una àrea urbana sota jurisdicció arquebisbal que completava el nucli aglutinat a redós del castell normand. Les relacions entre els respectius successors del príncep i de l'arquebisbe es van anar deteriorant. Aquest fet, juntament amb una creixent intervenció del comte de Barcelona, va desembocar en un trencament de relacions i la fugida definitiva de la família normanda l'any 1171. D'aquesta manera, l'arquebisbe es convertia en el veritable senyor de Tarragona i les propietats i prerrogatives del príncep passaven a mans reials.

Es pot dir que a finals del segle *xii* Tarragona ja era una ciutat ben consolidada de la qual depenia un ampli territori. Al llarg del segle següent va anar creixent, ben delimitada per la muralla romana i pel "Mur Vell", una muralla construïda el segle *xiii* sobre el fort mur romà que separava el fòrum provincial del circ. L'antiga àrea del circ era un espai suburbà mínimament poblat i destinat sobretot a activitats comercials, que no es va incorporar definitivament fins el 1368, amb la

construcció de la "Muralleta".

El poder econòmic d'alguns sectors de la població, cada cop més important, va comportar una lluita per aconseguir també un poder polític creixent. Va ser una lluita sovint marcada per conflictes amb l'arquebisbe, el Capítol catedralici i el rei. Les funcions del consell de ciutadans es van anar incrementant fins que l'any 1336 es va produir una organització municipal definitiva, amb una estructura formada per consellers, cònsols i altres càrrecs menors.

La meitat del segle *xiv* marca un punt d'inflexió a la història de la ciutat i comença una època de decadència que continuà al llarg del segle *xv*. L'arribada de la Pesta Negra l'any 1348 va provocar una alta mortalitat i els successius rebrots van causar una crisi demogràfica que a la vegada va desembocar en una greu crisi econòmica. A més, l'episodi de la guerra civil catalana entre el rei Joan II i la Generalitat va comportar més perjudicis per a la ciutat. L'arquebisbe es va alinear amb el bàndol realista, mentre el Consell municipal ho feia amb la Generalitat. L'any 1462 les tropes del rei van posar setge a Tarragona, que es rendí després de dues setmanes. La guerra va deixar la

ciutat malmesa i la municipalitat es va declarar en fallida.

La societat medieval tarragonina s'estructurava en una sèrie d'estaments per sobre dels quals hi havia els dos senyors feudals: l'arquebisbe com a veritable senyor, i el rei que actuava mitjançant un veguer. Els privilegis de què gaudia l'arquebisbe van determinar el desenvolupament d'un important estament religiós amb dos centres de poder: l'arquebisbe d'una part i el Capítol catedralici de l'altra. Per sota dels senyors es trobaven la noblesa, que va tenir una escassa participació en la vida econòmica de la ciutat, i la burgesia, que va anar prenent força amb el temps i es va fer ben aviat amb el govern municipal. En l'estament inferior es trobava la gran majoria de la població, formada per pagesos, pescadors, artesans, etc. Els treballadors s'agrupaven en gremis per defensar conjuntament els propis interessos i es concentraven sovint en carrers concrets, cosa que ha determinat nombrosos noms de carrers actuals: Ferrers, Calderers, Cuirateries, etc. Finalment, els jueus vivien en un barri singular, el call, situat a les proximitats del castell del Rei.

Historia

La Tarragona visigòtica termina con la conquista de la ciudad por los árabes sobre el año 713. Empieza entonces un período oscuro, del cual no se conserva documentación, en el cual la ciudad quedó prácticamente abandonada. Su misma ubicación, en tierra de frontera entre cristianos y musulmanes, provocaba una inseguridad que no contribuía en nada a una repoblación efectiva. La situación cambió en el siglo xi, con la expansión cristiana hacia las tierras del Bajo Gaià. En el año 1118 el conde Ramón Berenguer III concedió la ciudad y su territorio al obispo de Barcelona Olegario y a sus sucesores. En el año

1129 Olegario cedió la ciudad a un mercenario normando, Roberto Bordet, que fue nombrado "príncipe de Tarragona". Fue así como se hizo efectiva la primera repoblación de Tarragona que se consolidó alrededor del castillo que construyó Roberto, todavía conservado parcialmente –el castillo del Rey–. En 1146 empezó la edificación del castillo del Patriarca, residencia del arzobispo, y unos años más tarde, de la Catedral, hecho que propició la formación de una acrópolis eclesialística y de un área urbana bajo jurisdicción arzobispal que completaba el núcleo aglutinado al amparo del castillo normando. Las relaciones entre los respectivos sucesores del príncipe y del arzobispo se fueron deteriorando. Este hecho, junto con una creciente intervención del conde de Barcelona, desembocó en una ruptura de relaciones y en la fuga definitiva de la familia normanda en 1171. De esta manera, el arzobispo se convertía en el verdadero señor de Tarragona y las propiedades y prerrogativas del príncipe pasaban a manos reales.

Se puede decir que a finales del siglo xii Tarragona ya era una ciudad bien consolidada de la cual dependía un amplio territorio. A lo largo del siglo siguiente fue creciendo, bien delimitada por la muralla romana y por el "Muro Viejo", una muralla construida en el siglo xiii sobre el fuerte muro romano que separaba el foro provincial del circo. La antigua área del circo era un espacio suburbano mínimamente poblado y destinado sobre todo a actividades comerciales, que no se incorporó definitivamente hasta el 1368, con la construcción de la "Muralleta".

El poder económico de algunos sectores de la población, cada vez más importante, comportó una lucha para conseguir también un poder político creciente. Fue una lucha a menudo marcada por conflictos con el arzobispo, el Capítol catedralicio y el rey. Las funciones del consejo de ciudadanos se fueron incrementando hasta que en 1336 se produjo

una organización municipal definitiva, con una estructura formada por consejeros, cónsules y otros cargos menores.

La mitad del siglo xv marca un punto de inflexión en la historia de la ciudad y empieza una época de decadencia que siguió a lo largo del siglo xv. La llegada de la Peste Negra en 1348 provocó una alta mortalidad y los sucesivos rebrotes causaron una crisis demográfica que a la vez desembocó en una grave crisis económica. Además, el episodio de la guerra civil catalana entre el rey Juan II y la Generalitat comportó más perjuicios para la ciudad. El arzobispo se alineó con el bando real, mientras el Consejo municipal lo hacía con la Generalitat. En 1462 las tropas del rey sitiaron Tarragona, que se rindió al cabo de dos semanas. La guerra dejó la ciudad muy dañada y la municipalidad se declaró en quiebra.

La sociedad medieval tarraconense se estructuraba en una serie de estamentos, por encima de los cuales había los dos señores feudales: el arzobispo como verdadero señor, y el rey que actuaba mediante un veguer. El arzobispo disfrutaba de unos privilegios que determinaron el desarrollo de un importante estamento religioso con dos centros de poder: el arzobispo por un lado y el Capítol catedralicio por el otro. Por debajo de los señores se encontraban la nobleza, que tuvo una escasa participación en la vida económica de la ciudad, y la burgesia, que fue ganando fuerza con el tiempo y se hizo muy pronto con el gobierno municipal. En el estamento inferior se encontraba la gran mayoría de la población, formada por labradores, pescadores, artesanos, etc. Los trabajadores se agrupaban en gremios para defender conjuntamente los propios intereses y se concentraban a menudo en calles concretas, hecho que ha determinado numerosos nombres de calles actuales: Ferrers (herreros), Calderers (caldereros), Cuirateries (pellejerías), etc. Finalmente, los judíos vivían en un barrio singular, la judería, situado en las proximidades del castillo del Rey.

History

Tarragona's Visigoth period ended with the city's conquest by the Arabs circa 713 A.D. This marked the start of a dark era, from which no documents survive, in which the city was all but abandoned. Its very location, in the borderlands between Christians and Muslims, entailed a lack of security that did little to encourage its resettlement.

This situation changed in the 11th century, with the Christian expansion into the lands of El Baix Gaià. In 1118 A.D., Count Ramon Berenguer III granted the city and its territory to Bishop Oleguer of Barcelona and his successors. In 1129 A.D., Oleguer, in turn, bestowed the city upon a Norman mercenary by the name of Robert Bordet, who would soon adopt the title of "Prince of Tarragona". This gave rise to the first true resettlement of Tarragona, which was consolidated around the castle that Bordet had built, the *Castell del Rei*, or King's Castle, still partially conserved today. In 1146 A.D., work began on the construction of the Patriarch's Castle, home to the archbishop, and some years later, on the cathedral, which fostered the formation of an ecclesiastical acropolis and an urban area under the archbishop's jurisdiction that rounded out the urban core that surrounded the Norman castle. The relations between the respective successors of the prince and archbishop gradually worsened. This, along with a growing interventionism on the part of the Count of Barcelona, led to a rupture of the relations and the permanent flight of the Norman family in 1171 A.D. The archbishop thus became the true lord of Tarragona and the properties and prerogatives of the prince passed into royal hands.

By the late 12th century, Tarragona was already a well-established city and the

urban hub for an extensive territory. It continued to grow over the next century, although this growth was physically limited by the Roman wall and the *Mur Vell*, or Old Wall, a 12th-century structure built on top of the Roman wall that separated the provincial forum from the Roman circus. The area of the former circus was a sparsely populated, suburban area used mainly for commercial activities, and it was not definitively incorporated into the city until 1368 A.D. through construction of the *Muralleta*, or Small Wall.

The increasing economic power of certain sectors of the population brought with it a struggle for control of the likewise increasing political power. This struggle was often marked by conflicts between the archbishop, the cathedral chapter and the king. The duties of the Citizens' Council were gradually increased until, in 1336 A.D., a permanent municipal organisation was created, made up of councilmen, consuls and other minor offices. The mid-14th century marked a turning point in the city's history and the start of an era of decline that would continue throughout the 15th century. The arrival of the Black Plague in 1348 A.D. led to a high mortality rate, which, along with the successive new outbreaks, caused a demographic crisis. This, in turn, led to a severe economic crisis. Moreover, the Catalan civil war between King Joan II and the regional government, or Generalitat, harmed the city even further. The archbishop aligned himself with the royalist faction, while the Municipal Council sided with the Generalitat. In 1462 A.D., the king's troops laid siege to Tarragona, which surrendered after two weeks. The war left the city in an awful state, and the municipality declared bankruptcy.

Society in mediaeval Tarragona was structured into a series of strata ruled over by two feudal lords: the archbishop, who was the true lord, and the

king, who acted through a *vaguer*, a species of appointed magistrate. The privileges enjoyed by the archbishop were decisive in the development of a major religious class with two power centres: on the one hand, the archbishop himself and, on the other, the cathedral chapter. Beneath the lords was the nobility, which hardly participated in the city's economic life, and the bourgeoisie, which became stronger over time and soon took over the municipal government. The vast majority of the population, comprised of farmers, fishermen, craftsmen, etc., belonged to the lowest stratum. Workers were grouped into guilds in order to defend their joint interests, and the different trades were often concentrated along a single street. Hence the modern-day names of several of the city's streets, including Ferrers (blacksmiths), Calderers (boilermakers), Cuiraters (leatherworks), etc. Finally, the Jews lived in separate quarter, known as the *Call*, located near the King's Castle.

Histoire

La période wisigothe de Tarragone prend fin avec la conquête de la ville par les musulmans aux alentours de l'an 713. C'est à ce moment que commence une période sombre, dont aucune documentation n'a été conservée, au cours de laquelle la ville fut pratiquement abandonnée. Son emplacement, dans une zone frontalière entre les chrétiens et les musulmans, suscitait un sentiment d'insécurité qui ne favorisait aucunement un repeuplement effectif.

Cette situation changea au XIe siècle avec l'expansion chrétienne vers les terres du Baix Gaià. En 1118, le comte Ramon Berenguer III concéda la ville et son territoire à l'évêque de Barcelone, Mg. Oleguer, et ses successeurs.

En 1129, Oleguer céda à son tour la ville à un mercenaire normand, Robert Bordet, lequel prit le titre de « prince de Tarragone ». C'est ainsi que se produisit le premier repeuplement de Tarragone qui se regroupa autour du château que construisit Robert Bordet, partiellement conservé jusqu'à nos jours – le Château du Roi-. L'année 1146 voit la construction du château du Patriarche, lieu de résidence de l'archevêque, et quelques années plus tard, celle de la Cathédrale, édification qui favorisa la formation d'une acropole ecclésiastique, ainsi que d'une zone urbaine sous la juridiction de l'archevêché, complétant ainsi le noyau situé autour du château normand. Les relations entre les successeurs respectifs du prince et de l'archevêque se détériorèrent petit à petit. Ce fait, ajouté à une intervention croissante du comte de Barcelone, aboutit à une rupture des relations et la fuite définitive de la famille normande en 1171. Ainsi, l'archevêque devenait le véritable seigneur de Tarragone, et les propriétés et prérogatives du prince passèrent aux mains royales.

Vers la fin du XIIe siècle, Tarragone était déjà devenue une ville bien consolidée dont dépendait un large territoire. Tout au long du siècle suivant, elle continua à croître, délimitée par la muraille romaine et par le « Mur Vell » (« mur ancien »), une muraille construite au XIIe siècle sur le robuste mur romain qui séparait le forum provincial du cirque. L'ancienne zone du cirque constituait un espace sous-urbain très peu peuplé et destiné surtout à des activités commerciales. Cette zone ne fut incorporée définitivement que jusqu'en 1368, date à laquelle fut construite la « Muralleta » (« petite muraille »).

Le pouvoir économique de certains secteurs de la population, de plus en plus important, entreprit une lutte en vue d'obtenir également le pouvoir politique croissant. Ce combat fut souvent marqué par des conflits avec l'archevêque, le Chapitre de la cathédrale et le roi. Les fonctions du Conseil des Citoyens aug-

TÀCTIL COMUNICACIÓ

mentèrent de plus en plus jusqu'à ce qu'en 1336, il se produisit une organisation municipale définitive, avec une structure formée par des conseillers, des consules et d'autres fonctions mineures.

La moitié du XIVe siècle marque un point d'inflexion dans l'histoire de la ville, avec le début d'une période de décadence qui se poursuivit tout au long du XVe siècle. L'arrivée de la Peste Noire en 1348 provoqua un taux de mortalité élevé, et les épidémies successives provoquèrent une crise démographique qui entraîna à son tour une grave crise économique. En outre, l'épisode de la guerre civile catalane entre le roi Joan II et la Generalitat engendra des préjudices supplémentaires pour la ville. L'archevêque se rangea du côté royaliste, tandis que le Conseil municipal se montra partisan de la Generalitat. En 1462, les troupes du roi assiégèrent la ville de Tarragone, laquelle se rendit après deux semaines de lutte. La guerre laissa une ville complètement détruite, et la municipalité se déclara en faillite.

La société médiévale de Tarragone était structurée en une série de classes sociales au sommet desquelles se trou-

vaient deux seigneurs féodaux : l'archevêque en tant que seigneur véritable, et le roi qui agissait au travers d'un viguier. Les privilèges dont bénéficiait l'archevêque déterminèrent le développement d'une importante classe religieuse dotée de deux centres de pouvoir : l'archevêque d'une part, et le Chapitre de la cathédrale, d'autre part. En-dessous de la classe des seigneurs se trouvaient la noblesse, qui eut une faible participation dans la vie économique de la ville, et la bourgeoisie qui gagna de plus en plus de force à travers le temps et s'allia très vite avec le gouvernement municipal. Au sein de la classe inférieure, se trouvait la plupart de la population, formée par des paysans, pêcheurs, artisans, etc. Les travailleurs étaient regroupés en confréries en vue de défendre conjointement leurs propres intérêts ; ces derniers se concentraient très souvent dans des rues concrètes, ce qui détermina de nombreux noms de rues actuels : Ferrers (maréchaux-ferrants), Calderers (chaudronniers), Cuirateries (peausseries), etc. Finalement, les juifs vivaient dans un quartier particulier situé à proximité du Château du Roi.

La Muralla

Torre de les Monges / Torre de las Monjas / Monges Tower / Tour des Monges

TÀCTIL COMUNICACIÓ

a ciutat medieval, enclavada a la Part Alta, ja disposava de les muralles romanes. Per tant, només en va ser necessària la reparació i el manteniment. Únicament va caldre fer de nou el tancament meridional. És el "Mur Vell", del segle XII, que es conserva parcialment en els carrers Ferrers i Enrajolat i en el qual destaquen les torres de Morenes i d'Arandes, que protegien el portal de Na Olivera, al començament del carrer Major. El segle XIV s'amplià el recinte murallat a l'àrea de l'antic circ romà amb la construcció de la "Muralleta", parcialment visible al costat de les voltes de Sant Hermenegild. Estava reforçada amb diverses torres, però només es conserven les de les Monges i la d'en Tintoré.

La Muralla

La ciudad medieval, enclavada en la Parte Alta, ya disponía de las murallas romanas. Por lo tanto, sólo fue necesaria su reparación y mantenimiento. Únicamente se tuvo que reconstruir el cierre meridional. Es "el Muro Viejo", del siglo XII, que se conserva parcialmente en las calles Ferrers y Enrajolat y en el cual destacan las torres de Morenes y de Arandes, que protegían el portal de Olivera, al principio de la calle Major. En el siglo XIV se amplió el recinto amurallado hasta el área del antiguo circo romano con la construcción de la "Muralleta", parcialmente visible junto a las bóvedas de San Hermenegildo. Estaba reforzada con varias torres, pero sólo se conservan las de las Monjas y la de Tintoré.

The Wall

The mediaeval city, located in present-day Tarragona's High Quarter, already had Roman walls. Therefore, for the most part only repairs and maintenance were required. The only portion that needed to be completely redone was the southern closure. This is the 12th-century *Mur Vell*, or Old Wall, still partially conserved between Carrer dels Ferrers and Carrer de l'Enrajolat, whose Morenes and Arandes Towers, which once protected the Olivera Gateway at the foot of Carrer Major, are particularly remarkable. In the 14th century, the walled area was enlarged to include the area of the old Roman circus through the construction of the *Muralleta*, or Small Wall, still partially visible next to the Sant Hermenegild vaults. This segment of the wall was reinforced with several towers, of which only the Monges and Tintoré towers remain today.

La muraille

La ville médiévale, enclavée dans la partie haute, disposait déjà des murailles romaines ; il ne suffisait donc que de les réparer et les entretenir. Toutefois, il convenait de refaire une nouvelle fermeture méridionale ; il s'agit du « Mur Vell » (mur ancien), datant du XIIe siècle, et aujourd'hui partiellement conservé dans les rues Ferrers et Enrajolat. En ce qui concerne cette muraille, il convient de mentionner les tours de Morenes et d'Arandes qui protégeaient la porte de Na Olivera, au début de la rue Major. Au XVIe siècle, la surface entourée de murailles s'élargit jusqu'à la zone de l'ancien cirque romain avec la construction de la « Muralleta », partiellement visible aux alentours de Sant Hermenegild. Cette petite muraille était renforcée par diverses tours ; actuellement, nous ne conservons que celles des Monges et celle d'En Tintoré.

2a

2b

El Pla de la Seu

Casa Balcells / Maison Balcells

2c

TÀCTIL COMUNICACIÓ

s un dels espais on es conserva millor l'ambient medieval de la ciutat. Presidit per la Catedral, hi ha una sèrie de casals gòtics, entre els quals destaca l'antiga rectoria i la Casa Balcells, força ben conservada. Consta d'un gran pati central amb harmoniosos arcs i bigues que llueixen parcialment la policromia original, al voltant del qual s'articulen les habitacions del servei domèstic, els cellers, els estables, la cisterna i altres cambres. Una escala de volta mena a la galeria porticada del pis principal, on destaca la gran sala de recepció. Molt a prop, en l'últim tram del carrer Major, destaquen la casa de l'abat de Poblet, l'edifici de l'Antic Ajuntament, amb un notable pati i pis principal, i els porxos del carrer Merceria, del segle XIV.

El Pla de la Seu

Es uno de los espacios donde se conserva mejor el ambiente medieval de la ciudad. Presidido por la Catedral, hay una serie de casonas góticas, entre las cuales destaca la antigua vicaría y la Casa Balcells, bastante bien conservada. Consta de un gran patio central con armoniosos arcos y vigas que lucen parcialmente la policromía original, alrededor del cual se articulan las habitaciones del servicio doméstico, las bodegas, los establos, la cisterna y otros cuartos. Una escalera de tres tramos lleva hasta la galería porticada del piso principal, donde destaca la gran sala de recepción. Muy cerca, en el último tramo de la calle Major, destacan la casa del abad de Poblet, el edificio del Antiguo Ayuntamiento, con un notable patio y piso principal, y los soportales de la calle Merceria, del siglo XIV.

El Pla de la Seu (The Square of the See)

This is one of the city's areas that best retains its mediaeval atmosphere. Presided over by the Cathedral, it is the site of several large Gothic structures, including, of special note, the ancient rectory and the Casa Balcells. The latter, still well conserved, consists of a large central courtyard ringed by harmonious arches and beams that still partially bear their original colouring, and lined with servants' rooms, wine cellars, stables, a cistern and other chambers. A twisting staircase leads to an arcaded gallery on the main floor, which houses a vast reception room. Quite close, toward the end of Carrer Major, the home of the Abbot of Poblet, the former City Council building, with its exceptional courtyard and main floor, and the archways of Carrer Merceria, which date from the 14th century, can all be found.

Le Pla de la Seu

Il s'agit d'un des espaces dans lequel l'atmosphère médiévale a été le mieux conservée. Présidé par la Cathédrale, il existe une série de manoirs gothiques parmi lesquels il convient de souligner l'ancien presbytère et la Maison Balcells, très bien conservés. Ce palais est doté d'un grand patio central avec d'harmonieux arcs et des poutres embellissant partiellement la polychromie originale, autour duquel viennent s'agencer les chambres du service domestique, les celliers, les étables, la citerne et autres chambres. Un escalier en colimaçon mène à une galerie de portiques de l'étage principal, où se trouve une magnifique et grande salle de réception. Non loin de là, dans le dernier tronçon de la rue Major, se trouvent la maison de l'abbé de Poblet, l'édifice de l'ancienne Mairie, doté d'un magnifique patio et d'un étage principal, ainsi que les porches de la rue Merceria, datant du XIVe siècle.

La Catedral

a Catedral, ubicada a la part més alta del tossal, és l'edifici més emblemàtic de la ciutat i conté també el conjunt d'art medieval més ric de Tarragona. Se'n inicià la construcció a mitjan **segle XII** i es consagrà l'any 1331, de manera que és un bon exemple d'arquitectura de transició del romànic al gòtic. És un temple de planta basilical amb tres naus i creuer. Ressalta la façana principal (segle XIV), amb l'enorme rosassa. Dividint el gran portal hi ha una bella imatge de la Mare de Déu amb el nen i a la mateixa alçada se situen les figures dels profetes i dels apòstols. El campanar té la base romànica, però la resta és gòtica. El cos superior, octogonal i amb grans finestral, allotja les quinze campanes, algunes de les quals són de principis del segle XIV.

L'altar major ostenta un magnífic frontal de principis del segle XIII on es representen escenes de la vida i martiri de Santa Tecla. Destaca l'esplèndid retaule major, començat l'any 1429, obra de l'escultor Pere Johan. També, en un arcsoli obert al mur lateral dret del presbiteri, la tomba de l'arquebisbe Joan d'Aragó, fill de Jaume II. Es tracta d'un sarcòfag on resalta la figura jaient, de gran realisme i perfecció. Els murs que delimiten el cor són obra del segle XIV i mostren pintures murals, mentre que el cadirat de fusta data de l'època de Pere d'Urrea (1445-1489). D'entre les capelles gòtiques destaquen la dels Sastres, de mitjan segle XIV, que es pot considerar el millor exemplar d'arquitectura gòtica per la seva ornamentació arquitectònica i escultòrica. També la del baptisteri, antigament dedicada a Santa Úrsula i les onze mil verges, feta sota l'arquebisbe Arnau Sescomes (1335-1346), amb volta estrellada i abundosa decoració. Al fons de l'ala meridional del creuer es troben tres capelles, obra del canonge Barceló, de finals del segle XV. Esmentarem també les capelles de Sant Miquel i de la Presentació a la nau lateral dreta i les dels Cardona a la nau lateral esquerra, totes d'estil gòtic.

La Catedral

La Catedral, ubicada en la parte más alta de la colina, es el edificio más emblemático de la ciudad y contiene también el conjunto de arte medieval más rico de Tarragona. Se inició su construcción a mediados del siglo XII y se consagró en 1331, de forma que es un buen ejemplo de arquitectura de transición del románico al gótico. Es un templo de planta basilical con tres naves y crucero. Resalta la fachada principal (siglo XIV), con un rosetón enorme. Dividiendo el gran portal hay una bella imagen de la Virgen María con el niño y a la misma altura se sitúan las

TACTIL COMUNICACIÓ

figuras de los profetas y de los apóstoles. El campanario tiene la base románica, pero el resto es gótico. El cuerpo superior, octogonal y con grandes ventanales, aloja las quince campanas, algunas de las cuales son de principios del siglo XIV.

El altar mayor ostenta un magnífico frontal de principios del siglo XIII donde se representan escenas de la vida y martirio de Santa Tecla. Destaca el espléndido retablo mayor, empezado en 1429, obra del escultor Pere Johan. También, en un arcosolio abierto en el muro lateral derecho del presbiterio, la tumba del arzobispo Juan de Aragón, hijo de Jaime II. Se trata de un sarcófago donde resalta la figura yacente, de gran realismo y perfección. Los muros que delimitan el coro son obra del siglo XIV y muestran pinturas murales, mientras que la sillería de madera data de la época de Pedro de Urrea (1445-1489). Entre las capillas góticas destacan la de los Sastres, de mediados del siglo XIV, que se puede considerar el mejor ejemplar de arquitectura gótica por su ornamentación arquitectónica y escultórica. También la del baptisterio, antiguamente dedicada a Santa Úrsula y las once mil vírgenes, construida durante la época del arzobispo Arnau Sescomes (1335-1346), con bóveda estrellada y abundante decoración. Al fondo del ala meridional del crucero se encuentran tres capillas, obra del canonge Barceló, de finales del siglo XV. Mencionaremos también las capillas de San Miguel y de la Presentación en la nave lateral derecha y las de los Cardona en la nave lateral izquierda, todas de estilo gótico.

The Cathedral

The Cathedral, perched on the highest point of the hill, is the city's most emblematic building and home to Tarragona's richest collection of mediaeval art. Construction began on the structure in the mid-12th century, and it was consecrated in 1331 A.D., making it a fine example of the transitional architecture that linked the Romanesque and Gothic periods. The temple has a basilic floor plan with three naves and a stone transept. The 14th century main façade, with its enormous rose window, is of particular interest. On the mullion dividing the massive doors is a beautiful image of the Virgin with the Christ child, in which the prophets and apostles can be seen at the same height. The bell tower has a Romanesque base, but the rest of the structure is done in the Gothic style. The top segment, which is octagonal in shape and studded with soaring windows, houses the cathedral's fifteen bells, some of which date from the 14th century.

The high altar has a magnificent frontal from the early 13th century, which depicts scenes from the life and martyrdom of St. Tecla, one of the city's patron saints. The reredos, which was begun in 1429 A.D. and is the work of the sculptor Pere Johan, is of particular interest. Likewise, an arched stone hollow, known as an arcosolium, that stands open on the right wall of the presbytery holds the tomb of the archbishop Joan of Aragon, son of King Jaume II. The sarcophagus evokes the figure of the buried man with great realism and detail. The walls delimiting the choir stalls date from the 14th century and are decorated with mural paintings, while the wooden pews date from the era of Archbishop Pere de Urrea (1445-1489). Among the Gothic chapels, the one known as *Capella dels Sastres*, or the Chapel of the Tailors, which also dates back to the 14th century, is of especial interest and may well be the complex's finest example of Gothic architecture thanks to its architectural and sculptural ornamentation. Also of note is the baptistery chapel, formerly dedicated to St. Ursula and the eleven thousand virgins and built under Archbishop Arnau Sescomes (1335-1346), with its star vault and intricate detail. The three chapels located at the end of the southern wing are the work of Canon Barceló and date back to the late 15th century. Also worth noting are the chapels of St. Michael and the Presentation in the right nave and those of the Cardona family in the left nave, all done in the Gothic style.

La Cathédrale

La Cathédrale, située dans la partie la plus haute du tertre, est l'édifice le plus emblématique de la ville. D'autre part, elle renferme l'ensemble artistique médiéval le plus riche de Tarragone. Sa construction fut entreprise vers la moitié du XIIe siècle et termina en 1331. Par conséquent, cet édifice est un très bon exemple d'architecture de transition du roman vers le gothique. Il s'agit d'un temple à plan basilical pourvu de trois nefs et d'un transept. Il convient de citer la façade principale (XIVe siècle), dotée d'une immense rosace. Au milieu du grand portail, se trouve une magnifique image de la Vierge avec l'Enfant, et à la même hauteur apparaissent les figures des prophètes et des apôtres. Le clocher est à base romane bien que le reste soit de style gothique. Le corps supérieur, octogonal et pourvu de grandes fenêtres, abrite les quinze cloches, dont certaines datent du début du XIVe siècle.

L'autel majeur présente un magnifique parement datant du début du XIIIe siècle où sont représentées des scènes de la vie et du martyr de Sainte Thècle. Il convient de souligner le splendide retable majeur, entrepris en 1429 par le sculpteur Pere Johan. Dans un arcosolium ouvert dans le mur latéral droit du presbytère, se trouve la tombe de l'archevêque Joan d'Aragó, fils de Jaume II. Il s'agit d'un sarcophage où est mise en évidence une figure assise, relevant d'un réalisme et d'une perfection considérables. Les murs délimitant le chœur de l'édifice datent du XIVe siècle et présentent des peintures murales, tandis que les stalles de bois datent de l'époque de Pere de Urrea (1445-1489). Parmi les chapelles gothiques, il convient de souligner celle des Sastres, datant de la moitié du XIVe siècle, et qui peut être considérée comme le meilleur exemple d'architecture gothique en raison de son ornementation architectonique et sculpturale, ainsi que celle du baptistère, anciennement dédiée à Sainte Ursule et les onze mille vierges, édifiée sous l'archevêque Arnau Sescomes (1335-1346) et pourvue d'une voûte étoilée et d'une abondante ornementation. Au fond de l'aile méridionale du transept, se trouvent trois chapelles qui sont l'œuvre du chanoine Barceló et qui datent du XVe siècle. Citons également les chapelles de Saint Michel et de la Présentation dans la nef latérale droite, ainsi que celles des Cardona dans la nef latérale gauche, toutes de style gothique.

El Claustre

TÀCTIL COMUNICACIÓ

El Claustre és de planta quadrangular. Els arcs de mig punt, sostinguts per columnes bessones, s'agrupen de tres en tres sota arcs de descàrrega apuntats. L'escultura del Claustre és un dels conjunts més destacables de la plàstica romànica a Catalunya i data de finals del segle XII i principis del XIII. Els relleus es concentren en capitells i cimacis, i es caracteritzen per la gran riquesa del repertori iconogràfic, entre els que ressenyem la coneguda "processó de les rates". Un dels millors conjunts l'ofereix la porta de comunicació entre la Catedral i el Claustre, de la primera meitat del segle XIII. Obrada tota en marbre, el timpà mostra el Crist en Majestat envoltat pels símbols del quatre evangelistes. D'entre les capelles gòtiques obertes al Claustre destaca la del Corpus Christi (1330), amb interessants estàtues de pedra i vitralls. Altres capelles també gòtiques són la de la Mare de Déu de les Neus (1317) i la de Sant Ramon. La imatge de la Mare de Déu del Claustre, del segle XIII, és objecte d'especial veneració a la seva capella.

El Claustro

El Claustro es de planta cuadrangular. Los arcos de medio punto, sostenidos por columnas gemelas, se agrupan de tres en tres bajo arcos de descarga apuntados. La escultura del Claustro es uno de los conjuntos más destacables de la plástica románica en Cataluña y es de finales del siglo XII y principios del XIII. Los relieves se concentran en capiteles y cimacios, y se caracterizan por la gran riqueza del repertorio iconográfico, entre los cuales reseñamos la conocida "procesión de las ratas". Uno de los mejores conjuntos lo ofrece la puerta de comunicación entre la Catedral y el Claustro, de la primera mitad del siglo XIII. Obrada toda en mármol, el tímpano muestra el Cristo en Majestad rodeado por los símbolos de los cuatro evangelistas. Entre las capillas góticas abiertas al Claustro destaca la de Corpus Christi (1330), con interesantes estatuas de piedra y vidrieras. Otras capillas también góticas son la de la Virgen de las Nieves (1317) y la de San Ramón. La imagen de la Virgen del Claustro, del siglo XIII, es objeto de especial veneración en su capilla.

The Cloister

The cloister is rectangular in shape. The round arches, supported by double columns, are grouped in threes under pointed relieving arches. The cloister's sculpture work is one of the most pre-eminent examples of Romanesque art in Catalonia and dates back to the turn of the 13th century. The reliefs are concentrated in the capitals and ogees and are characterised by the great wealth of their iconographic repertoire, among which special attention should be called to the famous "procession of rats". The door connecting the cathedral to the cloister, which dates from the first half of the 13th century, is a fine specimen. Completely carved in marble, the tympanum shows Christ in Majesty surrounded by the symbols of the four Evangelists. Among the Gothic chapels that open onto the cloister, special attention should be drawn to the Corpus Christi Chapel (1330), which is decorated with beautiful stone statues and stained glass. Other Gothic chapels include that known as *Mare de Déu de les Neus*, or the Our Lady of the Snow Chapel (1317), and that dedicated to St. Ramon. The image of Our Lady of the Cloister, which dates from the 13th century, is a particularly important object of worship in its chapel.

Le cloître

Le cloître est disposé en plan quadrangulaire. Les arcs en plein cintre, soutenus par des colonnes jumelles, sont assemblés par groupe de trois sous des arcs de décharge brisés. La sculpture du cloître constitue un des ensembles les plus remarquables de l'art roman en Catalogne, et date de la fin du XIIe siècle et du début du XIIIe siècle. Les reliefs se concentrent dans des chapiteaux et des cimaises, et sont caractérisés par la grande richesse du répertoire iconographique, parmi lequel nous citerons la renommée « procession des rats ». Un des meilleurs ensembles constitue la porte de communication entre la Cathédrale et le cloître, datant de première moitié du XIIIe siècle. Le tympan de cette porte, entièrement travaillée en marbre, illustre le Christ Majesté entouré des symboles des quatre évangélistes. Parmi les chapelles gothiques ouvertes dans le cloître, se trouve celle du Corpus Christi (1330), pourvue d'intéressantes statues de pierre et de vitraux. Citons également d'autres chapelles gothiques comme celle de la Vierge des Neiges (1317) et celle de Sant Ramon. L'image de la Vierge du Cloître, datant du XIIIe siècle, fait l'objet d'une vénération particulière dans sa chapelle.

El Museu Diocesà

Està instal·lat a les dependències annexes al Claustre, algunes dels segles XII-XIII, entre les que destaquen la façana de l'antiga sala capitular i l'antic refectori de la Canònica, cobert amb volta de canó apuntada. Farem referència a l'en-teixinat de la sagristia menor, amb pin-tures molt ben conservades de mitjan segle XIV. Hi destaquen especialment les col·leccions d'art religiós d'època medieval i moderna procedents de Tarragona i de la seva diòcesi: retaules, escultures de pedra o tallades en fusta, orfebreria, forja, tèxtil, monedes, ceràmica, etc. Una part de les col·leccions lapidàries es guarda a la capella de Santa Tecla la Vella.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

El Museo Diocesano

Está instalado en las dependencias anexas al Claustro, algunas de los siglos XII-XIII, entre las cuales destacan la fachada de la antigua sala capitular y el antiguo refectorio de la Canónica, cubierto con bóveda de cañón apuntada. Haremos referencia al artesanado de la sacristía menor, con pinturas muy bien conservadas de mediados del siglo XIV. Destacan especialmente las colecciones de arte religioso de época medieval y moderna procedentes de Tarragona y de su diócesis: retablos, esculturas de piedra o talladas en madera, orfebrería, forja, textil, monedas, cerámica, etc. Una parte de las colecciones lapidarias se guarda en la capilla de Santa Tecla la Vella.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The Diocesan Museum

This museum is located in facilities adjoining the cloister, some of which date from the 12th and 13th centuries, including, of special note, the façade of the ancient chapterhouse and the former canonry's refectory, with its pointed barrel-vault ceiling. Mention should also be made of the mouldings in the lower vestry, whose extremely well-preserved paintings date from the mid-14th century. Also of note are the collections of mediaeval and modern religious art from Tarragona and its diocese, including altarpieces, stone and carved wood sculptures, goldwork, wrought iron work, textiles, coins, ceramics, etc. A selection from the collection of tombstones is kept in the Chapel of St. Tecla the Elder.

Le Musée Diocésain

Il est installé dans les dépendances annexes du cloître, dont certaines datent du XIIe- XIIIe siècles et parmi lesquelles il convient de citer la façade de l'ancienne salle capitulaire et l'ancien réfectoire du Canoniat, recouvert au moyen d'une voûte en berceau brisée. Signalons également le plafond à caissons de la sacristie mineure, recouvert de peintures très bien conservées datant de la moitié du XIVe siècle. Ce musée renferme particulièrement des collections d'art religieux de l'époque médiévale et moderne en provenance de Tarragone et son diocèse : des retables, sculptures de pierre ou taillées dans le bois, orfèvrerie, pièces en fer forgé, textile, monnaies, céramique, etc. Une partie des collections funéraires est gardée dans la chapelle de Santa Tecla La Vella.

Les capelles de San Pau i Santa Tecla

banda de la Seu es conserven diversos edificis religiosos que daten dels segles XII-XIII, com l'església de Santa Tecla la Vella. És una petita construcció de planta rectangular dividida en dos trams coberts amb volta de creueria. A ponent s'obre la capella dels Urrea. L'entrada és una obertura amb arc de mig punt amb timpà monolític de granit, emmarcada per columnetes i una cornisa. De l'interior destacarem dos arcosolis que contenen sengles sarcòfags. Molt a prop, dins del claustre del Seminari, s'ubica la capella de Sant Pau. És un temple de planta rectangular amb columnes exteriors adossades. La porta d'entrada és rectangular, amb mainell i un ull de bou a sobre. L'interior està dividit en dos trams i cobert amb volta de creueria, i presenta en general una decoració força austera.

Las capillas de San Pablo y Santa Tecla

A parte de la Seo se conservan varios edificios religiosos que datan de los siglos XII-XIII, como la iglesia de Santa Tecla la Vieja. Es una pequeña construcción de planta rectangular dividida en dos tramos cubiertos con bóveda de crucería. A poniente se abre la capilla de los Urrea. La entrada es una abertura con arco de medio punto con tímpano monolítico de granito, enmarcada por columnitas y una cornisa. Del interior destacaremos dos arcosolios que contienen sendos sarcófagos. Muy cerca, dentro del claustro del Seminario, se ubica la capilla de San Pablo. Es un templo de planta rectangular con columnas exteriores adosadas. La puerta de entrada es rectangular, con mainel y un ojo de buey encima. El interior está dividido en dos tramos, cubierto con una bóveda de crucería y presenta en general una decoración bastante austera.

Sant Pau / San Pablo / St. Paul / Sant Pau

Santa Tecla / Santa Tecla / St. Tecla / Santa Tecla

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The Chapels of St. Paul and St. Tecla

In addition to the See, several religious buildings dating from the 12th and 13th centuries have been conserved, among them, the Church of Santa Tecla la Vella, or St. Tecla the Elder. This small building has a rectangular floor plan divided into two segments with ribbed-vault ceilings. On the western side is the Urrea family chapel. The entrance is a round arch crowned by a solid granite tympanum framed by slender columns and a cornice. Inside, the two arcosolia, each containing a sarcophagus, are of special note. Inside the nearby seminary's cloister lies the Chapel of St. Paul. This temple also has a rectangular floor plan, as well as engaged columns on the building's exterior. The entrance is rectangular, with a mullion crowned by a rose window. The austere interior is divided into two sections and has a ribbed-vault ceiling.

Les chapelles de Sant Pau et Santa Tecla

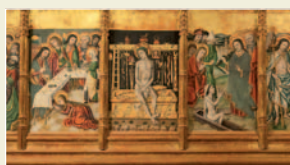
Du côté de la Seu, différents édifices religieux ont été conservés, lesquels datent du XII-XIIIe siècle, tel que l'église de Santa Tecla La Vella. Il s'agit d'une petite construction à plan rectangulaire divisé en deux tronçons recouverts d'une voûte en croisée d'ogives. À l'ouest, se trouve la chapelle des Urrea. L'entrée est formée d'une ouverture pourvue d'un arc en plein cintre et d'un tympan monolithique de granit, et encadrée de petites colonnes et d'une corniche. À l'intérieur, il convient de souligner deux arcosoliums contenant chacun des sarcophages. Non loin de là, à l'intérieur du cloître du Séminaire, se trouve la chapelle de Sant Pau. Il s'agit d'un temple à base rectangulaire pourvu de colonnes extérieures adossées. La porte d'entrée est rectangulaire et dotée dans sa partie supérieure d'un meneau et d'un œil-de-bœuf. L'intérieur est divisé en deux tronçons et recouvert d'une voûte en croisée d'ogives ; il présente de manière générale une décoration très austère.

L'església de Sant Llorenç

ant Llorenç és l'únic temple plenament gòtic que s'ha conservat a Tarragona. L'estructura actual respon a la reedificació feta l'any 1362. Es tracta d'una construcció senzilla en planta de nau de saló quasi quadrada que es divideix en quatre trams separats per tres arcs diafragma que sostenen una teulada de fusta a dues aigües. Les quatre capelles de l'epístola són gòtiques, i la que aixopluga el Sant Sepulcre està coberta amb volta de creueria i mostra una finestra amb calat trilobulat. L'interior de l'edifici guarda dues obres medievals procedents del desaparegut santuari de Santa Magdalena: el magnífic retaule de Sant Llorenç i un notable calze que pertany al gòtic tardà.

La iglesia de San Lorenzo

San Lorenzo es el único templo plenamente gótico que se ha conservado en Tarragona. La estructura actual responde a la reedificación hecha en 1362. Se trata de una construcción sencilla en planta de salón casi cuadrada que se divide en cuatro tramos separados por tres arcos diafragma que sostienen un tejado de madera a dos aguas. Las cuatro capillas de la epístola son góticas, y la que cubre el Santo Sepulcro está cubierta con una bóveda de crucería y muestra una ventana con calado trilobulado. El interior del edificio conserva dos obras medievales procedentes del desaparecido santuario de Santa Magdalena: el magnífico retablo de San Lorenzo y un notable cáliz que pertenece al gótico tardío.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

TÀCTIL COMUNICACIÓ

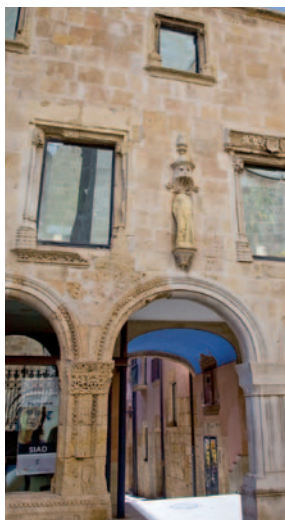
The Church of St. Lawrence

The Church of Sant Llorenç, or St. Lawrence, is the only entirely Gothic place of worship still standing in Tarragona. The current building is the result of rebuilding work completed in 1362 A.D. It is a simple structure with a nearly square, one-nave floor plan that is divided into four segments by three diaphragm arches, which support the wooden gable roof. The four chapels on the epistle, or right-hand, side of the church are Gothic, and the one shielding the Holy Sepulchre has a ribbed-vault ceiling and window with mouldings of trilobed leaves. The building is home to two mediaeval works from the lost sanctuary of St. Mary Magdalena: the magnificent St. Lawrence altarpiece and an exquisite chalice from the late Gothic period.

L'église de Sant Llorenç

Sant Llorenç est le seul temple de style complètement gothique ayant été conservé à Tarragone. La structure actuelle correspond à la reconstruction entreprise en 1362. Il s'agit d'une construction simple où toutes les nefs sont de la même hauteur, quasiment carrée et divisée en quatre tronçons séparés par trois arcs diafragma soutenant une toiture de bois à deux versants. Les quatre chapelles de l'épître sont de style gothiques, et celle abritant le Saint Sépulcre est recouverte d'une voûte en croisée d'ogives et présente une fenêtre à décorations trilobées. L'intérieur de l'édifice renferme deux œuvres médiévales en provenance du sanctuaire disparu de Santa Magdalena : le magnifique retable de Saint Llorenç et un notable calice de style gothique tardif.

L'antic Hospital de Santa Tecla

TÀCTIL COMUNICACIÓ

ntre els edificis civils ressalta l'antic Hospital de Sant Pau i Santa Tecla, ubicat al carrer de Les Coques i avui seu del Consell Comarcal del Tarragonès. Va ser fundat l'any 1171 per disposició testamentària de l'arquebisbe Hug de Cervelló. No coneixem res de la distribució arquitectònica interior perquè només s'ha conservat la façana fins als nostres dies. És un porxo amb cinc arcs de mig punt recolzats sobre pilars amb columnes adossades a la façana principal i dos arcs de dimensions més reduïdes a l'occidental. L'ornamentació dels capitells és de tipus geomètric i vegetal. L'any 1464 es fusionà amb l'hospital de la ciutat i a aquest moment respon possiblement l'afegit dels dos pisos superiors amb cinc finestres ricament decorades.

El antiguo Hospital de Santa Tecla

Entre los edificios civiles destaca el antiguo Hospital de San Pablo y Santa Tecla, ubicado en la calle de Les Coques y hoy sede del Consell Comarcal del Tarragonès. Fue fundado en 1171 por disposición testamentaria del arzobispo Hugo de Cervelló. No conocemos nada de la distribución arquitectónica interior porque sólo se ha conservado la fachada hasta nuestros días. Es un porche con cinco arcos de medio punto apoyados sobre pilares con columnas adosadas a la fachada principal y dos arcos de dimensiones más reducidas a la occidental. La ornamentación de los capiteles es de tipo geométrico y vegetal. En 1464 se fusionó con el hospital de la ciudad y a este momento corresponde posiblemente el añadido de los dos pisos superiores con cinco ventanas ricamente decoradas.

The Ancient Hospital of St. Tecla

Among the surviving laic buildings, attention should be called to the ancient Hospital of St. Paul and St. Tecla, located on Carrer de les Coques and today home to the El Tarragonès Regional Council. The hospital was founded in 1171 A.D. by testamentary order of the archbishop Hug of Cervelló. Nothing is known of the original architectural layout, as only the façade remains today. It is a portico with five round arches resting on pillars with engaged columns on the main façade and two smaller arches on the western side. The capitals are decorated with geometric forms and depictions of plant life. In 1464 A.D., the hospital merged with the Tarragona city hospital. This was possibly when the two upper storeys, with their richly decorated windows, were added.

L'ancien hôpital de Santa Tecla

Parmi les édifices civils, il convient de souligner l'ancien hôpital de Sant Pau et Santa Tecla, situé dans la rue de Les Coques, actuellement siège du Conseil Régional de la province du Tarragonès. Il fut fondé en 1171 suite à une disposition testamentaire de l'archevêque Hug de Cervelló. Nous ne possédons aucune information concernant la disposition architectonique intérieure car nous n'avons conservé jusqu'à nos jours que la façade. Il s'agit d'un porche doté de cinq arcs en plein cintre s'appuyant sur des piliers avec des colonnes adossées sur la façade principale et deux arcs de dimensions plus réduites du côté occidental. L'ornementation des chapiteaux est de type géométrique et végétal. En 1464, cet édifice fusionna avec l'hôpital de la ville, et il s'agit probablement de cette époque que provient la partie ajoutée des deux étages supérieurs pourvus de cinq fenêtres richement décorées.

9a

9b

El call jueu

es el barri on residia la comunitat jueva que es desenvolupava al voltant de la plaça dels Àngels. Era físicament independent de la resta de la ciutat i fins i tot disposava de sortida pròpia a l'exterior de la ciutat (la portella dels jueus). Per la documentació se sap que comptava amb una sinagoga, una escola i uns banys. Malauradament velles reformes urbanístiques van malmetre'n parcialment la trama urbana i l'enderroc recent d'algun edifici medieval ha suposat la pràctica desaparició d'aquest call que ha quedat reduït a alguns carrers i uns pocs arcs gòtics aïllats.

La judería

Es el barrio donde residía la comunidad judía que se desarrollaba alrededor de la plaza del Àngels. Era físicamente independiente del resto de la ciudad e incluso disponía de salida propia al exterior de la ciudad (la portella del jueus). Por la documentación se sabe que estaba provisto de una sinagoga, una escuela y unos baños. Desgraciadamente, viejas reformas urbanísticas malograron parcialmente su trama urbana y la demolición reciente de algún edificio medieval ha supuesto la práctica desaparición de esta judería, que ha quedado reducida a algunas calles y unos pocos arcos góticos aislados.

Arcs / Arcos / Arches / Arcs

TÀCTIL COMUNICACIÓ

El Call (The Jewish Quarter)

This neighbourhood was home to the city's Jewish community, which carried out its daily activities around Plaça dels Àngels. The district was physically separated from the rest of the city and even had its own exit to beyond the city walls (the Gate of the Jews). From surviving documents, it is known that it was once home to a synagogue, school and baths. Unfortunately, old urban planning reforms partially destroyed the urban area and the recent demolition of a mediaeval building marked the near complete disappearance of this Call, which now consists of just a handful of streets and a few isolated Gothic arches.

Le quartier juif

Il s'agit du quartier où résidait la communauté juive qui s'était installée autour de la place des Àngels. Ce quartier était physiquement indépendant du restant de la ville ; il disposait de sa propre sortie à l'extérieur de la ville (la porte des Juifs). D'après les documents dont nous disposons, ce quartier était pourvu d'une synagogue, d'une école et de thermes. Malheureusement, d'anciennes réformes urbanistiques endommagèrent partiellement le tronçon urbain et la démolition récente de certains édifices médiévaux a engendré la disparition quasi-totale de ce quartier, lequel s'est vu réduit à certaines rues et quelques arcs gothiques isolés.

Inscripció hebrea / *Inscripción hebrea*
Hebrew inscription / *Inscription hébraïque*

TÀCTIL COMUNICACIÓ

El castell del Rei

TÀCTIL COMUNICACIÓ

a ser construït en el primer moment de la repoblació cristiana aprofitant una antiga torre romana i fou la residència de la família normanda a la ciutat fins el 1171, en què passà a mans del rei de la corona d'Aragó. El castell patí profundes reformes en temps de Jaume II i de Pere III. Perviu en la façana meridional amb diversos finestrals del segle XIV, alguns murs i arcades a l'interior, merlets, i especialment la sala gòtica del pis superior, amb elegants arcs de mig punt que sostenen la coberta plana de fusta. El castell fou parcialment destruït per les tropes franceses el 1813.

El castillo del Rey

Fue construido durante la primera repoblación cristiana aprovechando una antigua torre romana y fue la residencia de la familia normanda en la ciudad hasta 1171, en que pasó a manos del rey de la corona de Aragón. El castillo sufrió profundas reformas en tiempos de Jaime II y de Pedro III. Pervive la fachada meridional con varios ventanales del siglo XIV, algunos muros y arcadas en el interior, almenas, y especialmente la sala gótica del piso superior, con elegantes arcos de medio punto que sostienen la cubierta plana de madera. El castillo fue parcialmente destruido por las tropas francesas en 1813.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The King's Castle

The castle was built at the start of the Christian resettlement, taking advantage of an old Roman tower. It would serve as the residence of the city's Norman family until 1171 A.D., when it passed into the hands of the King and the Crown of Aragon. The castle underwent major renovation work during the reigns of Jaume II and Pere III. Today, the southern façade, with its many soaring windows from the 14th - century, survives, as do some interior walls and arcades, merlons and, of special note, the Gothic chamber on the upper floor, with its elegant round arches supporting the flat wood ceiling. The castle was partially destroyed by French troops in 1813.

Le « Castell del Rei » Château du Roi

Il fut construit dès le repeuplement chrétien en utilisant une ancienne tour romaine, et constitua la résidence de la famille normande dans la ville jusqu'en 1171, date à laquelle il passa aux mains du roi de la couronne d'Aragon. Le château subit de profondes réformes à l'époque de Jaume II et de Pere III. Nous avons gardé la façade méridionale dotée de plusieurs fenêtres datant du XIVe siècle, certains murs et des arcades à l'intérieur, des créneaux, et particulièrement la salle gothique de l'étage supérieur, avec d'élegants arcs en plein cintre soutenant la toiture plane de bois. Le château fut partiellement détruit par les troupes françaises en 1813.

El castell del Paborde

Façana septentrional / Fachada septentrional / Northern façade / Façade septentrionale

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The Provost's Castle

The Provost's Castle was located where the Archbishop's Palace now stands and was destroyed in the early 19th century. Today, only the northern façade remains, consisting of a Roman wall to which well-conserved defensive elements (merlons and crenellations) were added. Of special note is the broad Archbishop's Tower, the only other remaining element of the Provost's Castle, topped with crenellations, merlons and two rows of arrow slits, whose interior includes a large room with a pointed barrel-vault ceiling.

Le château du Paborde

Le château du Paborde se trouvait à l'endroit où s'élève le Palais de l'Évêché. Il disparut début du XIXe siècle. Nous n'avons conservé que la façade septentrionale, formée par la muraille romaine à laquelle furent ajoutés des éléments de défense (créneaux et mâchicoulis), très bien conservés. Citons surtout la robuste Tour de l'Archevêque, seule trace du Château du Paborde, dotée de mâchicoulis, de créneaux et de deux rangées de meurtrières, et pourvue à l'intérieur d'une grande salle recouverte d'une voûte en berceau brisé.

El castell del Paborde estava situat al lloc on s'alça el Palau Arquebisbal i desaparegué a principis del segle XIX. Es conserva només la façana septentrional, constituïda per la muralla romana a la qual s'hi afegiren elements defensius (merlets i matacans), força ben conservats. Destaca sobretot la robusta Torre de l'Arquebisbe, única resta del castell del Paborde, amb matacans, merlets i dues fileres d'espitlleres, que mostra en el seu interior una gran sala coberta amb volta de canó apuntada.

El castillo del Paborde

El castillo del Paborde estaba situado en el lugar donde se alza el Palacio Arzobispal y desapareció a principios del siglo XIX. Se conserva sólo la fachada septentrional, constituida por la muralla romana a la cual se añadieron elementos defensivos (almenas y matacanes), bastante bien conservados. Destaca sobre todo la robusta Torre del Arzobispo, único resto del castillo del Paborde, con matacanes, almenas y dos hileras de espilleras, que muestra en su interior una gran sala cubierta con bóveda de cañón apuntada.

Torre de l'Arquebisbe / Torre del Arzobispo
Archbishop's Tower / Tour de l'Archevêque

TÀCTIL COMUNICACIÓ

L'església de Santa Maria del Miracle

TÀCTIL COMUNICACIÓ

xtramurs de la ciutat, localitzada al bell mig de l'amfiteatre, subsisteixen encara els vestigis de l'església de Santa Maria del Miracle. El temple, que en la seva forma actual pertany als segles XII-XIII, presenta una planta de creu llatina amb una sola nau, capçalera plana i transsepte. Sobre el creuer hi havia un cimbori sobre trompes còniques. La nau està dividida en quatre trams limitats per columnes adossades i els arcs torals que reforçaven la volta apuntada. En el mur nord s'obria la portalada, que era de marbre. La decoració és molt senzilla, fins i tot a les columnes adossades interiors que presenten capitells llisos. Al Museu Nacional Arqueològic de Tarragona es conserva una Mare de Déu amb l'Infant, del segon quart del segle XIV, que prové d'aquesta església.

La iglesia de Santa María del Milagro

Extramuros de la ciudad, localizada en medio del anfiteatro, subsisten todavía los vestigios de la iglesia de Santa María del Milagro. El templo, que en su forma actual perteneció a los siglos XII-XIII, presenta una planta de cruz latina con una sola nave, cabecera plana y transepto. Sobre el crucero había un cimborio sobre trompas cónicas. La nave está dividida en cuatro tramos limitados por columnas adosadas y los arcos torales que reforzaban la bóveda apuntada. En el muro norte se abría la portalada, que era de mármol. La decoración es muy sencilla, incluso en las columnas adosadas interiores que presentan capiteles lisos. En el Museo Nacional Arqueológico de Tarragona se conserva una Virgen María con el Niño, del segundo cuarto del siglo XIV, que procede de esta iglesia.

The Church of Our Lady of the Miracle

Outside the city walls, located at the very centre of the amphitheatre, the remains of the Church of Santa Maria del Miracle, or Our Lady of the Miracle, can still be seen. The temple, whose current remains date from the 12th and 13th century, has a Latin-cross floor plan with a single nave, flat chevet and transept. A dome with concave triangular pendentives is positioned over the cross. The nave is divided into four sections, delimited by engaged columns and reinforcing ribs that support the pointed arch. The entrance used to be located on the northern wall, which was made of marble. The decoration is quite simple, including interior engaged columns crowned by smooth capitals. A piece depicting the Virgin with the Christ Child from this church dating from the second half of the 14th century is now held at the National Archaeological Museum.

L'église de Santa Maria del Miracle

En dehors des murs de la ville et en plein cœur de l'amphithéâtre, les vestiges de l'église de Santa Maria del Miracle ont perduré jusqu'à nos jours. Le temple, dont la forme actuelle date des XIIe et XIIIe siècles, présente un plan en croix latine et est doté d'une seule nef, d'une tête plane et d'un transept. Sur le transept, se trouvait un ciborium sur des trompes coniques. La nef est divisée en quatre parties délimitées par des colonnes adossées et les grands arcs qui renforçaient la voûte ogivale. Sur le mur nord s'ouvrait la grande porte qui était de marbre. La décoration est très simple, y compris sur les colonnes adossées intérieures, lesquelles présentent des chapiteaux lisses. Le Musée National Archéologique conserve une Vierge avec l'Enfant, datant du deuxième quart du XIVe siècle, en provenance de cette église.

Tamarit

Tamarit és un antic poble a tocar de mar, a la dreta de la desembocadura del riu Gaià, que s'alçava sobre un promontori rocós. De l'antiga població perviu en relatiu bon estat el recinte emmurallat –la vil·la closa- i algunes restes de l'antic castell. Es tracta d'un conjunt format per les antigues presons municipals, l'església de l'Assumpció, la rectoria, la casa del Comú, la plaça de l'església, dues torres, unes quantes cases, una bateria del segle *xvi* i les restes de la muralla bastida en època de Pere III el Cerimoniós. Destaca l'església romànica, de tres naus cobertes amb voltes de canó i capçalera recta. Constitueix un dels exemples més purs i primerencs d'arquitectura romànica del terme de Tarragona. El castell està documentat des del segle *xi* i fou enderrocat a la guerra dels Segadors.

Tamarit

*Tamarit es un antiguo pueblo cerca del mar, a la derecha de la desembocadura del río Gaià, que se levantaba sobre un promontorio rocoso. De la antigua población pervive en relativo buen estado el recinto amurallado –vil·la closa- y algunos restos del antiguo castillo. Se trata de un conjunto formado por las antiguas prisiones municipales, la iglesia de la Asunción, la vicaría, la casa del Comú, la plaza de la iglesia, dos torres, unas cuantas casas, una batería del siglo *xvi* y los restos de la muralla bastida en época de Pedro III el Ceremonioso. Destaca la iglesia románica, de tres naves cubiertas con bóvedas de cañón y cabecera recta. Constituye uno de los ejemplos más puros y tempranos de arquitectura románica del término de Tarragona. El castillo está documentado desde el siglo *xi* y fue destruido en la guerra dels Segadors.*

TÀCTIL COMUNICACIÓ

Tamarit

Tamarit is an ancient seaside town to the right of the Gaià River estuary, which was built on a rocky promontory. Of the town, the area enclosed by the walls, known as the *vil·la closa*, still remains in relatively good condition, as do some parts of the ancient castle. The complex includes the ancient municipal prisons, the Church of the Assumption, the rectory, the town hall, the church square, two towers, a number of homes, a 14th-century battery and the remains of the wall built during the reign of King Pere III the Ceremonious. Of special note is the Romanesque church, with three naves, a barrel-vault ceiling and a straight chevet. It is one of the purest and earliest examples of Romanesque architecture to be found within the Tarragona municipal boundaries. The first written records of the castle date from the 11th century, and it is known to have been destroyed during the *Guerra dels Segadors*, or Harvesters' War.

Tamarit

*Tamarit est un ancien village au bord de la mer, à droite de l'embouchure du fleuve Gaià, et qui s'élevait sur un promontoire rocheux. De cet ancien village, nous avons conservé dans un état relativement bon la zone qui était entourée de murailles –la villa close- et certains restes de l'ancien château. Il s'agit d'un ensemble formé par les anciennes prisons municipales, l'église de l'Assomption, le presbytère, la maison de la Commune, la place de l'église, deux tours, quelques maisons, une batterie du *XVI*e siècle et les ruines de la muraille édifée à l'époque de Pierre III le Cérémonieux. Citons l'église romane, pourvue de trois nefs recouvertes de voûtes en berceau et une tête droite. Cette localité constitue un des exemples les plus purs et hâtifs d'architecture romane dans la région de Tarragone. D'après les documents, le château date du *XI*e siècle et fut démolit lors de la guerre des Moissonneurs.*

50 **Plànol**
| Plano
| Map
| Plan

52 **Introducció i artistes**
| Introducción y artistas
| Introduction and artists
| Introduction et artistes

58 **El Teatre Metropol**
| El Teatro Metropol
| The Metropol Theatre
| Le Théâtre Metropol

59 **El cambril del convent dels Pares Carmelites Descalços**
| El camarín del convento de los Padres Carmelitas Descalzos
| The shrine of the Convent of the Barefoot Carmelites
| La loge du couvent des Pères Carmélites Déchaussés

60 **La capella de l'església de Sant Francesc**
| La capilla de la iglesia de Sant Francesc
| The chapel of the church of St. Francis
| La chapelle de l'église de Sant Francesc

61 **La Casa Ximenis**
| La Casa Ximenis
| The Ximenis House
| La Maison Ximenis

62 **L'església de Sant Llorenç del Gremi de Pagesos de Sant Llorenç i Sant Isidre**
| La iglesia de San Llorenç del Gremio de Payeses de Sant Llorenç y Sant Isidre
| The church of St. Laurence for the farmer's guild of St. Laurence and St. Isidre
| L'église de Sant Llorenç du Gremi de Pagesos de Sant Llorenç et Sant Isidre

63 **El santuari de Nostra Senyora del Sagrat Cor**
| El santuario de Nuestra Señora del Sagrado Corazón
| The Sanctuary of Our Lady of the Sacred Heart
| Le Sanctuaire de Notre Dame du Sacré Cœur

64 **El Mausoleu de Jaume I**
| El Mausoleo de Jaime I
| The tomb of King Jaume I
| Le mausolée de Jaume I

65 **L'ostensori de la catedral**
| El ostensorio de la catedral
| The Cathedral monstrance
| L'ostensoir de la Cathédrale

66 **El Seminari**
| El Seminario
| The Seminary
| Le Séminaire

67 **L'escorxador**
| El matadero
| The Slaughterhouse
| L'Abattoir

68 **La Casa Ripoll**
| La Casa Ripoll
| The Ripoll House
| La Maison Ripoll

69 **La barana del Balcó del Mediterrani**
| La barandilla del Balcón del Mediterráneo
| The railings of the 'Balcony of the Mediterranean'
| La balustrade du Balcon de la Méditerranée

70 **La Casa Salas**
| La Casa Salas
| The Salas House
| La Maison Salas

71 **La Casa Bofarull**
| La Casa Bofarull
| The Bofarull House
| La Maison Bofarull

72 **El col·legi Santa Teresa de Jesús**
| El colegio Santa Teresa de Jesús
| The collegiate of St. Theresa of Jesus
| L'école de Sainte Thérèse de Jésus

73 **La Casa del doctor Aleu**
| La Casa del doctor Aleu
| The House of Doctor Aleu
| La Maison du médecin Aleu

74 **L'edifici de la Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació**
| El edificio de la Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación
| The headquarters of the Chamber of Commerce, Industry and Shipping
| Le bâtiment de la Chambre de Commerce, Industrie et Navigation

75 **La Casa Rabadà o Casa Vallvé**
| La Casa Rabadà o Casa Vallvé
| The Rabadà, or Vallvé, House
| La Maison Rabadà ou Maison Vallvé

76 **La Casa Porta Mercadé**
| La Casa Porta Mercadé
| The Porta Mercadé House
| La Maison Porta Mercadé

77 **El Mercat Central**
| El Mercado Central
| The Central Market
| Le Marché Central

78 **La plaça de braus**
| La plaza de toros
| The Bullring
| Les Arènes

79 **La fàbrica de la Chartreuse**
| La fábrica de la Chartreuse
| The Chartreuse plant
| L'usine de la Chartreuse

80 **El vell Hotel Continental**
| El viejo Hotel Continental
| The old Hotel Continental
| Le vieil Hôtel Continental

81 **El rellotge del port**
| El reloj del puerto
| The port clock
| L'horloge du port

82 **La Quinta de Sant Rafael**
| La Quinta de Sant Rafael
| The St. Raphael 'Quinta'
| La Quinta de Sant Rafael

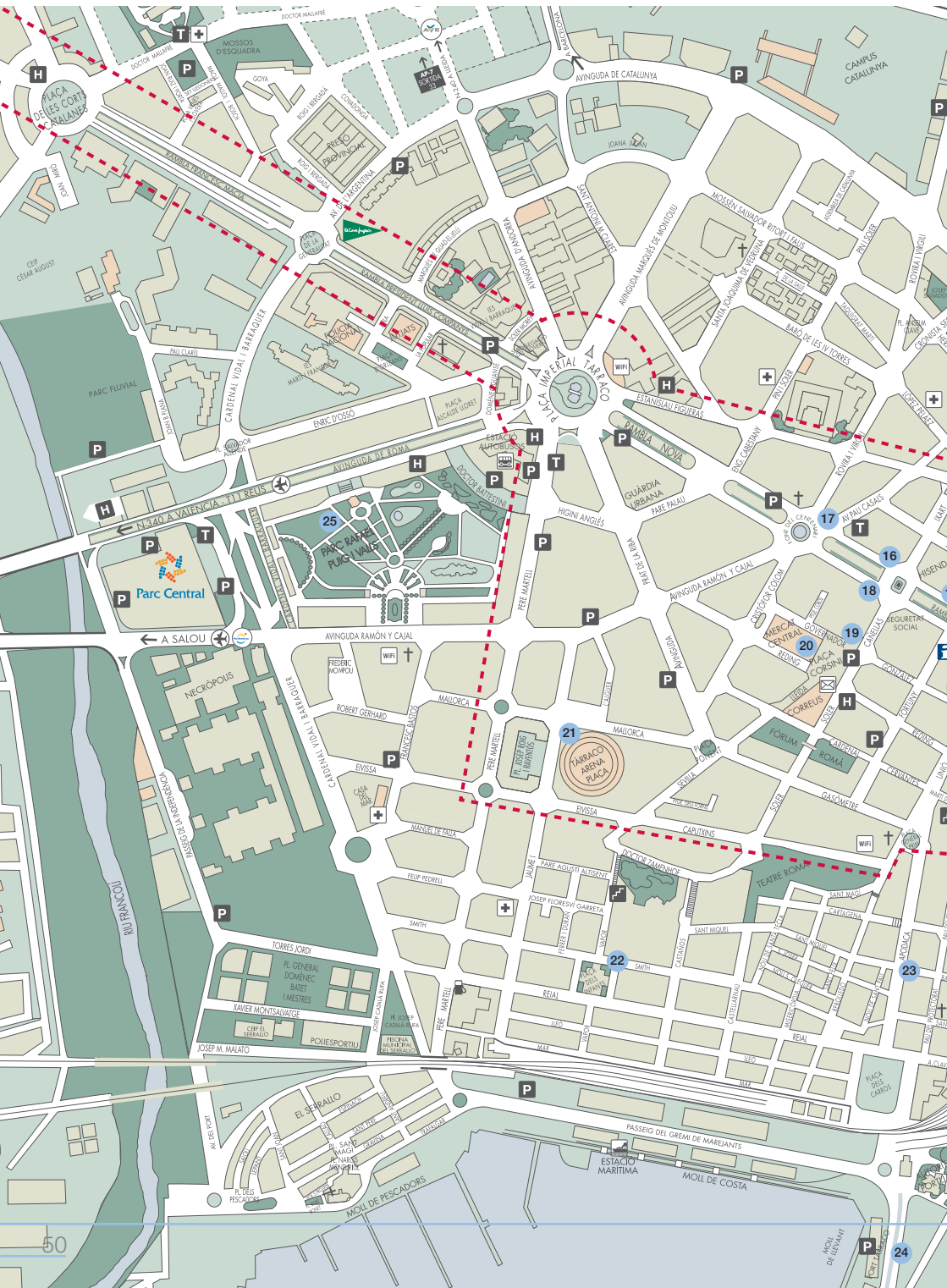
Ruta per Tarragona Ruta por Tarragona

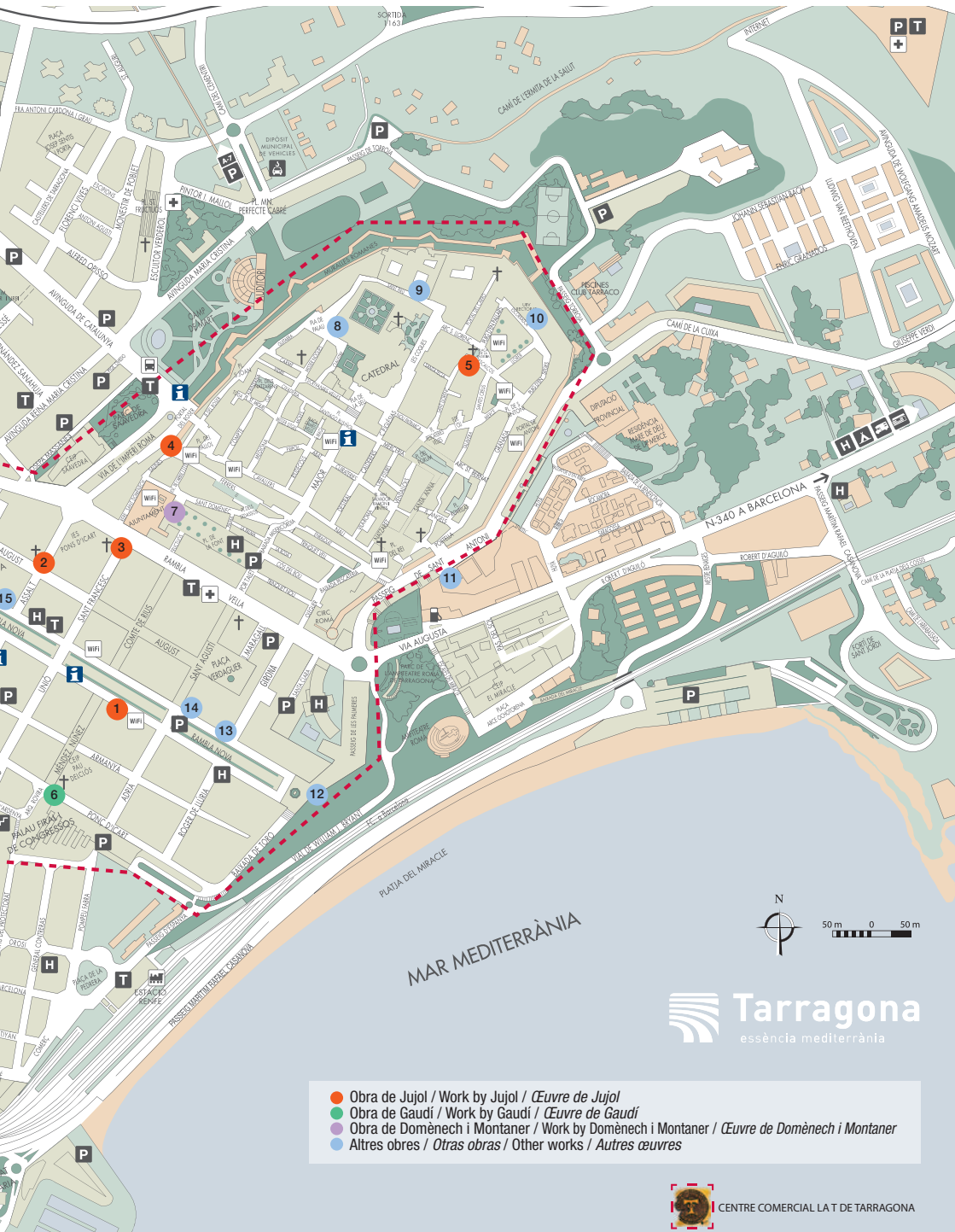

Route through Tarragona Itinéraire dans Tarragone

- Obra de Jujol
  - Obra de Gaudí
  - Obra de Domènech i Montaner
  - Altres obres / Otras obras
- 1 **Teatre Metropol / Teatro Metropol**
(1908) - Rambla Nova, 46 - tel. 977 244 795
  - ☀ 2 **Cambriol del convent dels Pares Carmelites Descalços**
Camarin del convento de los Padres Carmelitas Descalzos
(1918) - C. de l'Assalt, 11
  - 3 **Capella de l'església de Sant Francesc**
Capilla de la iglesia de Sant Francesc
(1926) - Rambla Vella, 28
  - ☀ 4 **Casa Ximenis** (1914) - Via de l'Imperi Romà, 17
  - 5 **Església de Sant Llorenç del Gremi de Pagesos de Sant Llorenç i Sant Isidre**
Iglesia de Sant Llorenç del Gremio de Payeses de Sant Llorenç y Sant Isidre
(1940 - 1944) - Pl. de la Pagesia - tel. 977 242 967
  - 6 **Santuari de Nostra Senyora del Sagrat Cor**
Santuario de Nuestra Señora del Sagrado Corazón
(1879 - 1880) - C. Méndez Núñez, 14
  - 7 **Mausoleu de Jaume I / Mausoleo de Jaime I**
(1906) - Pl. de la Font, 1 (pati de l'Ajuntament / patio del Ayuntamiento)
tel. 977 296 100
  - 8 **Ostensori de la Catedral / Ostensorio de la Catedral**
(1922) - C. Claustre - tel. 977 223 671
  - 9 **Seminari / Seminario**
(1883) - C. de Sant Pau, 4 - tel. 977 232 611
  - ☀ 10 **Escorxador / Matadero** (1899-1901) - C. de l'Escorxador, s/n
  - ☀ 11 **Casa Ripoll** (1913) - Passeig de Sant Antoni, 15
  - ☀ 12 **Barana del Balcó del Mediterrani**
Barandilla del Balcón del Mediterráneo
(1889) - Rambla Nova - passeig de les Palmeres
  - ☀ 13 **Casa Salas** (1907) - Rambla Nova, 25
  - ☀ 14 **Casa Bofarull** (1920) - Rambla Nova, 37
  - ☀ 15 **Col·legi Santa Teresa de Jesús**
Colegio Santa Teresa de Jesús
(1922) - Rambla Nova, 79
  - ☀ 16 **Casa del doctor Aleu** (1927) - Rambla Nova, 97
  - ☀ 17 **Edifici de la Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació**
Edificio de la Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación
(1929) - Av. Pau Casals, 17
  - ☀ 18 **Casa Rabadà o Casa Vallvé** (1918) - Rambla Nova, 90
  - ☀ 19 **Casa Porta Mercadé** (1919) - Pl. Corsini, 5
  - ☀ 20 **Mercat Central / Mercado Central** (1915) - Pl. Corsini, s/n
  - ☀ 21 **Plaça de braus / Plaza de toros**
(1883 - 1888) - C. Mallorca, Eivissa, Jaume I
  - ☀ 22 **Fàbrica de la Chartreuse / Fábrica de la Chartreuse**
(1903) - Pl. dels Infants
  - ☀ 23 **Vell Hotel Continental / Viejo Hotel Continental**
(1908) - C. Apodaca, 30
  - ☀ 24 **Rellotge del port / Reloj del puerto** (1922) - Moll de Llevant
  - ☀ 25 **Quinta de Sant Rafael**
(1912) - Parc Rafael Puig i Valls (c. del Doctor Ballestini, c. Pere Martell, av. Ramón y Cajal, av. Vidal i Barraquer)

- Work by Jujol / Œuvre de Jujol
  - Work by Gaudí / Œuvre de Gaudí
  - Work by Domènech i Montaner / Œuvre de Domènech i Montaner
  - Other works / Autres œuvres
- 1 **Metropol Theatre / Théâtre Metropol**
(1908) - Rambla Nova, 46 - tel. 977 244 795
  - ☀ 2 **Shrine of the Convent of the Barefoot Carmelites**
Loge du couvent des Pères Carmélites Déchaussés
(1918) - C. de l'Assalt, 11
  - 3 **Chapel of the church of St. Francis**
Chapelle de l'église de Sant Francesc
(1926) - Rambla Vella, 28
  - ☀ 4 **Ximenis House / Maison Ximenis**
(1914) - Via de l'Imperi Romà, 17
  - 5 **Church of St. Laurence for the farmers' guild of St. Laurence and St. Isidre**
Eglise de Sant Llorenç du Gremi de Pagesos de Sant Llorenç et Sant Isidre
(1940 - 1944) - Pl. de la Pagesia - tel. 977 242 967
  - 6 **Sanctuary of Our Lady of the Sacred Heart**
Sanctuaire de Notre Dame du Sacré Cœur
(1879 - 1880) - C. Méndez Núñez, 14
  - 7 **Tomb of King Jaume I / Mausolé de Jaime I**
(1906) - Pl. de la Font, 1 (pati in the City Hall / cour de la Mairie) - tel. 977 296 100
  - 8 **Cathedral monstrance / Ostensorio de la Catedral**
(1922) - C. Claustre - tel. 977 223 671
  - 9 **Seminary / Séminaire** (1883) - C. de Sant Pau, 4 - tel. 977 232 611
  - ☀ 10 **Slaughterhouse / Abattoir** (1899-1901) - C. de l'Escorxador, s/n
  - ☀ 11 **Ripoll House / Maison Ripoll** (1913) - Passeig de Sant Antoni, 15
  - ☀ 12 **Railings of the 'Balcony of the Mediterranean'**
Balustrade du Balcon de la Méditerranée
(1889) - Rambla Nova - passeig de les Palmeres
  - ☀ 13 **Salas House / Maison Salas** (1907) - Rambla Nova, 25
  - ☀ 14 **Bofarull House / Maison Bofarull** (1920) - Rambla Nova, 37
  - ☀ 15 **Collegiate of St. Theresa of Jesus**
École de Sainte Thérèse de Jésus
(1922) - Rambla Nova, 79
  - ☀ 16 **House of Doctor Aleu / Maison du médecin Aleu**
(1927) - Rambla Nova, 97
  - ☀ 17 **Headquarters of the Chamber of Commerce, Industry and Shipping**
Bâtiment de la Chambre de Commerce, Industrie et Navigation
(1929) - Av. Pau Casals, 17
  - ☀ 18 **Rabadà, or Vallvé, House / Maison Rabadà ou Maison Vallvé**
(1918) - Rambla Nova, 90
  - ☀ 19 **Porta Mercadé House / Maison Porta Mercadé**
(1919) - Pl. Corsini, 5
  - ☀ 20 **Central Market / Marché Central** (1915) - Pl. Corsini, s/n
  - ☀ 21 **Bullring / Arènes** (1883 - 1888) - C. Mallorca, Eivissa, Jaume I
  - ☀ 22 **Chartreuse plant / Usine de la Chartreuse**
(1903) - Pl. dels Infants
  - ☀ 23 **Old Hotel Continental / Vieil Hôtel Continental**
(1908) - C. Apodaca, 30
  - ☀ 24 **Port Clock / Horloge du Port** (1922) - Moll de Llevant
  - ☀ 25 **St. Raphael 'Quinta' / Quinta de Sant Rafael**
(1912) - Parc Rafael Puig i Valls (c. del Doctor Ballestini, c. Pere Martell, av. Ramón y Cajal, av. Vidal i Barraquer)

- Obra de Jujol / Work by Jujol / *Cœuvre de Jujol*
- Obra de Gaudí / Work by Gaudí / *Cœuvre de Gaudí*
- Obra de Domènech i Montaner / Work by Domènech i Montaner / *Cœuvre de Domènech i Montaner*
- Altres obres / Otras obras / Other works / *Autres œuvres*

Tarragona
essència mediterrània

 CENTRE COMERCIAL LA T DE TARRAGONA

Tarragona en els anys del modernisme

a la ciutat que va viure els anys del modernisme era una capital econòmicament i socialment força tancada. L'any 1896 tenia uns vint mil habitants, que el 1923 arribarien a uns vint-i-set mil, aproximadament. A finals del segle XIX, els pagesos dels pobles que envoltaven la ciutat s'afanyaven a arrencar les vinyes afectades per la fil·loxera i a plantar de nou ametllers i avellaners, que potser els retornarien l'estabilitat econòmica perduda per aquella plaga. A Tarragona ciutat, però, les estadístiques sobre indústria de les primeres dècades del segle XX parlen del baix nombre de fàbriques que hi havia davant de l'empenta que registraven altres nuclis propers com Reus o Valls. A la capital l'activitat econòmica tenia un ritme força diferent; Tarragona depenia bàsicament del comerç portuari, que es consolidaria i es faria més viu gràcies a l'activació del ferrocarril. Cap

a la segona dècada del 1900 la capital continuava lliurada al moviment del seu port i de l'exportació agrícola, en concret de l'oli, del vi i de les avellanes. L'any 1922 Tarragona va viure una greu crisi econòmica: els productes que enviava el port no es podien vendre als mercats estrangers, problema que va ofegar les destil·leries, una de les principals indústries que ocupaven la mà d'obra i els seus primers productors. El port sempre seria, dècades després, el principal motor de desenvolupament tarragoní i el nexa entre camp i ciutat. El modernisme que es va gestar a Tarragona va ser mesurat, senyoriol, refinat, poc amant de transgressions estètiques, i va manifestar un eclecticisme també força suau; l'art traspuava el clima econòmic i social dels seus comitents. Les pautes estètiques nascudes a finals del segle XIX s'allargarien a la capital molts més anys que en altres nuclis propers. Pel que fa a l'urbanisme, Tarragona necessitava

nou espai per edificar; entre els anys 1860 i 1890 es construeixen la Rambla i el carrer Unió, que unia el nucli antic de la ciutat i la zona del port. La Rambla va funcionar per a molts vianants com a passarel·la de contemplació d'un bon grapat d'edificis modernistes que s'hi bastien. Des de finals del segle XIX fins a principis de la dècada de 1920 la ciutat va ser objecte de tres plans d'eixample que són els traçats que defineixen el dibuix dels carrers principals de Tarragona. La llista dels arquitectes, forans o naturals de Tarragona, que van treballar a la ciutat en aquelles dècades va ser llarga, sòlida i selecta: destaquen Antoni Gaudí i Cornet, Josep Maria Jujol i Gibert, Lluís Domènech i Montaner, Ramon Salas i Ricomà, Josep Maria Pujol i de Barberà, Pau Monguío i Segura, Alfons Barba Miracle, Bernadí Martorell i Puig o Juli Maria Fossas i Martínez, entre altres. La vida artística, malgrat certs problemes econòmics o polítics que es visqueren en aquelles dècades, no s'aturà; Tarragona pot parlar amb orgull d'escultors com Julio Antonio, Carles Mani i Roig, Andreu Aleu i Teixidor, Feliu Ferrer i Galceran, Josep Verderol Espoy o Fèlix Ribas. En pintura també s'ha de reconèixer l'obra d'Hermenegild Vallvé Virgili, Antoni Torres Fuster, Ignasi Mallol i Casanovas, etc. Els tarragonins disposaven de diversos teatres com el Teatre Principal, el Coliseu Mundial o l'Ateneu Tarragoní de la Classe Obrera, tot i que tampoc no faltaven altres societats recreatives com el Centre Català, Foment de Tarragona, Renaixement, etc. que aviat es rendirien als encants de les primeres representacions cinematogràfiques. Tarragona, a les dècades del modernisme, no va deixar mai d'agermanar-se culturalment i artísticament amb les altres ciutats de Catalunya.

Tarragona en los años del modernismo

La ciudad que vivió los años del modernismo era una capital económica y socialmente bastante cerrada. En el año 1896 contaba con unos veinte mil habitantes, que en 1923 llegarían a veintisiete mil, aproximadamente. A finales del siglo XIX, los payeses de los pueblos que rodeaban la ciudad se apresuraban a arrancar las viñas afectadas por la filoxera y a plantar de nuevo almendros y avellanos que quizás les proporcionarían la estabilidad económica perdida a raíz de aquella plaga. En la ciudad de Tarragona, sin embargo, las estadísticas sobre industria de las primeras décadas del siglo XX hablan del bajo número de fábricas que había ante el auge que registraban otros núcleos cercanos como Reus o Valls. En la capital la actividad económica registraba un ritmo bastante distinto; Tarragona dependía básicamente del comercio portuario, que se consolidaría y se haría más vivo gracias a la activación del ferrocarril. Hacia la segunda década de 1900 la capital continuaba volcada en el movimiento del puerto y de la exportación agrícola, en concreto del aceite, el vino y las avellanas. En 1922 Tarragona experimentó una grave crisis económica: los produc-

tos que enviaba el puerto no se podían vender en los mercados extranjeros, problema que ahogó a las destilerías, una de las principales industrias que daba trabajo a la mano de obra y a sus primeros productores. El puerto siempre sería, décadas después, el principal motor de desarrollo tarraconense y el nexo entre campo y ciudad.

El modernismo que se gestó en Tarragona fue moderado, señorial, refinado, poco amante de transgresiones estéticas, y manifestó un eclecticismo también bastante suave; el arte rezumaba el clima económico y social de sus comitentes. Las pautas estéticas nacidas a finales del siglo XIX se prolongarían en la capital muchos años más que en otros núcleos cercanos. En lo que a urbanismo se refiere, Tarragona necesitaba nuevo espacio para edificar; entre los años 1860 y 1890 se construyen la Rambla y la calle Unió, que unía el núcleo antiguo de la ciudad con la zona del puerto. La Rambla funcionó para los peatones como pasarela de contemplación de un buen número de edificios modernistas que se levantaban en ella. Desde finales del siglo XIX hasta principios de la década de 1920 la ciudad fue objeto de tres planes de ensanche, que son los trazados que definen el dibujo de las calles principales de Tarragona. La lista de

los arquitectos, foráneos o naturales de Tarragona, que trabajaron en la ciudad en aquellas décadas fue larga, sólida y selecta: destacan Antoni Gaudí i Cornet, Josep Maria Jujol i Gibert, Lluís Domènech i Montaner, Ramon Salas i Ricomà, Josep Maria Pujol i de Barberà, Pau Monguío i Segura, Alfons Barba Miracle, Bernadí Martorell i Puig o Juli Maria Fossas i Martínez, entre otros. La vida artística, a pesar de ciertos problemas económicos o políticos que se vivieron en aquellas décadas, no se detuvo; Tarragona puede hablar con orgullo de escultores como Julio Antonio, Carles Mani i Roig, Andreu Aleu i Teixidor, Feliu Ferrer i Galceran, Josep Verderol Espoy o Fèlix Ribas. En pintura también debe reconocerse la obra de Hermenegild Vallvé Virgili, Antoni Torres Fuster, Ignasi Mallol i Casanovas, etc. Los tarraconenses tenían diversos teatros como el Teatro Principal, el Coliseo Mundial o el Ateneo Tarraconense de la Clase Obrera, aunque tampoco faltaban otras sociedades recreativas como el Centro Catalán, Fomento de Tarragona, Renacimiento, etc., que pronto se rendirían a los encantos de las primeras representaciones cinematográficas. Tarragona, en las décadas del modernismo, nunca dejó de hermanarse cultural y artísticamente con el resto de ciudades de Cataluña.

Tarragona during the modernist years

Around the time of Modernism, the city was quite a closed provincial capital in both economic and social terms. In 1896 it had a population of around twenty thousand people which by 1923 had grown to around twenty-seven thousand. At the end of the 19th century, the fieldworkers from the villages surrounding the city were embroiled in ripping up the vines infected by Phylloxera and planting the land with almond and hazelnut trees in the hope

of achieving the economic stability they had lost due to the vine plague. In the city of Tarragona, however, the statistics on industry during the first few decades of the 20th century speak of the low number of factories compared to the industrial thrust being experienced in nearby towns such as Reus and Valls. In the capital, economic activities went at quite a different pace; Tarragona basically depended on port trade which would become more dynamic and established with the advent of the railway. Towards the second decade of the 1900s, the capital was still focused on its port operations

and agricultural exports, specifically oil, wine and hazelnuts. In 1922, Tarragona experienced a huge financial crisis; the products sent to the port could not be sold to foreign markets, which put a stranglehold on the distilleries, one of the biggest employers, and their primary producers. Decades later, the port would continue to be the main driving force behind Tarragonan development and the bond between the country and the city.

The Modernism that emerged in Tarragona was restrained, noble, refined and little given to aesthetic transgression, evincing a very gentle eclecticism;

the art reflected the social and economic climate of its surroundings. The aesthetic lines that emerged at the end of the 19th century would endure in the capital for much longer than in other nearby towns. In urban development terms, Tarragona needed new space for building; between 1860 and 1890 the Rambla and Carrer Unió were built, the latter of which linked the old quarter of the city with the port zone. The current Rambla served as a promenade for strollers to admire the interesting collection of Modernist edifices built along it. From the end of the 19th century to the beginning of the 1920s, the city was the object of three Eixample (extension) plans, which would provide the outlines defining the main streets of Tarragona. There was a long and select list of reputable architects working on projects in Tarragona in those decades, whether natives or from outside the city, including Antoni Gaudí, Josep Maria Jujol i Gibert, Lluís Domènech i Montaner, Ramon Salas i Ricomà, Josep Maria Pujol i de Barberà, Pau Monguió i Segura, Alfons Barba Miracle, Bernadí Martorell i Puig and Juli Maria Fossas i Martínez, amongst others. Despite certain economic and political problems bedevilling those years, artistic life was unstoppable; Tarragona can proudly lay claim to sculptors such as Julio Antonio, Carles Mani i Roig, Andreu Aleu i Teixidor, Feliu Ferrer i Galceran, Josep Verderol Espoy and Fèlix Ribas. In painting, too, we should recognise the work of Hermenegild Vallvé Virgili, Antoni Torres Fuster, Ignasi Mallol i Casanovas, etc. Tarragona residents were also able to enjoy various theatres such as the Teatre Principal, the Coliseu Mundial and the Ateneu Tarragoní de la Classe Obrera, and there was no shortage of other recreational societies such as the Centre Català, Foment de Tarragona, Renaixement, etc, which would soon surrender to the thrill of the first film screenings. Tarragona, during the

decades of Modernism, never stopped growing culturally and artistically alongside the other cities of Catalonia.

Tarragone aux temps du modernisme

La ville qui vécut les années du modernisme était une capitale très fermée économiquement et socialement. L'an 1896 elle avait vingt mille habitants qui l'an 1923 atteindrait environ vingt-sept mille. A la fin du XIXème siècle, les paysans des villages qui entouraient la ville se hâtaient à arracher les vignes atteintes par le phylloxera et à planter à nouveau des amandiers et des noisetiers, qui peut-être leur donneraient une stabilité économique, perdue à cause de ce fléau. À la ville de Tarragone, cependant, les statistiques sur l'industrie des premières décennies du XXème siècle parlent du bas nombre d'usines qu'il y avait devant l'élan que registraient d'autres centres urbains proches tels que Reus ou Valls. À la capitale l'activité économique avait un rythme très différent; Tarragone dépendait essentiellement du commerce portuaire, lequel serait consolidé plus tard et que l'on voulait raviver grâce à l'activation du chemin de fer. Vers la deuxième décennie du XXème siècle, la capitale continuait à se livrer au mouvement de son port et de l'exportation agricole, plus précisément de l'huile, du vin et des noisettes. En 1922 Tarragone vécut une grave crise économique; les produits que le port envoyait ne pouvaient pas être vendus aux marchés étrangers, un problème qui étouffa les distilleries, l'une des principales industries qui employait la main d'oeuvre et ses premiers producteurs. Des décennies plus tard, le port resterait toujours le principal moteur de développement tarragonais et le lien entre la campagne et la ville.

Le modernisme conçu à Tarragone fut modéré, seigneurial, raffiné, peu amant de transgressions esthétiques et manifesta un éclectisme aussi très léger; l'art suintait le climat économique et social

de ses commettant. Les règles esthétiques nées à la fin du XIXème siècle se répandraient vers la capitale beaucoup plus d'années que vers d'autres centres urbains proches. Urbanistiquement, Tarragone avait besoin d'un nouvel espace pour édifier; entre 1860 et 1890 on construit la Rambla et la rue Unió, qui reliait le centre ancien de la ville et la zone du port. La Rambla supposa un podium de contemplation pour les promeneurs d'un bon groupe d'immeubles modernistes qui s'y bâtaient. Dès la fin du XIXème siècle, au début des années vingt du XXème siècle, la ville fût objet de trois plans d'extension urbaine que sont les tracés qui définissent le dessin des principales rues de Tarragone. La liste des architectes, étrangers ou originaires de Tarragone, qui travaillèrent dans la ville à cette époque fût très longue, solide et sélecte, nous devons citer Antoni Gaudí, Josep Maria Jujol i Gibert, Lluís Domènech i Montaner, Ramon Salas i Ricomà, Josep Maria Pujol i de Barberà, Pau Monguió i Segura, Alfons Barba Miracle, Bernadí Martorell i Puig ou Juli Maria Fossas i Martínez, entre autres. La vie artistique, en dépit de certains problèmes économiques ou politiques vécus à cette époque, ne se défit pas; Tarragone peut parler avec fierté de sculpteurs tels que Julio Antonio, Carles Mani i Roig, Andreu Aleu i Teixidor, Feliu Ferrer i Galceran, Josep Verderol Espoy ou Fèlix Ribas. En peinture nous devons aussi reconnaître l'oeuvre d'Hermenegild Vallvé Virgili, Antoni Torres Fuster, Ignasi Mallol i Casanovas, etc. Les Tarragonais disposaient de plusieurs théâtres tels que le Teatre Principal, le Coliseu Mundial, ou l'Ateneu Tarragoní de la Classe Obrera bien qu'il ne manquaient pas non plus d'autres sociétés de loisirs tels que le Centre Català, Foment de Tarragona, Renaixement, etc, qui bientôt se rendraient aux charmes des premières représentations cinématographiques. Tarragone, pendant l'époque du modernisme, n'abandonna jamais son jumelage culturel et artistique avec d'autres villes de la Catalogne.

El llegat artístic tarragoní de tres grans artistes formats en els anys del modernisme *El legado artístico tarraconense de tres grandes artistas formados en los años del modernismo*

Josep Maria Jujol i Gibert

Josep Maria Jujol i Gibert (Tarragona, 1879 - Barcelona, 1949) fou un dels artistes que es va formar durant el modernisme, època que va viure de ben a prop. El 1906 es titulava com a arquitecte; aviat, però, empraria un llenguatge que el faria particular i únic. Ell caminaria cap a una expressió pròpia, a vegades inclassificable, i va preveure nous horitzons artístics que presagiaven peculiars mirades futures d'entendre l'art. Jujol fou un artista total gràcies al seu domini de la pintura, de l'escultura, de l'arquitectura i de les arts menors i per la seva capacitat de transformació de

Josep Maria Jujol i Gibert

Josep Maria Jujol i Gibert (Tarragona, 1879 - Barcelona, 1949) fue uno de los artistas que se formó durante el modernismo, época que vivió muy de cerca. En 1906 se tituló como arquitecto; sin embargo, pronto utilizó un lenguaje que lo convertiría en particular y único. Caminó hacia una expresión propia, a veces inclassificable, y fue capaz de prever nuevos horizontes artísticos que presagiaban peculiares miradas futuras de entender el arte. Jujol fue un artista total debido a su dominio de la pintura, la escultura, la arquitectura y las artes menores y a su capacidad de transformación de

materials i objectes que havien perdut la seva funció inicial; ell els reviscolava amb una altra identitat.

Va aconseguir irradiar la seva profunda fe religiosa gràcies a la força dels colors que omplien els murs i les estances que ell treballava, a través de simbolismes i al·legories que amagaven poderosos valors espirituals. Jujol també volia reflectir i perpetuar a les seves obres la seva estima per la seva terra, per la seva ciutat i pels elements que formen el seu caràcter. Tarragona és una ciutat molt afortunada per poder transmetre l'obra d'aquest artista insòlit.

materiales y objetos que habían perdido su función inicial; él los hacía revivir con otra identidad.

Logró irradiar su profunda fe religiosa gracias a la fuerza de los colores que llenaban los muros y las estancias que trabajaba, a través de simbolismos y alegorías que ocultaban poderosos valores espirituales. Jujol también quería reflejar y perpetuar en sus obras su amor por su tierra, por su ciudad y por los elementos que forman su carácter. Tarragona es una ciudad muy afortunada por el hecho de poder transmitir la obra de este insólito artista.

Antoni Gaudí i Cornet

A Tarragona també hi va treballar un altre arquitecte que no trigarà massa anys a demostrar que la seva manera d'ordenar els volums i els espais era extraordinària, inusual i apassionada. Per a ell, els murs havien d'estar folrats de color i de moviment i preferiblement calia il·luminar-los amb tècniques artesanals; i buscava en la naturalesa bona part de les lleis que regien la seva inspiració. A la pràctica, però, les seves creacions devoraven i trencaven

Antoni Gaudí i Cornet

En Tarragona también trabajó otro arquitecto que no tardó demasiados años en demostrar que su manera de ordenar los volúmenes y los espacios era extraordinaria, inusual y apasionada. Para él, los muros debían estar forrados de color y de movimiento, y preferiblemente debían iluminarse con técnicas artesanales; así mismo, buscaba en la naturaleza buena parte de las leyes que regían su inspiración. Sin embargo, en la práctica sus creaciones devoraban y rompían los paradigmas estéticos y arquitectónicos estable-

els paradigmes estètics i arquitectònics establerts, i la seva originalitat desbordava i colpia mecenes, crítics i detractors coetanis. Molt abans d'idear obres tan magistrals com la Casa Batlló (1904 - 1906) o la Casa Milà (1906 - 1910), Antoni Gaudí i Cornet (1852 - 1926), que llavors era un jove arquitecte que s'acabava de llicenciar i tenia 26 anys, es va desplaçar a Tarragona, on va deixar un conjunt d'obres molt primerenques dins la seva producció a la capella, anomenada llavors de les Mares de Jesús-Maria.

cidos, y su originalidad desbordaba e impresionaba a mecenas, críticos y detractores coetáneos. Mucho antes de proyectar obras tan magistrales como la Casa Batlló (1904 - 1906) o la Casa Milà (1906 - 1910), Antoni Gaudí i Cornet (1852 - 1926), que por aquel entonces era un joven arquitecto recién licenciado de 26 años, se desplazó a Tarragona, donde dejó un conjunto de obras muy tempranas dentro de su producción en la capilla, entonces denominada de las Madres de Jesús-María.

Lluís Domènech i Montaner

Un altre dels grans noms del modernisme tarragoní és Lluís Domènech i Montaner (Barcelona, 1849 - 1923). Domènech, com a bon professional i divulgador de l'arquitectura (cal recordar que va ser durant més de quatre dècades professor de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona), és conegut com l'artista que va aconseguir dotar-la d'una expressió i d'un llenguatge propi que enllaçava amb la transmissió de l'esperit i l'essència catalans. El Mausoleu de Jaume I també incorpora aquests pensaments, és més, descobreix la personalitat del seu autor en tota la seva esplendor, mostra l'home defensor de la història de la seva terra. Per això, què millor que elaborar una

Lluís Domènech i Montaner

Otro de los grandes nombres del modernismo tarragonense es Lluís Domènech i Montaner (Barcelona, 1849 - 1923). Domènech, como buen profesional y divulgador de la arquitectura (hay que recordar que durante más de cuatro décadas fue profesor de la Escuela de Arquitectura de Barcelona), es conocido como el artista que logró dotarla de una expresión y un lenguaje propio que enlazaba con la transmisión del espíritu y la esencia catalán. El Mausoleo de Jaime I también incorpora estos pensamientos; es más, descubre la personalidad de su autor en todo su esplendor, muestra al hombre defensor de la historia de su tierra. Por ello, qué mejor que elaborar una tumba para un rey

tomba per a un rei com Jaume I, aixecada amb materials nobles com el pòrfir o d'arrels tradicionals com el mosaic... Però la personalitat polièdrica i excepcional del barceloní feia coquetejar l'arquitectura i l'escultura i, a vegades, les fonia en un sol diàleg i en una sola presència; per exemple, els arcs trilobats que podem trobar al mausoleu eren habituals a les seves arquitectures, com la de la Casa Navàs de Reus (1901) o l'Hospital de Sant Pau de Barcelona (1901-1930). Mentrestant, el Domènech heraldista explicava el passat de Catalunya a través dels escuts que guarden la tomba. En aquest monument no hi ha cap peça ni cap detall deixats a l'atzar, tots enalteixen i expliquen la grandesa de la figura de Jaume I.

como Jaime I, erigida con materiales nobles como el pórfido o de raíces tradicionales como el mosaico... Pero la personalidad poliédrica y excepcional del barcelonés hacía coquetear a la arquitectura con la escultura y, a veces, las fundía en un solo diálogo y en una sola presencia; por ejemplo, los arcos trilobulados, que podemos encontrar en el mausoleo, eran habituales en sus arquitecturas, como la de la Casa Navàs de Reus (1901) o el Hospital de Sant Pau de Barcelona (1901-1930). Mientras, el Domènech heraldista explicaba el pasado de Cataluña a través de los escudos que adornan la tumba. En este monumento no hay ninguna pieza ni ningún detalle dejado al azar: todo enaltece y explica la grandeza de la figura de Jaime I.

The artistic legacy in Tarragona of three great artists who came of age during the modernist years
L'héritage artistique tarragonais de trois grands artistes formés dans les années du modernisme

Josep Maria Jujol i Gibert

Josep Maria Jujol i Gibert (Tarragona, 1879-Barcelona, 1949) was an artist whose training and experiences were intimately intertwined with the years of Modernism. In 1906 he graduated as an architect; however, he would soon start to use a language that would make him unique. His journey would take him towards a unique expressionism, sometimes unclassifiable and at others heralding in new artistic horizons that presaged an original future approach to understanding art. Jujol was a totally rounded artist who excelled at painting, sculpture, architecture and the lesser arts, and for his capacity to

Josep Maria Jujol i Gibert

Josep Maria Jujol i Gibert (Tarragone, 1879-Barcelone, 1949) fut un des artistes qui se forma et vécut de près les années du modernisme. En 1906 il obtenait le diplôme d'architecte; bientôt il utiliserait un langage qui le ferait particulier et unique. Il avancerait vers une expression propre, parfois inclassable et d'autres fois il prévu de nouveaux horizons artistiques qui présageaient des regards particuliers vers l'avenir du jugement de l'art. Jujol fut un artiste complet grâce à sa maîtrise de la peinture, de la sculpture, de l'architecture, des arts mineurs et par sa capacité de transformation de matériaux et

transform materials and objects that had lost their original purpose; he brought them alive again with a new identity. He managed to radiate his profound religious faith thanks to the power of the colours he used to fill the walls and spaces with which he worked, through symbolism and allegory that concealed powerful spiritual values. Jujol also wanted his works to reflect and perpetuate his love for the land, for his city and for the elements that made up its character. Tarragona is indeed a very fortunate city to be able to transmit the oeuvre of this unique artist.

d'objets qui avaient perdu leur fonction originarie; il les faisait revivre avec une autre identité. Il arriva à irradier sa profonde foi religieuse grâce à la force des couleurs qui couvraient les murs et les pièces qu'il travaillait, au moyen de symbolismes et d'allégories qui cachaient des puissantes valeurs spirituelles. Jujol voulait aussi exprimer et perpétuer dans ses œuvres son estime envers sa terre, sa ville et les éléments qui forment son caractère. Tarragone est une ville très chanceuse de pouvoir transmettre l'œuvre de cet artiste particulier.

Antoni Gaudí i Cornet

Another architect also worked in Tarragona who would not take too long to demonstrate that his own personal way of organizing volumes and spaces was unusual, extraordinary and exciting. For this architect, walls needed to be bursting with colour and movement, and preferably enhanced with artisan techniques; and he sought many of the ideas that inspired him in Nature. When it came to putting them in practice, however, his creations consumed

Antoni Gaudí i Cornet

À Tarragone y treballa aussi un autre architecte qui ne tarderait pas trop d'années à démontrer que sa façon de classer les volumes et les espaces était extraordinaire, peu courante et passionnée. Pour lui, les murs devaient être recouverts de couleur et de mouvement et il fallait les illuminer préférentiellement avec des techniques artisanales; il recherchait dans la nature une bonne partie des lois qui régissaient son inspiration. Au moment de la pratique, cependant, ses créations dévoraient et brisaient les paradigmes

and ruptured the established aesthetic and architectural paradigms and his originality stunned and overwhelmed patrons, critics and detractors alike. Long before he dreamt up such masterworks as the Batlló House (1904-1906) and the Milà House (1906-1910), Antoni Gaudí i Cornet (1852-1926), who at that time was a young, recently-qualified architect of 26, moved to Tarragona where he left a series of very early works in the chapel known at that time as the Mares de Jesús-Maria.

esthétiques et architectoniques établis, et son originalité exultait et frappait les mécènes, les critiques et les détracteurs contemporains. Bien avant de concevoir des œuvres si magistrales comme la Maison Batlló (1904-1906) ou la Maison Milà (1906-1910) Antoni Gaudí i Cornet (1852-1926), qui en ce temps-là était un jeune à peine licencié de vingt-six ans, se déplaça à Tarragone où il laissa tout un ensemble d'œuvres très précoces de sa production à la chapelle, appelée en ce temps-là, des Mares de Jesús-Maria.

Lluís Domènech i Montaner

Another of the great names from Tarragonan Modernism is Lluís Domènech i Montaner (Barcelona, 1849-1923). Domènech, as an outstanding professional and advocate of architecture (it's worth remembering that he was a lecturer at the Barcelona School of Architecture for more than four decades) is recognised as an artist whose unique language and expressionism managed to transmit the spirit and essence of Catalanism. The Tomb of Jaume I also incorporates these factors and furthermore it reveals the personality of its creator in all its glory; it shows the man as an advocate of the history of his land, so who better to create a tomb for a king such as Jaume I, built using no-

Lluís Domènech i Montaner

Une autre des grands noms du modernisme tarragonais est Lluís Domènech i Montaner (Barcelone, 1849-1923). Domènech, en tant que bon professionnel et divulgateur de l'architecture, (on ne doit pas oublier qu'il fut pendant plus de quarante ans professeur de l'École d'Architecture de Barcelone), il est reconnu comme un artiste qui réussirait à la doter d'une expression et d'un langage propre qui relierait à la transmission de l'esprit et l'essence catalanes. Le Mausolée de Jaume I incorpore aussi ses pensées, et découvre la personnalité de son auteur dans toute sa splendeur; il montre l'homme défenseur de l'histoire de sa terre, c'est pourquoi il élabore une tombe pour un roi tel que Jaume I, construite avec des maté-

ble materials such as porphyry and traditional techniques like mosaic... But the exceptional multifaceted nature of the Barcelonan architect meant that he flirted with architecture and sculpture, sometimes forging them in a single dialogue and a single presence; for example the three-lobed arches that you can see in the tomb were a regular feature of his architectural work, such as the Navàs House in Reus (1901) and the Hospital of Sant Pau in Barcelona (1901-1930). Meanwhile, the heraldic facet of Domènech explains Catalonia's past through the coats of arms that embellish the tomb. There is not a single item or a single detail left to chance in this monument; all of them exalt and elucidate the greatness of Jaume I.

riaux nobles comme le porphyre ou des matériaux d'origine traditionnelle comme la mosaïque... Cependant, la personnalité polyédrique et exceptionnelle du Barcelonais, faisait minauder l'architecture et la sculpture et, parfois, il les fondait en un seul dialogue et en une seule présence, par exemple les arcs triconques, que nous pouvons trouver au mausolée, étaient habituels dans ses architectures comme la Maison Navàs de Reus (1901) ou l'Hôpital de Sant Pau de Barcelone (1901-1930). En même temps, le Domènech héraldiste expliquait le passé de la Catalogne au moyen des blasons qui garnissent la tombe. Ce monument n'a aucune pièce ni aucun détail laissé au hasard, ils exaltent tous et expliquent la grandeur de la figure de Jaume I.

El Teatre Metropol

Josep Maria Jujol va adaptar, l'any 1908, les instal·lacions de l'escola del Patronat de l'Obrer fins a convertir-les en un teatre construït amb uns criteris decoratius i simbòlics poc habituals. Entre l'espai que salvava el desnivell entre dos carrers hi emplaçà la platea, la boca de l'escenari i dos pisos superiors de butaques. L'esquelet de l'edifici era per a Jujol un vaixell que conduïa tots els fidels del seu interior, els espectadors, cap als mars de la salvació. Per això a l'interior hi ha un seguit d'elements que recorden al visitant aquesta idea: baranes treballades com les dels vaixells, passamans que són agulles de teixir xarxes, dedicatòries a la Mare de Déu; a les escales, peixos i una quilla de vaixell que ens situa al fons del mar. Jujol es podia permetre el luxe de trencar tot tipus d'esquemes.

Tant a l'interior com a l'exterior hom pot trobar finestres, colors i espais que disten de l'estètica normativa d'un teatre; de fet, aplicant el seu llenguatge plàstic l'artista s'anticipava unes dècades a l'ús de llenguatges que resultarien tan innovadors com quan ell va construir el seu particular vaixell en forma de teatre.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

els espectadors, hacia los mares de la salvación. Por ello en el interior hay una serie de elementos que recuerdan al visitante esta idea: barandillas trabajadas como las de los barcos, pasamanos que son agujas de tejer redes, dedicatorias a la Virgen; en las escaleras, peces y una quilla de barco que nos sitúa en el fondo del mar. Jujol se podía permitir el lujo de romper cualquier esquema. Tanto en el interior como en el exterior encontramos ventanas, colores y espacios que distan de la estética normativa de un teatro; de hecho, aplicando su lenguaje plástico el artista se anticipaba unes décadas al uso de lenguajes que resultarían tan innovadores como cuando construyó su particular barco en forma de teatro.

El Teatro Metropol

Josep Maria Jujol adaptó en 1908 las instalaciones de la escuela del Patronato del Obrero hasta convertirlas en un teatro construido con unos criterios decorativos y simbólicos poco habituales. Entre el espacio que salvaba los desniveles entre dos calles colocó la platea, la boca del escenario y dos pisos superiores de butacas. El esqueleto del edificio era para Jujol un barco que conducía a todos los fieles de su interior,

The Metropol Theatre

In 1908, Josep Maria Jujol adapted the facilities of the Workers' Guild School into a theatre, following some rather unusual symbolic and decorative criteria. Using the space that spanned the different levels between the two streets he positioned the stage, the stalls and two upper stories of seats. Jujol envisaged the skeleton of the building as a boat transporting the faithful inside it – the audience – towards salvation. The interior thus featured a series of elements underlining this concept to visitors: balustrades worked like those on boats, handrails representing the needles used to weave nets, dedications to the Mother of God; on the stairs there were fish and the keel of a boat resting on the bottom of the sea. Jujol allowed himself the luxury of weaving in all kinds of patterns. Both inside and outside you can find windows, colours and spaces that shun the standard aesthetics of a theatre; in applying his own plastic language, the artist showed himself to be decades ahead of languages that would be just as innovative as when he built his own personal vessel in the form of a theatre.

Le Théâtre Metropol

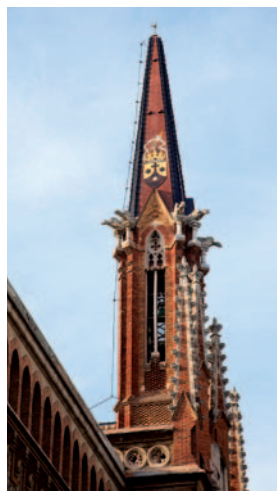
Josep Maria Jujol adapta, l'an 1908, les installations de l'école du Patronat de l'Obrer, en un Théâtre, construit avec des critères décoratifs et symboliques peu habituels. Entre l'espace qui sauvait la dénivellation entre deux rues il y plaça le parterre, la bouche de la scène et deux étages supérieurs de places. Le squelette de l'immeuble était pour Jujol un navire qui conduisait tous les fidèles de son intérieur, les spectateurs, vers les mers du salut. C'est pourquoi à l'intérieur nous trouvons plusieurs éléments qui rappellent au visiteur cette idée : des rampes travaillées telles que celles des navires, des mains courantes qui sont des aiguilles pour tisser les filets, des dédicaces à la Mare de Déu; dans les escaliers, des poissons, une quille de navire qui nous situe au fond de la mer. Jujol pouvait se payer le luxe de briser tous les schémas. Tant à l'intérieur qu'à l'extérieur, on peut trouver des fenêtres, des couleurs et des espaces qui sont loin de l'esthétique normative d'un théâtre, en fait en appliquant son langage plastique, l'artiste était en avance de quelques décennies dans l'utilisation de langages qui se révéleraient si innovateur que lorsqu'il construisit son navire particulier en forme de théâtre.

El cambril del convent dels Pares Carmelites Descalços

El 1896 es col·locava la primera pedra del convent, al terra de l'espai que ocupa l'altar major. Amb forma de paral·lelogram, disposa de planta baixa, que amaga un pati que és un claustre, i té quatre pisos d'altura, quan inicialment en va tenir tres (més la planta baixa), ideats per l'arquitecte Pau Monguió i Segura. Els seus murs es treballaren amb totxo i paredat. Però de l'edifici perduren dos elements arquitectònics molt especials que el fan encara més singular: l'agulla amb què tanca la façana i la llanterna del cambril que Josep Maria Jujol va alçar el 1918. La llanterna del cambril que sobresortia de l'altar inferior dedicat a la Mare de Déu del Carme és l'únic element que ha sobreviscut a tots els infortunis històrics que ha sofert el convent. A sota d'aquest fràgil element hi havia l'altar i el tresor de la Mare de Déu, punt molt estimat pels tarragonins i del qual no en queda res. El cambril, aixecat el 1918, es perfila com una agulla que descansa sobre una base poligonal formada per obertures apuntades finides en uns coloms que el vigilan. Al convent s'hi formaren molts joves de la ciutat. Però el conjunt sempre serà recordat perquè allí s'hi va fabricar la famosa Aigua del Carme des del 1909 fins als anys vuitanta del mateix segle.

El camarín del convento de los Padres Carmelitas Descalzos

En 1896 se colocó la primera piedra del convento, en el suelo del espacio que ocupa el altar mayor. En forma de paralelogramo, dispone de planta baja, que oculta un patio que es un claustro, y tiene cuatro pisos de altura, cuando inicialmente tuvo tres (más la planta baja), ideados por el arquitecto Pau Monguió i Segura. Sus muros se trabajaron con ladrillo y paredes de mampostería. Pero del edificio perduran dos elementos arquitectónicos muy especiales que lo hacen todavía más singular: la aguja con la que cierra la fachada y la linterna del camarín que Josep Maria Jujol erigió en 1918. La linterna del camarín, que sobresalía del altar inferior dedicado a la Virgen del Carmen, es el único elemento que ha sobrevivido a todos los infortunios históricos que ha experimentado el convento. Bajo este frágil elemento se encontraba el altar y el tesoro de la Virgen, punto muy querido por los tarraconenses y del cual no queda nada. El camarín, erigido en 1918, se perfila como una aguja que descansa sobre una base poligonal formada por aperturas terminadas en palomas que lo vigilan. En el convento se formaron muchos jóvenes de la ciudad. Pero el conjunto siempre será recordado porque en él se fabricó la famosa Agua del Carmen desde 1909 hasta los años ochenta del mismo siglo.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The shrine of the Convent of the Barefoot Carmelites

The first stone of the convent was laid in 1896, on the land which would be occupied by the high altar. In the shape of a parallelogram, it had a ground floor housing a patio which was a cloister, and four stories when initially it was planned to have three (plus the ground floor), conceived by architect Pau Monguió i Segura. The walls were built from masonry. But there are two very special architectural features in the building that make it even more unique: the spire which tops of the façade and the lantern in the shrine that Josep Maria Jujol raised in 1918. The lantern in the shrine that presided over the lower altar dedicated to the Mother of God of Carmen is the only element that has survived all the historical misfortunes to which the convent has been subjected. Underneath this fragile element stood the altar and the treasure of the Mother of God, an element much-loved by the people of Tarragona of which nothing remains. The shrine, which was built in 1918, takes the form of a spire resting on a polygonal base formed by pointed apertures finishing in columns protecting it. Many young people from the city were educated at the convent, but the building will always be remembered because it was here that the famous Aigua del Carme (medicine) was manufactured from 1909 through to the 1980s.

La loge du couvent des Pères Carmélites Dechaussés

En 1896 était posé la première pierre du couvent, au sol de l'espace qu'occupe le maître-autel. Il a la forme d'un parallélogramme et elle dispose d'un sous-sol, qui cache une cour qui est un cloître, à quatre étages de haut et à l'origine il en avait trois (plus le rez-de-chaussée), conçus par l'architecte Pau Monguió i Segura. Ses murs sont travaillés avec des briques et des murages. Cependant, le bâtiment a toujours deux éléments architectoniques très spéciaux qui le font d'autant plus singulier : l'aiguille avec laquelle il ferme la façade et la lanterne de la loge qu'éleva Josep Maria Jujol en 1918. La lanterne de la loge qui dépassait l'autel inférieur dédié à la Mare de Déu del Carme est le seul élément qui a survécu à toutes les calamités historiques que le couvent a souffert. Sous cet élément fragile il y avait l'autel et le trésor de la Mare de Déu, point très apprécié par les Tarragonais et duquel il n'en reste rien. La loge, élevée en 1918, se profile comme une aiguille qui repose sur une base polygonale formée par des ouvertures pointues finies avec des pigeons qui surveillent. De nombreux jeunes de la ville se formèrent au couvent. Cependant, l'ensemble sera toujours remémoré car on y fabriqua la célèbre Eau du Carme de 1909 aux années quatre-vingt du même siècle.

La capella de l'església de Sant Francesc

església de Sant Francesc és un edifici de les primeries del segle XVIII, encara que ha estat reformat i reconstruït en diverses ocasions al llarg de la seva història. En una de les capelles laterals del costat de l'Epístola, la més propera a l'altar, hi ha pintures i esgrafats de Josep Maria Jujol. És un espai de dimensions reduïdes en el qual el treball pictòric vol recordar els set-cents anys de la mort de sant Francesc, que va tenir lloc l'any 1226; per això, el 1926 es reformava la capella. La particular manera jujoliana de fer-ho va consistir a dibuixar aus, ocells i garlandes plenes de fulles i fruits que s'instal·len pels angles de la volta d'aresta del sostre o guarneixen les fornícules avui buides de santa Elisabet, reina d'Hongria i de sant Lluís, rei de França. L'execució plàstica de les pintures es deu al pintor Pau Cornadó. Embelleix la capella una llum dissenyada per Jujol i dut a terme a la serralleria de Ramon Magarolas Sanet i cedida a la parròquia pels hereus d'aquest darrer.

La capilla de la iglesia de Sant Francesc

La iglesia de Sant Francesc es un edificio de principios del siglo XVIII, aunque ha sido reformado y reconstruido en diversas ocasiones a lo largo de su historia. En una de las capillas laterales del lado de la Epístola, la más cercana al altar, hay pinturas y esgrafiados de Josep Maria Jujol. Es un espacio de dimensiones reducidas en el que el trabajo pictórico quiere recordar los setecientos años de la muerte de san Francisco, que tuvo lugar en 1226; por este motivo, en 1926 se reformó la capilla. La particular manera jujoliana de hacerlo consistió en dibujar aves, pájaros y guirnaldas llenas de hojas y frutos que se instalan por los ángulos de la bóveda de aristas del techo o adornan las hornacinas hoy vacías de santa Elisabet, reina de Hungría y de san Luis, rey de Francia. La ejecución plástica de las pinturas se debe al pintor Pau Cornadó. Embellece la capilla una lámpara diseñada por Jujol, elaborada en la cerrajería de Ramon Magarolas Sanet y cedida a la parroquia por los herederos de este último.

The chapel of the church of St. Francis

The church of St. Francis dates from the early 18th century and has been renovated and rebuilt on various occasions during its lifetime. One of the lateral chapels alongside the Epistle, the one closest to the altar, features paintings and engravings by Josep Maria Jujol. It is a very small space in which the artwork evokes the seven hundred years since the death of St. Francis, in 1226, because the chapel was renovated in 1926. The uniquely Jujolian methodology consisted of painting birds and garlands of leaves and fruit in the angles of the groin vault on the ceiling and decorating the niche with portraits of St. Elizabeth, the queen of Hungary, and St. Louis, the King of France. The actual painting was done by Pau Cornadó. The chapel is further embellished by a light designed by Jujol which was made at Ramon Magarolas Sanet's smithy and gifted to the parish church by the latter's heirs.

La chapelle de l'église de Sant Francesc

L'église de Sant Francesc est un bâtiment du début du XVIIIème siècle, bien qu'il ait été rénové et reconstruit à plusieurs reprises au long de son histoire. Dans une des chapelles latérales du côté de l'épître, la plus proche de l'autel, il y a des peintures et des sgraffites de Josep Maria Jujol. C'est un espace de petites dimensions où le travail pictural veut remémorer les sept cent ans de la mort de Saint-François, qui eut lieu l'an 1226, c'est pourquoi en 1926 la chapelle fut rénovée. La particulière manière de l'auteur de la faire consista en dessiner des oiseaux, des festons pleins de feuilles et de fruits qui s'installent par les angles de la voûte d'arêtes du plafond ou garnissent les niches aujourd'hui vides de Sainte Elisabet, reine d'Hongrie et de Saint Louis, roi de France. L'exécution plastique des peintures est œuvre du peintre Pau Cornadó. La chapelle embellit la lampe conçue par Jujol, forgée à la serrurerie de Ramon Magarolas Sanet et cédée à la paroisse par les héritiers de celui-ci.

La Casa Ximenis

TÀCTIL COMUNICACIÓ

Josep Maria Jujol va reformar la casa del doctor Ximenis, canonge de la catedral, l'any 1914. De l'edifici en destaca la resolució de la façana, que emmarca les finestres i les portes amb esgrafiats, o la presentació de les obertures, que varien a cada pis. Totes les baranes, excepte l'horitzontal del terrat, es feren amb ferro nuat. Jujol va instal·lar uns seients als angles de les balconades, com si fossin festejadors, recurs que inclouria més tard a la Casa Bofarull dels Pallaresos.

La Casa Ximenis

Josep Maria Jujol reformó la casa del doctor Ximenis, canónigo de la catedral, en 1914. Del edificio destaca la resolución de la fachada, que emmarca las ventanas y las puertas con esgrafiados, o la presentación de las aperturas, que varían en cada piso. Todas las barandillas, excepto la horizontal del tejado, se realizaron en hierro anudado. Jujol instaló unos asientos en los ángulos de las balconadas, como si fueran poyos laterales, recurso que incluiría más tarde en la Casa Bofarull de Els Pallaresos.

The Ximenis House

Josep Maria Jujol refurbished the house of Doctor Ximenis, the canon of the Cathedral in 1914. Noteworthy features of the building include the way the façade has been finished with sgraffito framing the windows and doors, and the differences in the apertures on each floor. The balustrades are made from knotted iron except for the horizontal one on the roof. Jujol installed seats in the balcony angles as if they were lateral supports, a trick he would use at a later date in the Bofarull dels Pallaresos house.

La Maison Ximenis

Josep Maria Jujol réforma la Maison du docteur Ximenis, chanoine de la cathédrale l'an 1914. Du bâtiment est à remarquer la résolution de la façade qui encadre les fenêtres et les portes avec des sgraffites ou la présentation des ouvertures changeantes à chaque étage. Les rampes sont en fer noué excepté la rampe horizontale de la terrasse. Jujol y installa des sièges aux angles des balcons, comme étant des bancs de pierre, ressource qu'il utiliserait plus tard à la maison Bofarull des Pallaresos.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

L'església de Sant Llorenç del Gremi de Pagesos de Sant Llorenç i Sant Isidre

esprés de la Guerra Civil l'església gòtica va perdre moltes de les seves imatges religioses. El cunyat de Josep Maria Jujol, Ramon Gibert Mosella, que era membre del Gremi de Pagesos de Sant Isidre, vinculària l'artista amb el temple. Les diverses obres jujolianes que serva l'edifici són molt tardanes dins de la producció de l'artista. Per exemple, el pas del Sant Sepulcre és del 1942, de fusta i abillat amb una capa d'or fi. Com a fuster hi participà Lluís Àvila i el daurador fou Enric Roca; la signatura del mestre es troba als peus del Sant Crist. Un any després ideava el pas de la Pietat, del 1943, amb els mateixos col·laboradors anteriors. Josep Maria Martisella, l'escultor, convertiria el rostre de la Mare de Déu en una reproducció del de l'esposa de Jujol, Teresa Gibert. Jujol s'implicà en l'execució d'altres obres molt significatives per al temple: la bandera del gremi del 1942, la medalla del gremi del 1940 de bronze o els penons de la Pietat i el del Sant Sepulcre o la bandera del Sant Sepulcre del 1944. En alguns dels brodats també hi participaren les cunyades de l'artista tarragoní.

La iglesia de Sant Llorenç del Gremio de Payeses de Sant Llorenç y Sant Isidre

Tras la Guerra Civil, la iglesia gòtica perdió muchas de sus imágenes religiosas. El cuñado de Josep Maria Jujol, Ramon Gibert Mosella, que era miembro del Gremio de Payeses de Sant Isidre, vinculària al artista con el templo. Las diversas obras jujolianas que conserva el edificio son bastante tardías dentro de la producción del artista. Por ejemplo, el paso del Santo Sepulcro es de 1942, de madera, y aparece ataviado con una capa de oro fino. Como carpintero participó Lluís Àvila, y el dorador fue Enric Roca; la firma del maestro se encuentra a los pies del Santo Cristo. Un año después ideaba el paso de la Piedad, de 1943, con los mismos colaboradores anteriores; Josep Maria Martisella, el escultor, convirtió el rostro de la Virgen en una reproducción del de la esposa de Jujol, Teresa Gibert. Jujol se implicó en la ejecución de otras obras muy significativas para el templo: la bandera del gremio de 1942, la medalla del gremio de 1940 de bronce o los pendones de la Piedad y el Santo Sepulcro o la bandera del Santo Sepulcro de 1944. En algunos bordados también participaron las cuñadas del artista tarraconense.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The church of St. Laurence for the farmer's guild of St. Laurence and St. Isidre

After the Civil War, Gothic churches had lost many of their religious images. Josep Maria Jujol's brother-in-law, Ramon Gibert Mosella, who was a member of the Farmers' Guild of St. Isidre, was responsible for bringing in the artist to work on the church. The different Jujolian features in the building came very late in the artist's career. For example, the step of the Holy Sepulchre dates from 1942, in wood adorned with a thin layer of gold, involving carpenter Lluís Àvila and gilder Enric Roca; the master's signature can also be found in the feet of Christ. A year later he created the step of Mercy, in 1943, with the same craftsmen as before, and Josep Maria Martisella, the sculptor, turned the face of the Mother of God into a replica of Jujol's wife, Teresa Gibert. Jujol was also involved in executing other very significant works in the church: the guild's banner in 1942, the guild's medal in 1940 in bronze, and the standard of Mercy and the banner of the Holy Sepulchre in 1944. The sisters-in-law of the Tarragonan artist were also involved in some of the embroidery work.

L'église de Sant Llorenç du Gremi de Pagesos de Sant Llorenç et Sant Isidre

Après la Guerre Civile l'église perdit beaucoup de ses images religieuses. Le beau-frère de Josep Maria Jujol, Ramon Gibert Mosella, qui était membre du Gremi de Pagesos (Corporation de Paysans) de Sant Isidre, rattacherait l'artiste au temple. Les différentes œuvres de l'auteur présentes dans le bâtiment sont très tardives par rapport à la production de l'artiste. Par exemple, le char de Sant Sepulcre est de l'an 1942, en bois et habillé avec une couche d'or fin, en tant que menuisier y participa Lluís Àvila et en tant que doreur Enric Roca; la signature du maître se trouve aux pieds du Saint Christ. Un an après il conçut le char de la Pietat, en 1943, avec les mêmes collaborateurs précédents, Josep Maria Martisella, le sculpteur, transformerait le visage de la Mare de Déu en une reproduction de l'épouse de Jujol, Teresa Gibert. Jujol fut impliqué dans l'exécution d'autres œuvres très significatives pour le temple : le drapeau de la corporation de 1942, la médaille de la corporation de 1940 en bronze ou les étendards de la Pietat, celui du Sant Sepulcre, ou le drapeau du Sant Sepulcre de 1944. Dans certaines des broderies y participèrent aussi les belles-soeurs de l'artiste tarraconais.

El santuari de Nostra Senyora del Sagrat Cor

Horari de culte: dies feiners, dissabtes i vigílies, 19.00 h

diumenges i festius de precepte, 12.30 h

Horario de culto: días laborables, sábados y vísperas, 19.00 h
domingos y festivos de precepto, 12.30 h

Horaire de messes : jours ouvrables, samedis et veilles de
jours fériés, 19h00 - dimanches et jours fériés officiels, 12h30

Church service: week days, Saturdays and eves, 7pm
Sundays and days of obligation, 12.30pm

TÀCTIL COMUNICACIÓ

ntiga església de les monges de la Congregació de Jesús-Maria. Tarragona té el privilegi d'haver estat la primera ciutat on la Verge Maria rebé culte sota la nova advocació (1857, Issoudoun, França) de Nostra Senyora del Sagrat Cor i, alhora, de fruit de les úniques obres documentades d'Antoni Gaudí que es conserven a les comarques tarragonenes: el *manifestador* (1879), de fusta sobredaurada i d'enormes proporcions, recolzat sobre columna marmòria, i l'*altar* (1880) amb la gruixuda taula o *mensa* i un antependi format per tres espais quadrats que allotgen bustos angèlics emmarcats per columnes. L'església d'estil neogòtic (1879) és un espai de tres naus subdividit per dotze columnes de ferro colat. Recordà la capella del palau episcopal d'Astorga (Lleó), encomanada pel bisbe Joan Bta. Grau Vallespinós a Gaudí. Disposa també de cor i cambril on, al tambor de la volta, es poden observar els arcs catenaris gaudinians encerclant repertoris pictòrics. Se'n desconeix l'autor, si bé no hi ha dubte que hi pogués intervenir Gaudí. Amb els estralls de la Guerra Civil (1936 - 1939), el temple fou profanat i desaparegueren la primitiva imatge de la Verge, el sagrari, l'extraordinari cadiratge conventual, també de Gaudí, i el manifestador: l'actual és una rèplica exacta feta per Ferran de Castellarnau.

El santuario de Nuestra Señora del Sagrado Corazón

Antigua iglesia de las monjas de la Congregación de Jesús-María. Tarragona tiene el privilegio de haber sido la primera ciudad donde la Virgen María recibió culto bajo la nueva advocación (1857, Issoudoun, Francia) de Nuestra Señora del Sagrado Corazón y a la vez, de disfrutar de las únicas obras documentadas de Antoni Gaudí que se conservan en las comarcas tarraconenses: el manifestador (1879), de madera sobredorada y de enormes proporciones, apoyado sobre columna marmórea, y el altar (1880), con la gruesa mesa o mensa y un antependio formado por tres espacios cuadrados que alojan bustos angélicos enmarcados por columnas. La iglesia de estilo neogótico (1879) es un espacio de tres naves subdividido por doce columnas de hierro colado. Recuerda a la capilla del palacio episcopal de Astorga (León), encargada por el obispo Joan Bta. Grau Vallespinós a Gaudí. Dispone también de coro y camarín, donde, en el tambor de la bóveda, se pueden observar los arcos de catenaria gaudinianos rodeando repertorios pictóricos. Se desconoce su autor, si bien no hay duda de que Gaudí pudo intervenir. Con los estragos de la Guerra Civil (1936 - 1939), el templo fue profanado y desaparecieron la primitiva imagen de la Virgen, el sagrario, la extraordinaria sillería conventual, también de Gaudí, y el manifestador: el actual es una réplica exacta realizada por Ferran de Castellarnau.

The Sanctuary of Our Lady of the Sacred Heart

The old church of the sisters of the Congregation of Jesús-Maria. Tarragona has the privilege of having been the first city where the Virgin Mary was worshipped under the new dedication (1857, Issoudoun, France) of Our Lady of the Sacred Heart, and, at the same time, to enjoy the only documented works by Antoni Gaudí remaining in the province of Tarragona: the *manifestador* dating from 1879 (where the Holy Sacrament is held), made from gilded wood of enormous proportions, resting on a marble column, and the *altar* (1880) with its thick table or *mensa*, and a frontal made up of three quadrants holding the busts of angels framed by columns. The Neo-Gothic style church (1879) has three naves subdivided by twelve cast iron columns. It reminds us of the chapel of the Episcopal Palace of Astorga (León), commissioned to Gaudí by Bishop Joan Bta. Grau Vallespinós. It also has a choir and a shrine where, in the vault of the tambour, you can see Gaudí's catenary arches encircling pictorial series. The actual artist is unknown, though there is no doubt that Gaudí was involved. During the destruction of the Civil War (1936-1939), the church was profaned and the early image of the Virgin, the tabernacle, the extraordinary conventual seating, also by Gaudí, and the *manifestador* all disappeared; the current one is an exact replica made by Ferran de Castellarnau.

Le Sanctuaire de Notre Dame du Sacré Cœur

Ancienne église des religieuses de la Congregació de Jesús-Maria. Tarragona a le privilège d'avoir été la première ville où la Vierge Marie reçut le culte sous le nouveau vocable (1857, Issoudoun, France) de Notre Dame du Sacré Cœur et, en même temps, jouir des seules oeuvres documentées d'Antoni Gaudí conservées dans la région de Tarragona : le manifestador (on y expose de manière solennelle le custode qui contient l'hostie) (1879), en bois surdoré et d'énormes proportions, appuyé sur une colonne marmoréenne, et l'autel (1880) avec la grosse table ou mensa, et un frontal formé par trois espaces carrés qui logent des bustes angéliques encadrés par des colonnes. L'église de style néogothique (1879), est un espace à trois nefs subdivisé en douze colonnes en fonte. Elle rappelle la chapelle du palais épiscopale d'Astorga (León), commandée par l'évêque Joan Bta. Grau Vallespinós à Gaudí. Elle dispose aussi d'un chœur et d'une loge où, au tambour de la voûte, on peut observer les arcs caténaires gaudiniens encerclant des répertoires picturales. On ne connaît pas son auteur, bien qu'il n'y ait pas de doute de la possible intervention de Gaudí. Avec les ravages de la Guerre Civile (1936-1939), le temple fut profané et disparaissait la primitive image de la Vierge, le sanctuaire, les extraordinaires stalles conventuelles, aussi de Gaudí, et le manifestador: l'actuel est une réplique exacte faite par Ferran de Castellarnau.

El Mausoleu de Jaume I

TÀCTIL COMUNICACIÓ

uís Domènech i Montaner va usar la simbologia d'una nau per allotjar les despulles del rei Jaume I. No és una nau qualsevol, és una nau summament bella i luxosa, de pòrfir i guarnida amb mosaics. La tomba la guien dues escultures; un àngel a popa i una figura femenina a proa; elles transporten el rei de la vida terrenal a una d'espiritual. Per damunt del fèretre hi ha un dosseret suportat per quatre columnes cilíndriques a cada costat rematades per pinacles; la seva base és fràgil, reposen al damunt de les onades per les quals avança la nau reial. Domènech i Montaner va deixar constància, des de la base on descansa la tomba fins a l'interior del dosseret, i gràcies al treball escultòric i a l'ús dels mosaics, de quins eren els símbols que caracteritzaren el rei Jaume I: les seves corones i els seus escuts, que parlaven de les seves conquestes i dels seus reialmes. Malgrat que la Comissió de Monuments de Tarragona va encomanar el mausoleu l'any 1906 l'obra no descansaria al seu lloc actual fins al 1992, després de buscar-li el millor emplaçament.

El Mausoleo de Jaime I

Lluís Domènech i Montaner utilizó la simbologia de una nave para alojar los restos del rey Jaime I. No es una nave cualquiera, es una nave sumamente bella y lujosa, de pòrfido y decorada con mosaicos. La tumba está guiada por dos esculturas: un ángel a popa y una figura femenina a proa; ambas transportan al rey de la vida terrenal a la vida espiritual. Por encima del féretro hay un doselete soportado por cuatro columnas cilíndricas a cada lado rematadas por pináculos; su base es frágil, reposan encima de las olas por las que avanza la nave real. Domènech i Montaner dejó constancia, desde la base donde descansa la tumba hasta el interior del doselete, y gracias al trabajo escultórico y al uso de los mosaicos, de cuáles eran los símbolos que caracterizaron al rey Jaime I: sus coronas, sus escudos, que narraban sus conquistas, y sus reinos. A pesar de que la Comisión de Monumentos de Tarragona encargó el mausoleo en 1906, la obra no descansó en su lugar actual hasta el año 1992, tras buscar el mejor emplazamiento para ella.

The tomb of King Jaume I

Lluís Domènech i Montaner used the symbolism of a single vessel to house the remains of King Jaume I. This is not just any vessel; it is an eminently beautiful and luxurious one of porphyry adorned with mosaic. The tomb is escorted by two sculptures, an angel at the stern and a female figure at the prow, carrying the King from earthbound to spiritual life. In front of the tomb is a canopy supported by four cylindrical columns on each side topped off with pinnacles; their base is fragile and rests on the waves on which the royal vessel advances. Through the sculptural and mosaic work from the base on which the tomb rests to the interior of the canopy, Domènech i Montaner made the symbols that characterized King Jaume I very clear: his crowns and his coats of arms that spoke of his conquests and his realms. Although the Monuments Commission of Tarragona commissioned the tomb in 1906, the work was not actually installed in its final resting place until 1992 after the best placement had been identified.

Le mausolée de Jaume I

Lluís Domènech i Montaner utiliza la simbologia d'una nef pour y loger les dépouilles du roi Jaume I. Ce n'est pas une nef quelconque, c'est une nef extrêmement belle et luxueuse, en porphyre et garnie avec des mosaïques. La tombe est guidée par deux sculptures: un ange à poupe et à proue une figure féminine, elles transportent le roi de la vie terrestre à une vie spirituelle. Au-dessus du cercueil il y a un dais supporté par quatre colonnes cylindriques, de chaque côté, finies avec des pinacles; leur base est fragile et elle reposent sur les vagues par lesquelles avance le navire royal. Domènech i Montaner y laisse un témoignage, depuis la base où repose la tombe jusqu'à l'intérieur du dais, et grâce au travail sculptural et à l'utilisation de mosaïques, de quels étaient les symboles qui caractérisaient le roi Jaume I: ses colonnes, ses blasons qui parlaient de ses conquêtes et de ses empires. Bien que la Commission de Monuments de Tarragone commanda le mausolée l'an 1906, l'œuvre ne reposerait à son espace actuel qu'en 1992 après avoir recherché le meilleur emplacement.

L'ostensori de la catedral

ostensori, elaborat l'any 1922, substituïa una altra peça d'orfebreria del segle xv desapareguda durant la Guerra del Francès. L'artífex del dibuix d'aquesta custòdia fou el barceloní Bernadí Martorell i Puig, l'arquitecte del convent de les Teresianes aixecat a la Rambla tarragonina. Aquesta obra es va dur a terme a la Fàbrica d'Argenteria Sanosa i Companyia de Barcelona amb els argenters Miralles i Baguers. L'ostensori, ideat amb evidents rastres d'estètica neogòtica, es compon d'un baldaquí, d'un seient, de l'ostensori pròpiament dit, d'una corona i d'una carrossa. Es troba a la capella del Corpus Christi (al claustre de la catedral).

El ostensorio de la catedral

El ostensorio, elaborado en el año 1922, sustituía a otra pieza de orfebrería del siglo xv desaparecida durante la Guerra del Francés. El artífice del dibujo de esta custodia fue el barcelonés Bernadí Martorell i Puig, el arquitecto del convento de las Teresianas levantado en la Rambla tarraconense. Esta obra se realizó en la Fábrica de Platería Sanosa y Compañía de Barcelona con los argenteros Miralles y Baguers. El ostensorio, ideado con evidentes rastros de estética neogótica, se compone de un baldaquín, de un asiento, del ostensorio propiamente dicho, de una corona y de una carroza. Se encuentra en la capilla del Corpus Christi (en el claustro de la catedral).

TÀCTIL COMUNICACIÓ

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The Cathedral monstrance

The monstrance, made in 1922, replaced another piece of silverwork dating from the 15th century which disappeared during the French War. The artist who worked on the monstrance was Barcelonan Bernadí Martorell i Puig, the architect of the Convent of the Teresian Order on the Rambla in Tarragona. The work was carried out at the Sanosa i Companyia Silverworks in Barcelona by silversmiths Miralles and Baguers. The monstrance, conceived along obvious Neo-Gothic lines, consists of a canopy, a seat, the monstrance itself, a crown and a ceremonial carriage. It can be found in the Chapel of Corpus Christi (in the Cathedral's cloister).

L'ostensoir de la Cathédrale

L'ostensoir, élaboré en 1922, remplaçait une autre pièce d'orfèvrerie du XVème siècle disparue pendant la Guerre du Français. L'artisan du dessin de cette custode fut le Barcelonais Bernadí Martorell i Puig, l'architecte du couvent des Teresianes construit à la Rambla tarragonaise. Cette œuvre fut portée à terme à l'Usine d'Orfèvrerie Sanosa i Companyia de Barcelone par les orfèvres Miralles et Baguers. L'ostensoir, conçu avec des traces évidentes d'esthétique néogothique, est formé d'un baldaquin, un siège, l'ostensoir proprement dit, une couronne et une carrosse. Il se trouve à la Chapelle du Corpus Christi (au cloître de la Cathédrale).

El Seminari

TÀCTIL COMUNICACIÓ

El Seminari és un edifici de grans dimensions que inclou detalls d'aspecte medieval. L'hem de situar, però, dins d'un repertori d'elements i trets premodernistes. L'any 1883 August Font i Carreras havia dibuixat els plànols per al Seminari, encara que sembla que també hi participà Pau Monguió i Segura. Les obres de l'edifici s'acabaren el 1888. Darrere d'una robusta façana de pedra, de marcada simetria formada per la planta baixa i tres pisos i dues torres laterals, s'hi vertebren les estances, abans aules d'estudi per als seminaristes, i les sales pròpies d'un internat. La tipologia de finestres varia a la planta baixa, als dos pisos superiors i al darrer; algunes es guarniren amb motlures que representen caps d'animals o persones. Té dos claustres; un d'ells amaga una petita joia arquitectònica del segle XIII, la capella de Sant Pau, encara que cal descobrir una altra estança poc coneguda del vell internat, la seva capella.

El Seminario

El Seminario es un edificio de grandes dimensiones que incluye detalles de aspecto medieval. Pero debemos situarlo dentro de un repertorio de elementos y rasgos premodernistas. En 1883 August Font i Carreras había dibujado los planos del Seminario, aunque parece que también participó en esta tarea Pau Monguió i Segura. Las obras del edificio concluyeron en 1888. Tras una robusta fachada de piedra, de marcada simetría formada por la planta baja y tres pisos y dos torres laterales, se vertebaban sus estancias, antes aulas de estudio de los seminaristas, y las salas propias de un internado. La tipología de ventanas varía en la planta baja, en los dos pisos superiores y en el último; algunas de ellas se decoraron con molduras que representan cabezas de animales o de personas. Tiene dos claustros; uno de ellos esconde una pequeña joya arquitectónica del siglo XIII, la capilla de Sant Pau, aunque hay que descubrir otra estancia poco conocida del viejo internado, su capilla.

The Seminary

The Seminary is a large building with certain medieval details. However, it should be positioned within a series of pre-Modernist elements and features. In 1883, August Font i Carreras had drawn up the plans for the Seminary, though it appears that Pau Monguió i Segura was also involved. Work on the building was completed in 1888. A robust stone façade with a marked symmetry made up of a ground floor, three other floors and two side towers leads off to the rooms, previously the classrooms of the seminarians, and the other rooms typical of a boarding establishment. The windows vary between the different floors, some of them ornamented with mouldings representing the heads of animals or people. It has two cloisters; one housing a little architectural gem from the 13th century, the chapel of St. Paul, and another little-known room that is well worth discovering, the chapel of the old seminary.

Le Séminaire

Le Séminaire est un bâtiment de grandes dimensions qui présente des détails d'aspect médiéval. Cependant, nous devons le situer dans un répertoire d'éléments et de traits prémodernistes. L'an 1883 August Font i Carreras avait dessiné les plans du Séminaire, bien qu'il semblerait que Pau Monguió i Segura y participa aussi. Les travaux du bâtiment concluent en 1888. Derrière la façade robuste en pierre, à symétrie marquée formée du rez-de-chaussée et de trois étages et deux tours latérales s'y structurent ses pièces, autrefois des salles de cours des séminaristes et les salles propres d'un internat. La typologie des fenêtres varie au rez-de-chaussée, aux deux étages supérieurs et au dernier étage; certaines d'entre elles furent garnies avec des moulures qui représentent des têtes d'animaux ou de personnes. Il a deux cloîtres; l'un d'entre eux cache un petit bijou architectonique du XIIIème siècle, la chapelle de Sant Pau, bien que l'on doive découvrir une autre pièce peu connue du vieil internat, sa chapelle.

L'escorxador

la ciutat de primers de segle xx li feien falta diversos edificis públics que la fessin socialment i econòmicament més moderna i operativa. Un d'ells fou l'escorxador, situat a la part alta, a recer de l'antiga muralla romana. L'obra es va dur a terme entre els anys 1899 i 1901 seguint els plànols de Josep Maria Pujol i de Barberà. Una tanca de ferro forjat permet l'accés als murs del vell escorxador, aixecats en forma d'U, elaborats bàsicament amb obra de maçoneria i totxo. A l'edifici es pot veure com el totxo embelleix i separa les finestres de remats triangulars del primer pis o crea unes finestres cegues al pis superior. La plaça pública annexa a l'edifici havia estat l'espai dedicat als corralers d'aquest servei. Avui dia l'escorxador conté les dependències del Rectorat de la Universitat Rovira i Virgili.

El matadero

La ciudad de principios del siglo xx necesitaba diversos edificios públicos que la hicieran social y económicamente más moderna y operativa. Uno de ellos fue el matadero, situado en la parte alta, al abrigo de la antigua muralla romana. La obra se realizó entre los años 1899 y 1901 siguiendo los planos de Josep Maria Pujol i de Barberà. Una valla de hierro forjado permite el acceso a los muros del viejo matadero, erigidos en forma de U, elaborados básicamente con obra de mampostería y ladrillo. En el edificio se puede ver cómo el ladrillo embellece y separa las ventanas de remates triangulares del primer piso o crea unas ventanas ciegas en el piso superior. La plaza pública anexa al edificio había sido el espacio dedicado a los corrales de este servicio. Hoy en día el matadero acoge las dependencias del Rectorado de la Universidad Rovira i Virgili.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The Slaughterhouse

At the beginning of the 20th century the city needed various public buildings to modernize and improve its economic and social viability. One of these was the Slaughterhouse, located in the upper part of the city in the lee of the old Roman walls. The building was constructed between 1899 and 1901 following the plans of Josep Maria Pujol i de Barberà. A wrought iron gate gives access to the walls of the old Slaughterhouse, raised in a U-shape and primarily made from masonry and brick. You can see how the brick was used to embellish and demarcate the building's windows, with triangular finishes on the first floor and creating blind windows on the second. The public square adjacent to the building was used to house the pens. Today the Slaughterhouse contains the offices of the Vice-Chancellor of the Rovira i Virgili University.

L'Abattoir

A la ville du début du XXème siècle il lui fallait plusieurs bâtiments publics qui la rendirent plus moderne et opérative socialement et économiquement. L'un d'entre eux fut l'Abattoir situé dans la vieille ville à l'abri de l'ancienne muraille romaine. L'œuvre fut portée à terme entre 1899 et 1901 selon les plans de Josep Maria Pujol i de Barberà. Une clôture métallique permet l'accès aux murs du vieil Abattoir, construits en forme d'U, élaborées essentiellement avec des travaux de maçonnerie et de briques. Dans le bâtiment on peut observer comme la brique embellit et sépare les fenêtres aux finitions triangulaires du premier étage ou crée des fausses fenêtres à l'étage supérieur. La place publique annexe au bâtiment, avait été les cours de ce service. Aujourd'hui, l'Abattoir loge les dépendances du Rectorat de l'Université Rovira i Virgili.

La Casa Ripoll

TACTIL COMUNICACIÓ

any 1913 l'arquitecte Josep Maria Pujol i de Barberà va situar la casa gairebé en un mirador natural de la ciutat, tot mirant al mar, amb una tipologia que recorda la d'un castell que va tenir vida en algun conte. La casa pertanyia a la família del senyor Leandro Ripoll; tots els membres s'hi desplaçaven des de Barcelona per passar l'estiu. L'edifici original era molt més gran que l'actual i oferia una estètica que avui ens costa d'endevinar per certs canvis constructius soferts l'any 1970. Al conjunt no hi faltaren la casa dels servents, un camp de tennis, els horts, les cavallerisses, l'espai per als carruatges... La vella mansió continua desprenent molta força plàstica: cal observar la diversa tipologia de finestres del primer edifici, tancades per motlures i amb faixes verticals guarnides amb esgrafats. L'edifici de la part oposada (en direcció a la muralla) conserva, a la façana que mira a mar, parts originals com una tribuna, un coronament curvilini treballat amb trencadís i una cúpula poligonal amb mansards elegantment acabada amb trencadís de diversos colors.

La Casa Ripoll

En 1913 el arquitecto Josep Maria Pujol i de Barberà situó la casa casi en un mirador natural de la ciudad, mirando al mar, con una tipología que recuerda a la de un castillo que tuvo vida en algún cuento. La casa pertenecía a la familia del señor Leandro Ripoll; todos sus miembros se desplazaban a ella desde Barcelona para veranear. El edificio original era mucho mayor que el actual y ofrecía una estética que hoy nos cuesta adivinar por ciertos cambios constructivos experimentados en 1970. Al conjunto no le faltó la casa del servicio, un campo de tenis, los huertos, las caballerizas, el espacio para los carruajes... La vieja mansión continúa desprendiendo mucha fuerza plástica: hay que observar la diversa tipología de ventanas del primer edificio, cerradas por molduras y con fajas verticales decoradas con esgrafiados. El edificio de la parte opuesta (en dirección a la muralla) conserva, en la fachada que mira al mar, partes originales como una tribuna, una coronación curvilínea trabajada con trencadís (especie de mosaico realizado con fragmentos cerámicos irregulares unidos con mortero típico de la arquitectura modernista) y una cúpula poligonal con mansardas elegantemente acabada con trencadís de diversos colores.

The Ripoll House

The architect Josep Maria Pujol i de Barberà positioned the house, in 1913, almost on one of the city's natural viewing points, looking out over the sea in style reminiscent of a fairytale castle. The house belonged to the family of Leandro Ripoll from Barcelona who used to spend their summer holidays there. The original building was much bigger than the current one and its original appearance is difficult for us to envisage today because of the changes made to the construction in 1970. The complex also included the servants' quarters, a tennis court, allotments, stables and space for the carriages... The old mansion still contains many artistic features: it is worth noting the different window styles on the first floor, featuring mouldings and vertical sashes adorned with sgraffito. On the opposite part of the building (towards the wall) the façade that looks out to sea still has some original features such as the upper gallery, a curvilinear pinnacle made from *trencadís* (a type of mosaic made from irregularly-sized fragments of ceramic placed directly into wet mortar, typical of Modernist architecture) and a polygonal dome with mansards elegantly finished with multicoloured *trencadís*.

La Maison Ripoll

L'architecte Josep Maria Pujol i de Barberà situa la maison, en 1913, presque sur un belvédère naturel de la ville, aux vues sur la mer avec une typologie qui rappelle celle d'un château qui eut une vie dans quelque conte. La maison appartenait à la famille de M. Leandro Ripoll où il passait l'été provenant de Barcelone. Le bâtiment d'origine était beaucoup plus grand que l'actuel et offrait une esthétique qu'aujourd'hui nous avons du mal à deviner à cause de certains changements constructifs soufferts en 1970. L'ensemble ne manquait pas de la maison des domestiques, d'un court de tennis, des jardins potagers, des écuries, de l'espace pour les carrosses... La vieille demeure dégage encore beaucoup de force plastique : il convient d'observer la différente typologie de fenêtres du premier bâtiment, fermées par des moulures et aux bandeaux verticaux garnis avec des sgraffites. Le bâtiment du coté opposé (en direction de la muraille) conserve, à la façade tournée vers la mer, des éléments originaux comme une tribune, un couronnement curviligne façonné avec trencadís (mosaïque formée de fragments céramiques irréguliers unis avec du mortier, typique de l'architecture moderniste) et une coupole polygonale aux mansardes finie élégamment avec des petit morceaux de céramique de plusieurs couleurs.

La barana del Balcó del Mediterrani

er als tarragonins és quasi una obligació passejar per la Rambla i anar a “tocar ferro” al Balcó del Mediterrani. Aquest fet implica arribar, tot passejant reposadament, fins a la barana que va dissenyar Ramon Salas i Ricomà el 1889. Abans de la seva construcció hi havia un mur que limitava el passeig de les Palmeres amb l'espadat que separava els camps de cultiu als seus peus i la línia del mar. La denominació del balcó es deu a Emili Castelar, president de la Primera República Espanyola, que el va batejar així en visitar Tarragona el 1863.

La barandilla del Balcón del Mediterráneo

Para los tarraconenses es casi una obligación pasear por la Rambla e ir a tocar ferro («tocar hierro») al Balcón del Mediterráneo. Este hecho implica llegar paseando reposadamente hasta la barandilla que diseñó Ramon Salas i Ricomà en 1889. Antes de su construcción había un muro que limitaba el paseo de las Palmeres con el acantilado que separaba los campos de cultivo a sus pies y la línea del mar. La denominación del balcón se debe a Emili Castelar, presidente de la Primera República Española, quien lo bautizó con este nombre en su visita a Tarragona en 1863.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The railings of the 'Balcony of the Mediterranean'

For Tarragona natives it is almost obligatory to take a stroll along the Rambla and “tocar ferro” (touch the iron) of the Balcony of the Mediterranean. This involves a leisurely stroll as far as the railings designed by Ramon Salas i Ricomà in 1889. Before they were built there was a wall which demarcated the Passeig de les Palmeres and the scarp separating the crop fields at its feet and the line of the sea. The name of the balcony was thought up by Emili Castelar, the president of the First Spanish Republic, who christened it thus when he visited Tarragona in 1863.

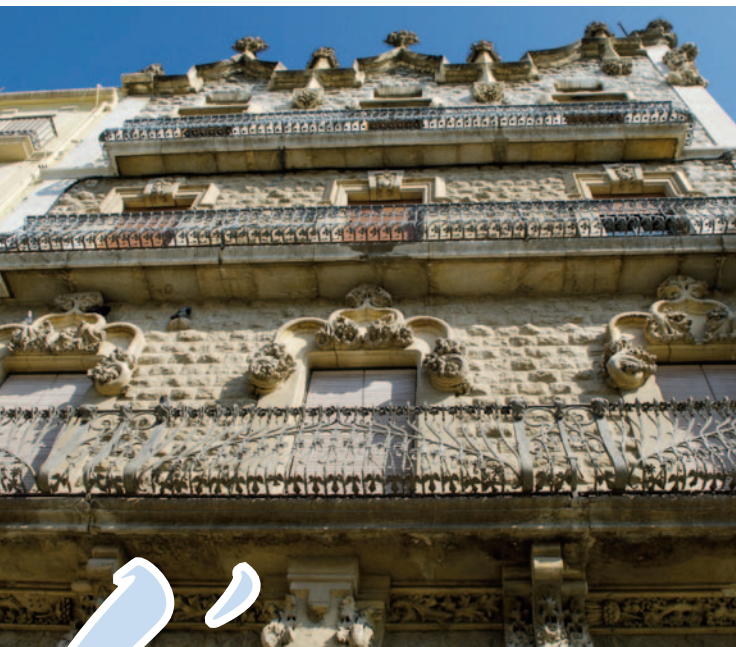
La balustrade du Balcon de la Méditerranée

Pour les Tarragonais c'est presque une obligation se promener dans la Rambla et aller à “tocar ferro” (toucher du fer) au Balcon de la Méditerranée. Ce fait implique atteindre, en se promenant tranquillement, la balustrade que dessina Ramon Salas i Ricomà en 1889. Avant sa construction, il y a avait un mur qui limitait la promenade des Palmeres avec la côte escarpée qui séparait les champs de culture à ses pieds et la ligne de la mer. La dénomination du balcon est due à Emili Castelar, président de la première République Espagnole qui la baptisa ainsi lors de sa visite à Tarragone en 1863.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

La Casa Salas

PEP ESCODA

arquitecte tarraconí Ramon Salas i Ricomà bastí la seva pròpia casa, l'any 1907, usant codis que categoritzaren els modernistes, com ara el dibuix d'elements historicistes. La casa, de planta baixa i tres alçades, és cantonera: té carreus encoixinats tallats de manera que proporcionen un volum especial als dos murs. Una tribuna cantonera separa i uneix l'angle de les parets i alhora indica quin era el pis principal de l'edifici. A mesura que els pisos adquirien alçada, els seus finestrals i les seves motllures disminuïen i canviaven de presentació. El tancament de la façana resulta més imaginatiu gràcies als pinacles que trenquen la seva horitzontalitat.

La Casa Salas

El arquitecto tarraconense Ramon Salas i Ricomà erigió su propia casa en 1907 usando códigos que categorizaron a los modernistas, como por ejemplo el dibujo de elementos historicistas. La casa, de planta baja y tres alturas, es rinconera: tiene sillares almohadillados tallados de manera que proporcionan un volumen especial a los dos muros. Una tribuna rinconera separa y une el ángulo de las paredes y, a la vez, indica cuál era el piso principal del edificio. A medida que los pisos adquirían altura, sus ventanales y sus molduras disminuían y cambiaban de presentación. El cerramiento de la fachada resulta más imaginativo gracias a los pináculos que rompen su horizontalidad.

The Salas House

The Tarragonan architect Ramon Salas i Ricomà built his own house in 1907 using the building codes that typified the Modernists, such as the depiction of historical elements. The house, comprising a ground floor and three stories, stands on a corner and its edge is faced in ashlar stones cut to give a special volume to the two walls. A gallery on the corner both separates and unites the angle of the walls and at the same time indicates the main floor of the building. As the stories rise, their windows and mouldings diminish in size and change in appearance. The cladding of the façade is made more imaginative by the pinnacles breaking up its horizontality.

La Maison Salas

L'architecte tarraconais Ramon Salas i Ricomà bâtit sa propre maison, l'an 1907, en utilisant les codes qui caractérisaient les modernistes, tels que le dessin d'éléments historicistes. La maison, avec rez-de-chaussée et trois étages, fait coin : elle a des pierres de taille bossées taillées de manière qu'elles proportionnent un volume spécial aux deux murs. Une tribune qui fait coin sépare et relie l'angle des murs et indique en même temps quel était l'étage principal du bâtiment. A mesure que les étages acquéraient de l'hauteur, leurs fenêtres panoramiques et leurs moulures diminuent et changent de présentation. La fermeture de la façade s'avère plus imaginative grâce aux pinacles qui brisent son horizontalité.

PEP ESCODA

La Casa Bofarull

any 1920 Josep Maria Pujol i de Barberà va idear per a les germanes Bofarull una casa d'habitatges que feia xamfrà amb la Rambla Nova i amb el carrer Sant Agustí. A les dues façanes s'hi van aplicar un seguit de recursos ornamentals molt usuals en altres edificis particulars de la ciutat: cases que preferien dues façanes, articulades com una frontissa, en aquesta ocasió fines faixes verticals pengen de cercles que embelleixen balcons, tribunes, fulles i flors repartides per les baranes de ferro i finestres ressaltades amb poderoses motllures.

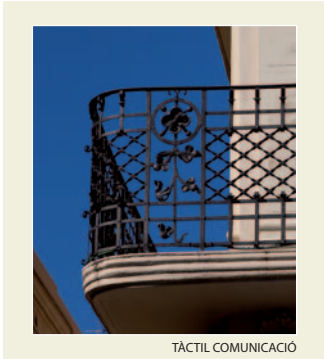
TÀCTIL COMUNICACIÓ

The Bofarull House

Josep Maria Pujol dreamt up an apartment house on the corner between Rambla Nova and Carrer Sant Agustí for the Bofarull brothers in 1920. On both façades he applied a series of ornamental features which were very common on other private buildings in the city: houses that preferred two façades, structured from a central 'hinge', in this case featuring thin vertical sashes hanging from circles which embellish the balconies and galleries, with leaves and flowers distributed along the iron railings and windows enhanced by strong mouldings.

La Maison Bofarull

Josep Maria Pujol conçut pour les sœurs Bofarull, l'an 1920 une maison d'habitations qui faisait angle avec la Rambla Nova et avec la rue Sant Agustí. Aux deux façades on y appliqua tout un suivi de ressources très usuelles dans d'autres bâtiments particuliers de la ville : des maisons qui préféraient deux façades, articulées comme une charnière ; à cette occasion des bandeaux fins verticaux qui pendent de cercles qui embellissent des balcons, des tribunes, des feuilles et des fleurs distribuées par les balustrades en fer et les fenêtres ressorties avec des moulures robustes.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

La Casa Bofarull

En 1920 Josep Maria Pujol i de Barberà ideó para las hermanas Bofarull una casa de viviendas que hacía esquina con la Rambla Nova y la calle Sant Agustí. En ambas fachadas se aplicaron una serie de recursos ornamentales muy usuales en otros edificios particulares de la ciudad: casas que preferían dos fachadas, articuladas como una bisagra, en esta ocasión finas fajas verticales cuelgan de círculos que embellecen balcones, tribunas, hojas y flores repartidas por las barandillas de hierro y ventanas ressaltadas con poderosas molduras.

El convent de les Teresianes

(Col·legi Santa Teresa de Jesús)

TÀCTIL COMUNICACIÓ

a façana d'aquest edifici té un poder d'atracció molt evident. Les dimensions de l'edifici senyalen la importància i la bona acollida que tenien les monges teresianes a les primeries de segle a la ciutat. El color vermellós dels murs, aconseguit a base de l'aplicació del maó, i la inclusió d'arcs parabòlics a la seva porta d'accés parlen un llenguatge manifestament modernista. L'edifici el dibuixà un destacat deixeble d'Antoni Gaudí, Bernadí Martorell i Puig; diverses circumstàncies van fer que les obres s'iniciessin el 1922 i no acabessin fins al 1949. Al vestíbul del monument hi ha unes columnes que tenen un clar record gaudinià. Després d'aquest espai hi ha la capella del convent, benedicida el 1926. Avui el convent ja no té inter-nat, funciona com a escola.

El convento de las Teresianas (Colegio Santa Teresa de Jesús)

La fachada de este edificio tiene un poder de atracción muy evidente. Las dimensiones del edificio indican la importancia y la buena acogida que tenían las monjas teresianas a principios de siglo en la ciudad. El color rojizo de los muros, logrado a base de la aplicación del ladrillo, y la inclusión de arcos parabólicos en su puerta de acceso hablan un lenguaje manifestamente modernista. El edificio lo dibujó un destacado discípulo de Antoni Gaudí, Bernadí Martorell i Puig; distintas circunstancias hicieron que las obras se iniciaran en 1922 y no terminaran hasta 1949. En el vestíbulo del monumento hay unas columnas que tienen un claro recuerdo gaudiniano; tras este espacio se encuentra la capilla del convento, bendecida en 1926. Actualmente el convento ya no tiene internado, funciona como colegio.

The convent of the Teresian order (Collegiate of St. Theresa of Jesus)

The façade of this building is very evidently eye-catching. The dimensions of the building underline its importance and the high regard that the Teresian nuns enjoyed in the city at the start of the century. The reddish colour of the walls, achieved by applying adobe, and the inclusion of parabolic arches at the entrance evince an evidently Modernist language. The building was planned by a notable disciple of Antoni Gaudí, Bernadí Martorell i Puig; various circumstances led to work being started in 1922 but not finished until 1949. In the vestibule of the monument there are some columns that have an obvious Gaudí connection, and further on is the convent's chapel which was blessed in 1926. The convent is no longer inhabited and now functions as a school.

Le couvent des Teresianes (École de Sainte Thérèse de Jésus)

La façade de ce bâtiment a un pouvoir d'attrait très évident. Les dimensions du bâtiment signalent l'importance et le bon accueil qu'avaient les religieuses de Sainte Thérèse au début du siècle à la ville. La couleur rougeâtre des murs, obtenue à base de l'application de la brique, et l'inclusion d'arcs parabólics à sa porte d'accés parlent un langage manifestement moderniste. Le bâtiment fut dessiné par un disciple remarquable d'Antoni Gaudí, Bernadí Martorell i Puig; plusieurs circonstances firent que les travaux débutèrent en 1922 et ne conclurent qu'en 1949. Dans le hall du monument il y a des colonnes qui ont un clair souvenir gaudinien, après cet espace il y a la chapelle du couvent, bénie en 1926. Aujourd'hui le couvent n'a plus d'internat, il fonctionne comme école.

La Casa del doctor Aleu

La casa del metge Aleu la va dibuixar l'arquitecte Josep Maria Pujol i de Barberà l'any 1927. Malgrat aquesta data tan tardana per al modernisme, Pujol va voler que l'aparença i guarniment de la casa seguissin la tendència artística que durant anys ell havia argumentat en la seva pràctica arquitectònica. L'edifici consta de planta baixa, dues altures superiors i un darrer cos afegit que va arribar l'any 1988.

La Casa del doctor Aleu

La casa del doctor Aleu la dibujó el arquitecto Josep Maria Pujol i de Barberà en 1927. A pesar de esta fecha tan tardía para el modernismo, Pujol quiso que el aspecto y la decoración de la casa siguieran la tendencia artística que durante años había argumentado en su práctica arquitectónica. El edificio consta de planta baja, dos alturas superiores y un último cuerpo añadido que llegó en el año 1988.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The House of Doctor Aleu

The house of Doctor Aleu was designed by architect Josep Maria Pujol i de Barberà in 1927. Though this was a very late date for Modernism, Pujol wanted the appearance and ornamentation of the house to follow the artistic trends that he had championed in his architectural practice for so many years. The building consists of a ground floor, two further stories, and a final floor which was added in 1988.

La Maison du médecin Aleu

La maison du médecin Aleu la dessina l'architecte Josep Maria Pujol i de Barberà l'an 1927. En dépit de cette date si tardive pour le modernisme, Pujol voulut que l'apparence et garniture de la maison suive la tendance artistique qu'il avait argumenté pendant des années dans sa pratique architectonique. Le bâtiment se compose de rez-de-chaussée, deux étages et un dernier corps ajouté l'an 1988.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

L'edifici de la Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació

actual edifici de la Cambra de Comerç el va dissenyar Antoni Pujol Sevil l'any 1929, com a edifici privat, encomanat per les senyores Puig Àvila. En aquella data en què hom ja deixava enrere els postulats modernistes, a l'edifici hi ha encara alguns elements que recuperen alguns dels referents del moviment, per això, malgrat les línies més classicistes de l'edifici, s'inclou en aquesta ruta. Aquests són el treball de la part superior de la cúpula, de regust medieval, de l'angle que separa les dues façanes de l'edifici, tancada per un penell de ferro forjat; la barana que tanca el conjunt (format per planta baixa i tres pisos superiors) es va elaborar amb pedra artificial amb la inclusió d'animals fantàstics afrontats. Els dos detalls tanquen definitivament un moviment artístic que a la ciutat encara cuejava quan feia temps que el noucentisme explicava per tot Catalunya l'art vigent amb uns altres criteris estètics.

El edificio de la Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación

El actual edificio de la Cámara de Comercio lo diseñó Antoni Pujol Sevil en 1929 en calidad de edificio privado, encargado por las señoras Puig Àvila. En aquella época en la que todo el mundo dejaba ya atrás los postulados modernistas, el edificio todavía presenta algunos elementos que recuperan algunos de los referentes del movimiento; por ello, a pesar de sus líneas muy classicistas, se incluye en esta ruta. Son el trabajo de la parte superior de la cúpula, de regusto medieval, del ángulo que separa las dos fachadas del edificio, cerrada por una veleta de hierro forjado; la barandilla que cierra el conjunto (formado por planta baja y tres pisos superiores) se elaboró con piedra artificial con la inclusión de animales fantásticos afrontados. Ambos detalles cierran definitivamente un movimiento artístico que en la ciudad todavía coleaba cuando hacía tiempo que el noucentisme explicava por toda Cataluña el arte vigente con otros criterios estéticos.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The headquarters of the Chamber of Commerce, Industry and Shipping

The current Chamber of Commerce building was designed by Antoni Pujol Sevil in 1929 as a private building, commissioned by the Puig Àvila family. At that time, though people were already starting to abandon Modernism, the building still has certain features that touch on Modernist principles, so despite the more classical lines of the building it is included in this route. These features include the work on the upper part of the dome, with a Medie-

val air, the angle that separates the two façades of the building, topped by a wrought-iron weather vane. And the balustrade that tops off the whole (which consists of a ground floor and three upper stories) is made from artificial stone featuring fantastical beasts face affronty. These two details put the definitive finishing touches to an artistic movement that was still nascent in the city while *Noucentisme* had for some time been proliferating all over Catalonia with other aesthetic criteria.

Le bâtiment de la Chambre de Commerce, Industrie et Navigation

L'actuel bâtiment de la Chambre de Commerce fut conçu par Antoni Pujol Sevil l'an 1929, en tant que bâtiment privé, commandé par mesdames Puig Àvila. A cette époque, où les postulats modernistes sont laissés en arrière, le bâtiment présente encore quelques éléments qui récupèrent certains de ses référents, c'est pourquoi, en dépit des lignes plus classicistes du bâtiment, il est inclut sur cet itinéraire. Il s'agit du travail de la part supérieure de la coupole, d'air médiéval, de l'angle qui sépare les deux façades du bâtiment, fermée par une girouette en fer forgé. Et la balustrade qui ferme l'ensemble (composé de rez-de-chaussée et trois étages supérieurs) fut élaborée en pierre artificielle avec l'inclusion d'animaux artificiels affrontés. Les deux détails ferment définitivement un mouvement artistique qui n'avait pas encore terminé bien qu'il fit longtemps que le noucentisme expliquait déjà dans toute la Catalogne l'art en vigueur avec d'autres critères esthétiques.

La Casa Rabadà o Casa Vallvé

arquitecte Alfons Barba Miracle va dibuixar l'any 1918 una casa per al seu amic el doctor Àngel Rabadà Mayné en un espai en què encara hi havia solars buits per construir. Al darrere de la casa hi havia un jardí i l'hort. El metge, a banda de per les seves activitats polítiques, era conegut per ser un dels primers que va usar els raig X a Tarragona. Altre cop es treballa una façana amb un modernisme d'arrels secessionistes, molt equilibrat estèticament a la planta baixa i al primer pis i més pesat i valent al segon pis i al coronament de l'edifici.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

La Casa Rabadà o Casa Vallvé

El arquitecto Alfons Barba Miracle dibujó en 1918 una casa para su amigo el doctor Àngel Rabadà Mayné en un espacio en el que todavía había solares vacíos para construir. Tras la casa había un jardín y el huerto. El médico, aparte de por sus actividades políticas, era conocido por ser uno de los primeros doctores que usó los rayos X en Tarragona. De nuevo se trabaja una fachada con un modernismo de raíces secessionistas, estéticamente muy equilibrado en la planta baja y en el primer piso y más pesado y valiente en el segundo piso y en la coronación del edificio.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The Rabadà, or Vallvé, House

In 1918, architect Alfons Barba Miracle designed a home for his friend, Doctor Àngel Rabadà Mayné, in an area where there were still some available plots of land. Behind the house there was a garden and an orchard. As well as his political activities, the doctor was also known for being one of the first physicians to use X-rays in Tarragona. Once again, the façade was created in a Modernist style with Secessionist roots, featuring a very balanced aesthetic on the ground and first floors and a heavier and bolder appearance on the second floor and the top of the building.

La Maison Rabadà ou Maison Vallvé

L'architecte Alfons Barba Miracle dessina l'an 1918 une maison pour son ami le docteur Àngel Rabadà Mayné dans un espace où il y avait encore des terrains vides pour construire. Derrière la maison il y avait un jardin et un potager. Le médecin, outre ses activités politiques, était aussi connu parce qu'il fut l'un des premiers à utiliser les rayons X à Tarragone. On travaille à nouveau une façade avec un modernisme aux racines sécessionnistes, très équilibré esthétiquement au rez-de-chaussée et au premier étage et plus lourd et brave au deuxième étage et au couronnement du bâtiment.

La Casa Porta Mercadé

TÀCTIL COMUNICACIÓ

vegades el modernisme sabia com transmetre a l'exterior dels edificis certa calma. Els recursos ornamentals es fonien amb els arquitectònics per tal de crear una unitat compositiva. Així, en aquesta casa tota l'ornamentació conflueix a suavitzar els murs. Els recursos per aconseguir-ho són diversos: simulació del dibuix dels carreus, els balcons ondulats que cedeixen el protagonisme de les formes geomètriques usades en el coronament de la casa, les faixes verticals que inclouen medallons, les cintes que limiten l'emmarcament de la data de l'aixecament de l'habitatge. Per cert, la casa, dibuixada pel prolífic arquitecte Josep Maria Pujol i de Barberà, fou la primera de la ciutat que va emprar bigues de ciment armat.

La Casa Porta Mercadé

A veces el modernismo sabía cómo transmitir en el exterior de los edificios cierta calma. Los recursos ornamentales se fundían con los arquitectónicos para crear una unidad compositiva. Así, en esta casa toda la ornamentación confluye al suavizar los muros. Los recursos para lograrlo son diversos: simulación del dibujo de los sillares, los balcones ondulados que ceden el protagonismo de las formas geométricas usadas en la coronación de la casa, las fajas verticales que incluyen medallones, las cintas que limitan el marco de levantamiento de la vivienda. Por cierto, la casa, dibujada por el prolífico arquitecto Josep Maria Pujol i de Barberà, fue la primera de la ciudad que utilizó vigas de cemento armado.

The Porta Mercadé House

Sometimes, Modernism was able to convey a certain tranquility to house exteriors. Ornamental features were combined with architectural ones to create a harmony of composition. Thus in this house, all the ornamentation converges in tempering the walls. Various features are used to achieve this effect: the simulated painting on the ashlar stones, the undulating balconies that leave the starring role to the geometric shapes used to top off the house, the vertical sashes featuring medallions, the ribbons surrounding the date plaque commemorating when the house was built. Also, the house, designed by prolific architect Josep Maria Pujol i de Barberà, was the first one in the city to use reinforced concrete beams.

La Maison Porta Mercadé

Parfois le modernisme savait comment transmettre à l'extérieur des bâtiments un certain calme. Les ressources ornamentales se fondaient avec celles architectoniques afin de créer une unité de composition. Ainsi, dans cette maison toute l'ornementation conflue à adoucir les murs. Les ressources pour y réussir sont plusieurs : simulation du dessin des pierres de taille, les balcons ondulés qui cèdent le protagonisme des formes géométriques utilisées dans le couronnement de la maison, les bandeaux verticaux qui incluent des médaillons, les bandes qui limitent l'encadrement de la date de construction du bâtiment. Au fait, la maison, dessinée par l'architecte prolifique Josep Maria Pujol i de Barberà, fut la première de la ville à utiliser des poutres en béton armé.

El Mercat Central

El 1915 Tarragona construïa l'edifici del Mercat Central, que centralitzava els diversos punts de venda repartits per la ciutat. L'espai triat per aixecar un rectangle de 75 m de llarg i 35 d'amplada fou l'antiga plaça del Progrés. L'arquitecte Josep Maria Pujol i de Barberà va voler que a l'interior hi hagués columnes de ferro colat que eliminaven murs i donaven més llum i amplitud. Té tres naus reflectides a les façanes que donen a la plaça Corsini i al carrer Cristòfor Colom. L'arquitecte va incorporar la plàstica modernista que omplia de coqueteria i elegància els edificis coetanis; les reixes de les quatre portes d'accés, la tipologia de les lletres que presenten l'edifici o la coberta que es va revestir de ceràmica. El dibuix del Mercat fa pensar en el Mercat del Born de Barcelona o el vienes de la Karlsplatz d'Otto Wagner.

El Mercado Central

En 1915 se construyó en Tarragona el edificio del Mercado Central, que centralizaba los diversos puntos de venta repartidos por la ciudad. El espacio seleccionado para levantar un rectángulo de 75 m de largo y 35 de ancho fue la antigua plaza del Progrés. El arquitecto Josep Maria Pujol i de Barberà quiso que en el interior hubiera columnas de hierro colado, que eliminaban muros y proporcionaban más luz y amplitud. Tiene tres naves reflejadas en las fachadas que dan a la plaza Corsini y a la calle Cristófor Colom. El arquitecto incorporó la plástica modernista, que llenaba de coquetería y elegancia los edificios coetáneos; las rejas de las cuatro puertas de acceso, la tipología de las letras que presentan el edificio o la cubierta que se revistió de cerámica. El dibujo del Mercado recuerda al Mercado del Born de Barcelona o al vienés de la Karlsplatz de Otto Wagner.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The Central Market

In 1915, the Central Market edifice was built in Tarragona to centralize the different sales points distributed across the city. The space chosen to house this 75 x 35 metre rectangular structure was the old Plaça del Progrés. Architect Josep Maria Pujol i de Barberà wanted the interior to sport cast iron columns to get rid of walls and make it lighter and more spacious. It has three naves, mirrored in the three façades that give onto Plaça Corsini and Carrer Cristòfor Colom. The architect incorporated the Modernist plasticity that fills these contemporary buildings with flair and elegance; the bars on the four entrance doors, the typeface of the letters of the building's name and the ceramic-clad roof. The Market's design is reminiscent of the Born Market in Barcelona and the Viennese market in Karlsplatz Otto Wagner.

Le Marché Central

En 1915 Tarragone construisait le bâtiment du Marché Central, lequel centralisait les différents points de vente distribués dans la ville. L'espace choisi pour bâtir un rectangle de 75m de long et 35 de large, fut l'ancienne place du Progrés. L'architecte Josep Maria Pujol i de Barberà voulut qu'à l'intérieur il y ait des colonnes en fonte qui éliminaient les murs et donnaient plus de lumière et de largeur. Il a trois nefs reflétées sur les façades qui donnent sur la place Corsini et la rue Cristófor Colom. L'architecte incorpora la plastique moderniste qui remplissait de coquetterie et d'élégance les immeubles contemporains ; les grilles des quatre portes d'accés, la typologie des lettres que présente le bâtiment ou la couverture qui fut revêtu en céramique. Le dessin du Marché fait penser au Marché du Born de Barcelone ou au viennois de la Karlsplatz d'Otto Wagner.

La plaça de braus (Tàrraco Arena Plaça)

TÀCTIL COMUNICACIÓ

es grans dimensions de l'edifici, que es bastiria entre els anys 1883 i 1888, van fer que l'espai adjacent que l'envoltava canviés la seva fisonomia: es perderen camps de cultiu i restes de muralla, i alguns carrers van allargar el seu trajecte, com el de Gasòmetre. L'arquitecte Ramon Salas i Ricomà va repartir els 94 metres de diàmetre, 51 d'arena i els 32 d'alçada en una plaça que té planta baixa i dues alçades superiors. L'estètica de l'edifici es resol a través del dibuix que creen els finestrals geminats de mig punt treballats amb totxo envoltats de murs fets amb paredat. La inauguració de la plaça de braus el 1883 va anar a càrrec de dos insignes toreros del moment, Lagartijo i Frascuelo. Avui dia els seus usos són per celebrar-hi actes de tot tipus, des de concursos de castells a espectacles musicals.

La plaza de toros (Tàrraco Arena Plaça)

Las grandes dimensiones del edificio, que se erigiría entre los años 1883 y 1888, hicieron que el espacio adyacente que la rodeaba cambiara su fisonomía: se perdieron campos de cultivo y restos de muralla y algunas calles alargaron su trayecto, como la del Gasómetro. El arquitecto Ramon Salas i Ricomà repartió los 94 metros de diámetro, los 51 de arena y los 32 de altura en una plaza que tiene planta baja y dos alturas superiores. La estética del edificio se resuelve a través del dibujo que crean los ventanales geminados de medio punto trabajados con ladrillo rodeados de muros elaborados con mampostería. La inauguración de la plaza de toros, en 1883, estuvo a cargo de dos insignes toreros del momento, Lagartijo y Frascuelo. Hoy sus usos son la celebración de todo tipo de actos, desde concursos de castells (torres humanas) a espectáculos musicales.

The Bullring (Tàrraco Arena Plaça)

The huge size of this building, which was erected between 1883 and 1888, completely changed the physiognomy of the adjacent area, losing the crop fields and some remains of the wall, while certain streets were lengthened, such as the Gasòmetre. Architect Ramon Salas i Ricomà designed a building with a diameter of 94 metres, an arena of 51 metres and a height of 32 metres, with a ground level and two further stories. The building's design featured twin semi-arched windows in brick surrounded by plastered walls. The bullring was inaugurated in 1883 by two of the leading bullfighters of the time, Lagartijo and Frascuelo. It currently plays host to events of all types, from human castle competitions to concerts.

Les Arènes (Tàrraco Arena Plaça)

Les grandes dimensions du bâtiment, qui fut bâti entre 1883 et 1888, firent que l'espace adjacent qui l'entourait changea sa physionomie: on perdit des champs de culture, des restes de muraille et certaines rues prolongèrent leur trajet, comme celle de Gasòmetre. L'architecte Ramon Salas i Ricomà répartit les 94 mètres de diamètre, 51 d'arena et les 32 d'hauteur dans un espace qui a un rez-de-chaussée et deux étages supérieurs. L'esthétique du bâtiment est résout au moyen du dessin que créent les fenêtres panoramiques jumelées en plein cintre travaillées avec de la brique et entourés de murs faits en maçonnerie. L'inauguration des Arènes en 1883 fut dirigée par deux toreros éminents de l'époque, Lagartijo et Frascuelo. Aujourd'hui, il accueille des spectacles de tout type, des concours de castells (des tours humaines) ou des concerts.

La fàbrica de la Chartreuse

Is tarragonins associen ben aviat aquest nom a la beguda que elaboraren els pares cartoixans que provenien de França i que van estar a la ciutat, de manera continuada, des del 1902 fins al 1933. A banda del Chartreuse hi elaboraren medicaments en una fàbrica que abans havia estat tèxtil i una destil·leria. La Chartreuse va fer funcionar les destil·leries de la plaça dels Infants des del 1903 fins al 1989. Avui dia només es fabrica el licor a Voiron (França); el 90% de l'exportació ve a Tarragona, i per Santa Tecla es fa una edició especial i limitada amb la imatge gràfica de la festa a la contraetiqueta. No se sap exactament quan van intervenir els arquitectes Pau Monguió i Segura i Josep Maria Pujol i de Barberà en les reformes que es van executar a l'edifici. L'aparència del conjunt revela que el gran nombre de finestres, repartits en tres plantes, proporcionaven molta llum a un gran espai interior. Estèticament les tres plantes tancades per una teulada a dues aigües i una torre lateral s'embelliren per la presència del totxo que anima una composició que prioritzava la funcionalitat a l'ornamentació. Es preveu que l'edifici es destini a activitats culturals.

La fábrica de la Chartreuse

Los tarraconenses enseguida asocian este nombre a la bebida que elaboraron los padres cartujanos que provenían de Francia y que permanecieron en la ciudad, de manera continuada, desde 1902 hasta 1933. Aparte del Chartreuse elaboraron medicamentos en una fábrica que antes había sido textil y una destilería. La Chartreuse hizo funcionar las destilerías de la plaza dels Infants desde 1903 hasta 1989. Hoy en día solo se fabrica el licor en Voiron (Francia); el 90% de la exportación viene a Ta-

TÀCTIL COMUNICACIÓ

rragona, y por Santa Tecla se hace una edición especial y limitada con la imagen gráfica de la fiesta en la contraetiqueta. No se sabe exactamente cuándo intervinieron los arquitectos Pau Monguió i Segura i Josep Maria Pujol i de Barberà en las reformas que se ejecutaron en el edificio. El aspecto del conjunto revela que el gran número de ventanales, repartidos en tres plantas, proporcionaba mucha luz a un gran espacio interior. Estéticamente las tres plantas cerradas por un tejado a dos aguas y una torre lateral se embellecieron por la presencia del ladrillo, que anima una composición que priorizaba la funcionalidad antes que la ornamentación. Se prevé que el edificio se destine a actividades culturales.

The Chartreuse plant

This name has always been associated, especially for Tarragona natives, with the liqueur made by the Carthusian friars who came from France and settled in the city between 1902 and 1933. As well as the Chartreuse they made medicines in a plant that had formerly been a textile factory and distillery. The Chartreuse plant operated using the distilleries in Plaça dels Infants from 1903 until 1989. Today, the liqueur is only made in Voiron (France), with 90% of exports going to Tarragona and for Santa Tecla a special limited edition is made with the graphic image of the festival on the back label. It is not precisely known when the architects Pau Monguió i Segura and Josep Maria Pujol i de Barberà got involved in the renovation work on the building. The complex's exterior appearance reveals how the large number of windows spread over its three floors give the vast interior space a lot of natural light. Aesthetically, the three floors topped by a gabled roof with a side tower were embellished by exposed brick which encouraged a composition that prioritized functionality over ornamentation. The building is expected to be used for cultural activities.

L'usine de la Chartreuse

Le nom est associé bientôt par les Tarragonais, à la boisson élaborée par les pères chartreux provenant de la France et qui restèrent dans la ville, de manière continue, de 1902 à 1933. Mis à part la Chartreuse ils y élaborèrent des médicaments dans une usine qui autrefois avait été une usine textile et une distillerie. La Chartreuse a fait fonctionner les distilleries de la Place des Infants de 1903 à 1989. Aujourd'hui, la liqueur est produite uniquement à Voiron (France), et 90% des exportations arrivent à Tarragone ; à la Sainte-Thècle, il y a une édition spéciale et limitée, avec une illustration de la fête sur la contre-étiquette. On ne sait pas exactement quand est-ce que les architectes Pau Monguió i Segura et Josep Maria Pujol i de Barberà participèrent aux rénovations exécutées sur le bâtiment. L'apparence de l'ensemble révèle que le grand nombre de fenêtres panoramiques, distribuées sur trois étages, proportionnaient à l'intérieur beaucoup de lumière et un grand espace intérieur. Esthétiquement, les trois étages fermés par un toit à deux pentes et une tour latérale furent embellis par la présence de la brique qui donne vie à une composition qui donnait priorité à la fonctionnalité sur l'ornementation. L'immeuble est prévu qu'il soit destiné à des activités culturelles.

El vell Hotel Continental

TÀCTIL COMUNICACIÓ

edifici, reformat l'any 1997 per Antoni Traguany, havia estat un luxós i atractiu hotel. Josep Maria Pujol i de Barberà va remodelar el 1908 els murs d'un edifici que ja havia estat una fonda, com a mínim trenta anys abans de la seva intervenció. L'hotel oferia a primers de segle llum elèctric, una habitació fosca per a fotògrafs, autogaratge o un menjador amb pintures dels artistes més celebrats del moment. Del seu passat modernista en queden dos elements molt destacables a les dues façanes; les prominents motlures en què s'abillaren les llindes dels finestrals i els balcons calats fets amb pedra artificial i guarnits amb unes vistoses flors.

El viejo Hotel Continental

El edificio, reformado en 1997 por Antoni Traguany, había sido un lujoso y atractivo hotel. Josep Maria Pujol i de Barberà remodeló en 1908 los muros de un edificio que ya había sido una fonda como mínimo treinta años antes de su intervención. El hotel ofrecía a principios de siglo luz eléctrica, una habitación oscura para fotógrafos, autogaraje o un comedor con pinturas de los artistas más celebrados del momento. De su pasado modernista quedan dos elementos muy destacables en las dos fachadas: las prominentes molduras en las que se prepararon los dinteles de los ventanales y los balcones calados realizados con piedra artificial y decorados con unas vistosas flores.

The old Hotel Continental

The building was renovated in 1997 by Antoni Traguany, having once been a beautiful and luxurious hotel. In 1908, Josep Maria Pujol i de Barberà remodelled the walls of what had once been an inn at least 30 years before his intervention. At the beginning of the 20th century the Hotel had electric light, a dark room for photographers, an automatic garage and a dining room featuring paintings by the most celebrated artists of the time. There are two noteworthy elements on the two façades still remaining from its Modernist past: the prominent mouldings adorning the window lintels, and the openwork balconies made from artificial stone and ornamented with eye-catching flowers.

Le vieil Hôtel Continental

Le bâtiment, rénové l'an 1997 par Antoni Traguany, avait été un luxueux et attractif hôtel. Josep Maria Pujol i de Barberà rénova en 1908 les murs d'un bâtiment qu'avait déjà été une auberge, au moins trente ans avant son intervention. L'Hôtel offrait au début du siècle de l'électricité, une chambre noire pour photographes, un autogarage ou une salle à manger avec des peintures des artistes les plus célèbres du moment. De son passé moderniste sont conservés deux éléments très remarquables sur les deux façades : les prééminentes moulures garnies avec des linteaux des fenêtres panoramiques et les balcons ajourés faits en pierre artificielle avec des fleurs éclatantes.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

El rellotge del port

El dic de llevant del port de Tarragona s'instal·là l'any 1922 un peculiar rellotge dibuixat per l'enginyer Francisco García de Membrillera. El rellotge substituïa els tocs de trompeta que un trompeter feia per indicar l'hora d'inici de treball i de fi de jornada laboral. Traçat com un temple de línies clàssiques, o un petit far o una petita torre, és senzill i la seva estètica no amaga la seva finalitat. Quatre columnes jòniques aguanten un cos quadrat en el qual hi ha l'esfera del rellotge; per damunt hi ha un volum que sosté dues campanes i un penell de ferro forjat. Al centre de la torre hi ha l'escala per accedir al rellotge, ocupada per part dels mecanismes que el formen.

El reloj del puerto

En el dique de levante del puerto de Tarragona se instaló en 1922 un peculiar reloj dibujado por el ingeniero Francisco García de Membrillera. La pieza sustituía a los toques de trompeta que un trompetero realizaba para indicar la hora de inicio de trabajo y el final de la jornada laboral. Traçado como un templo de líneas clásicas o como un pequeño faro o una pequeña torre, es sencillo y su estética no encierra su finalidad. Cuatro columnas jónicas sujetan un cuerpo cuadrado en el que se encuentra la esfera del reloj; por encima hay un volumen que aguanta dos campanas y una veleta de hierro forjado. En el centro de la torre se encuentra la escalera para acceder al reloj, ocupada por parte de los mecanismos que lo forman.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

The port clock

On the eastern breakwater of the Port of Tarragona an unusual clock was installed in 1922, designed by engineer Francisco García de Membrillera. This clock replaced the salvos played by a trumpeter to indicate the start and finish of the working day. Designed like a temple with classical lines, or like a small lighthouse or tower, the clock is very simple and its appearance gives no hint as to its actual purpose. Four Ionic columns support a square body containing the clock's sphere, above which is a mass supporting two bells and a wrought-iron weathercock. In the centre of the tower there is a staircase to get up to the clock and open its mechanisms.

L'horloge du port

Au Dock de levant du port de Tarragone fut installé une horloge particulière l'an 1922, conçue par l'ingénieur Francisco García de Membrillera. L'horloge remplaçait le son de la trompette que faisait un joueur de trompette pour indiquer l'heure du début du travail et de la fin du temps de travail. Tracé comme un temple de lignes classiques, ou un petit phare ou une petite tour, il est simple et son esthétique ne cache pas sa finalité. Quatre colonnes ioniques supportent un corps carré où se trouve la sphère de l'horloge, au-dessus il y a un volume qui supporte deux cloches et une girouette en fer forgé. Au centre de la tour se trouve l'escalier pour accéder à l'horloge, rempli par une partie des mécanismes qui la forment.

TÀCTIL COMUNICACIÓ

La Quinta de Sant Rafael

a Quinta va néixer gairebé com un espai de guariment, de contemplació, de descans i d'harmonia amb l'entorn natural on es va construir. La finca es trobava als límits del perímetre urbà tarragoní, a tocar dels seus masos i dels seus camps de cultiu. Marià Puig i Valls, un home de lleis hisendat, va bastir la residència perquè s'hi guarís el seu germà Rafael, un reconegut enginyer forestal. La casa es va aixecar el 1912 gràcies al projecte de l'arquitecte barceloní Juli Maria Fossas i Martínez. L'edifici disposa de planta baixa i un pis, més una torre poligonal inscrita al lateral de la casa, que funcionava com a mirador, i una altra torre posterior guarnida amb ceràmiques blanques i blaves. No hi falten elements modernistes: l'aplicació de la ceràmica, la calidesa amb què es va tractar el ferro forjat de la barana o uns detalls ornamentals propis de la secession vienesa. El jardí es va plantejar com un jardí romàntic anglès, encara que avui ja no queda res del traçat original i de les espècies que contenia.

TACTIL COMUNICACIÓ

La Quinta de Sant Rafael

La Quinta nació casi como un espacio de curación, de contemplación, de descanso y de armonía con el entorno natural en el que se construyó. La finca se encontraba en los límites del perímetro urbano tarraconense, muy cerca de las masías y de los campos de cultivo. Marià Puig i Valls, un hombre de leyes hacendado, erigió la residencia para que su hermano Rafael, un reconocido ingeniero forestal, se curara. La casa se levantó en 1912 gracias al proyecto

del arquitecto barcelonés Juli Maria Fossas i Martínez. El edificio dispone de planta baja y un piso, más una torre poligonal inscrita en el lateral de la casa, que funcionaba como mirador, y otra torre posterior decorada con cerámicas blancas y azules. No faltan elementos modernistas: la aplicación de la cerámica, la calidez con la que se trató el hierro forjado de la barandilla o unos detalles ornamentales propios de la secession vienesa. El jardín se planteó como un jardín romántico inglés, aunque hoy en día ya no queda nada del trazado original y de las especies que contenía.

The St. Raphael 'Quinta'

The Quinta originated as a place for healing, contemplation, relaxation and being in harmony with the natural environment in which it was built. The estate stands on the edge of the urban sprawl of Tarragona where it runs into crop-fields and farmsteads. Marià Puig i Valls, a landowning lawyer, had the residence built for his brother Rafael, a well-known forestry engineer, to convalesce. The house was enlarged in 1912 thanks to a project by Barcelonan architect Juli Maria Fossas i Martínez. The building consists of a ground floor and first floor, plus a polygonal tower attached to the side of the house which was used as a lookout, and another later tower adorned with blue and white ceramic tiles. There was no lack of Modernist elements: the use of ceramics, the warmth of the wrought iron on the railings, and ornamental details typical of the Viennese Secession movement. The garden was planted as an English romantic garden, though no traces of the original layout remain, or the herbs it used to grow there.

La Quinta de Sant Rafael

La Quinta née comme un espace de soin, de contemplation, de repos et d'harmonie avec l'entourage naturel où elle fut construite. La propriété se trouvait au terme du périmètre urbain tarragonais, près de ses mas et de ses champs de culture. Marià Puig i Valls, un homme de droit propriétaire terrier, bâtit la résidence pour que son frère Rafael s'y abrite, un reconnu ingénieur forestier. La maison fut construite en 1912 grâce au projet de l'architecte barcelonais Juli Maria Fossas i Martínez. Le bâtiment dispose d'un rez-de-chaussée et un étage, en plus d'une tour polygonale inscrite sur le côté de la maison, qui fonctionnait comme belvédère, et une autre tour postérieure garnie avec des céramiques blanches et bleues. Les éléments modernistes n'y manquent pas : l'application de la céramique, la chaleur avec laquelle fut traité le fer forgé de la balustrade ou l'un des détails ornementaux propres de la secession viennoise. Le jardin fut conçu comme un jardin romantique anglais bien qu'aujourd'hui il n'en reste plus rien du tracé originnaire et des espèces qu'il y avait.

FROM BRAND TO BRAND WITHOUT GOING FROM STREET TO STREET

DE MARCA EN MARCA SENSE ANAR DE CARRER EN CARRER
TOUTES LES MARQUES SANS DEVOIR ARPENNER TOUTES LES RUES
DE MARCA EN MARCA SIN IR DE CALLE EN CALLE

www.elcorteingles.es

DEPARTMENT STORES - GRANS MAGATZEMS - GRANDS MAGASINS - GRANDES ALMACENES

ADD	CH CAROLINA HERRERA	for all hand	LA LANITOR	NAUOVER
ADOLFO DOMINGUEZ	coast LONDON	GANT WOMAN	LASSERRE	WELLSHARE yachting
AGATHA RUZ DE LA PRADA	CUSTO S. M. S. C. S. A.	GENFINS Traditional	Laurel	PURIFICACION GARCIA
amitié	DECENIO	GR	LAUREN FOUR CARRERS	RALPH LAUREN
ANGEL SCHLESSER	DKNY	GEOX	LizClaiborne new york	RED VALENTINO
apriori	ELIE TAHARI	GERARD DAREL	LLOYD'S	ROBERTO TORRETTA
ARMAND BASI	ESCADA	GERRY WEBER	MARELLA	ROBERTO VERINO
ARMANI COLLEZIONI	ESCADA SPORT	GINA BACCONI	MaxMara	SÍNTESIS
ARMANI JEANS	escorpion	Verckpot	MERCEDES DE MIGUEL	sita murt/ MaxMara
Belstaff	FELIPE VARELA	JESUS DEL POZO	mescalino.	TOMMY HILFINGER
BOSS HUGO BOSS	francisco Montorio	Jotaorge	MICHAEL MICHAEL KORS	WEEKEND MaxMara
BURBERRY	FRENCH CONNECTION	KAREN MILLEN	MIRTO	ye ra
Calvin Klein collection	LACOSTE	KINA FERNÁNDEZ	MOSCHINO CHEAP AND CHIC	YERSE
caractère				
CAROLL				

Tarragona romana

ROMAN TARRAGONA / TARRAGONE ROMAINE

Tarragona medieval

MEDIAEVAL TARRAGONA / TARRAGONE MÉDIÉVALE

Tarragona modernista

MODERNIST TARRAGONA / TARRAGONE MODERNISTE

Oficina de Turisme de Tarragona

Carrer Major, 39, 43003 Tarragona, Spain
Tel.: +34 977 250 795 Fax: +34 977 245 507
turisme@tarragona.cat
www.tarragonaturisme.cat
www.tarragonaturisme.mobi

Hi col·labora:

